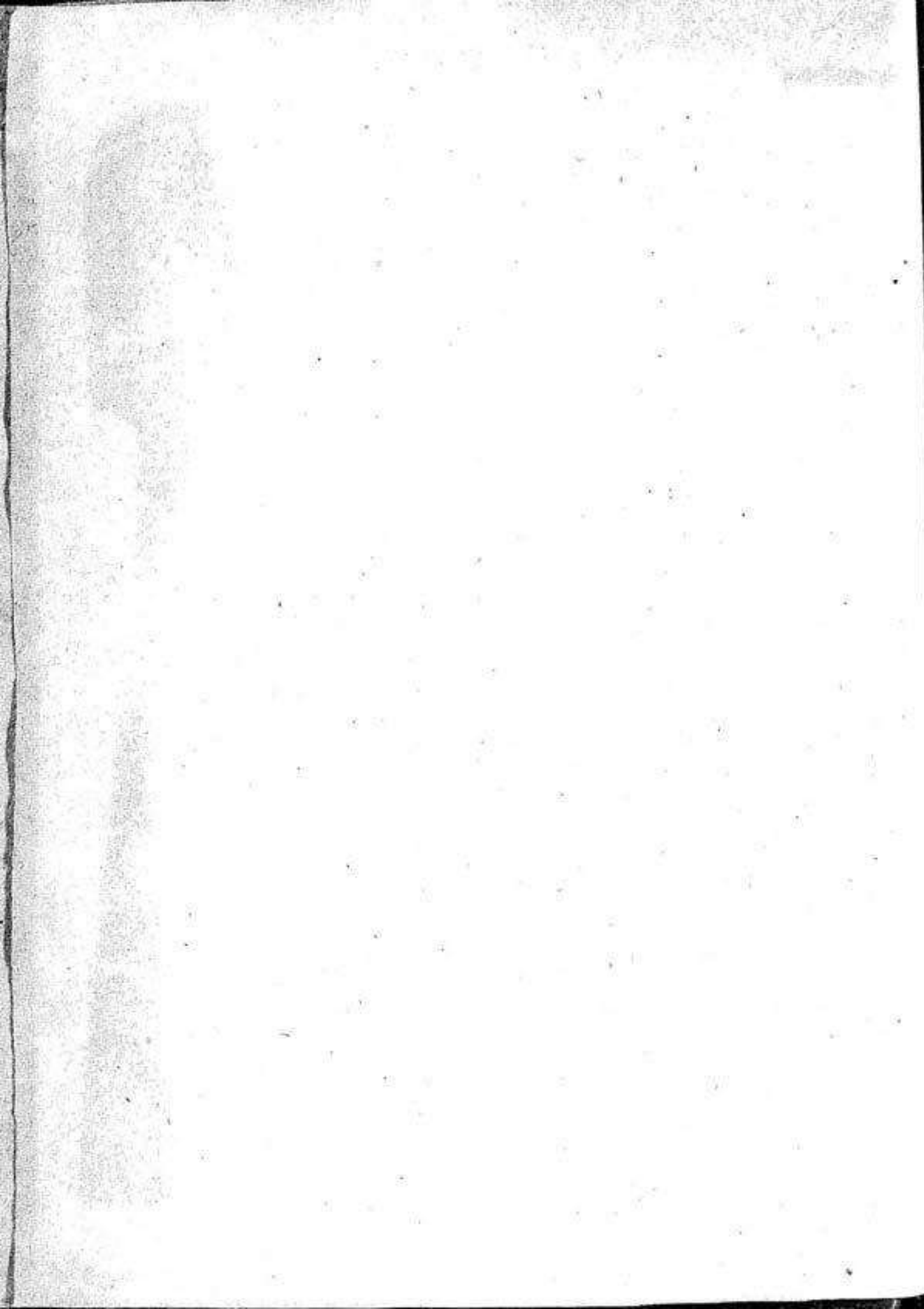
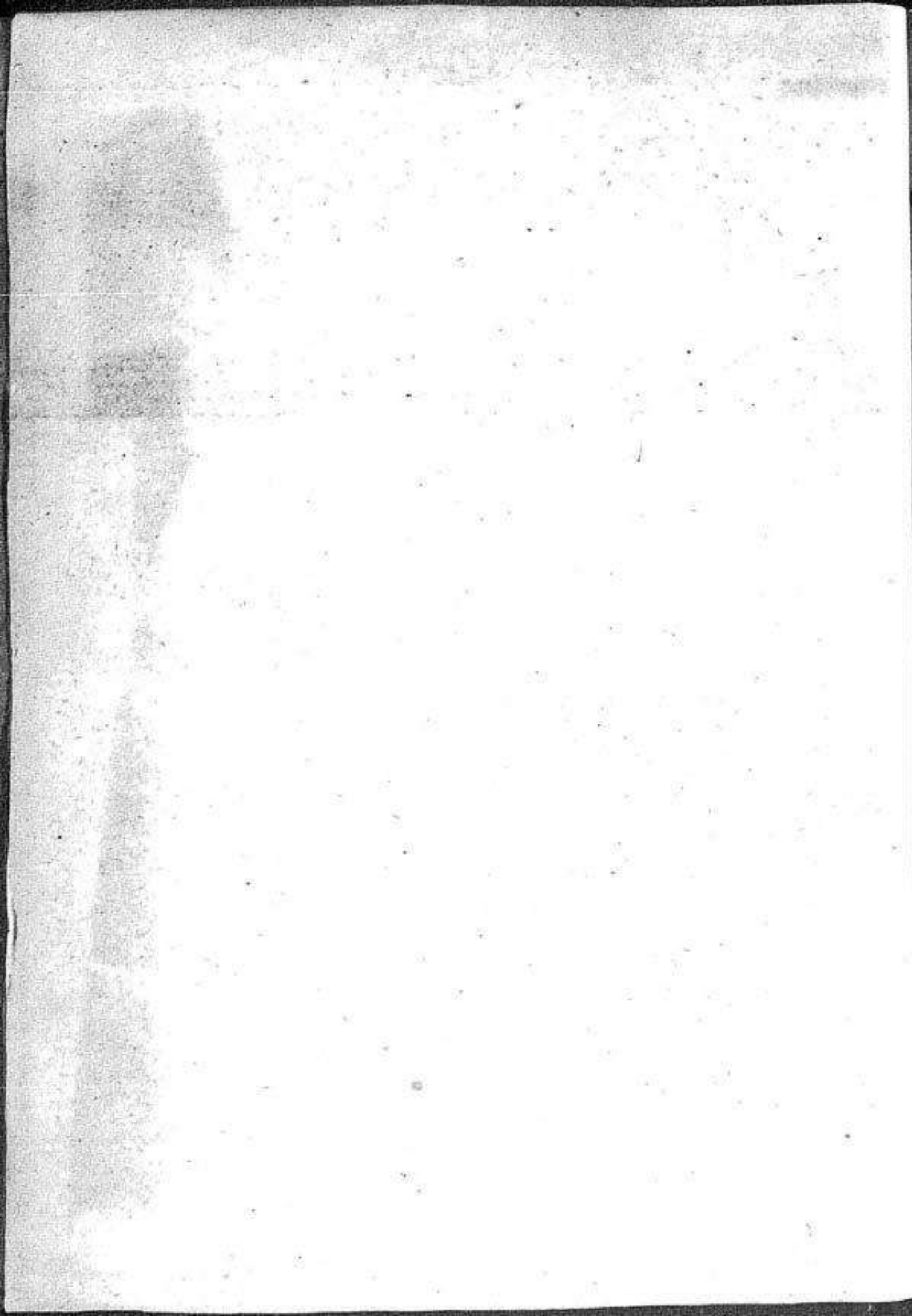

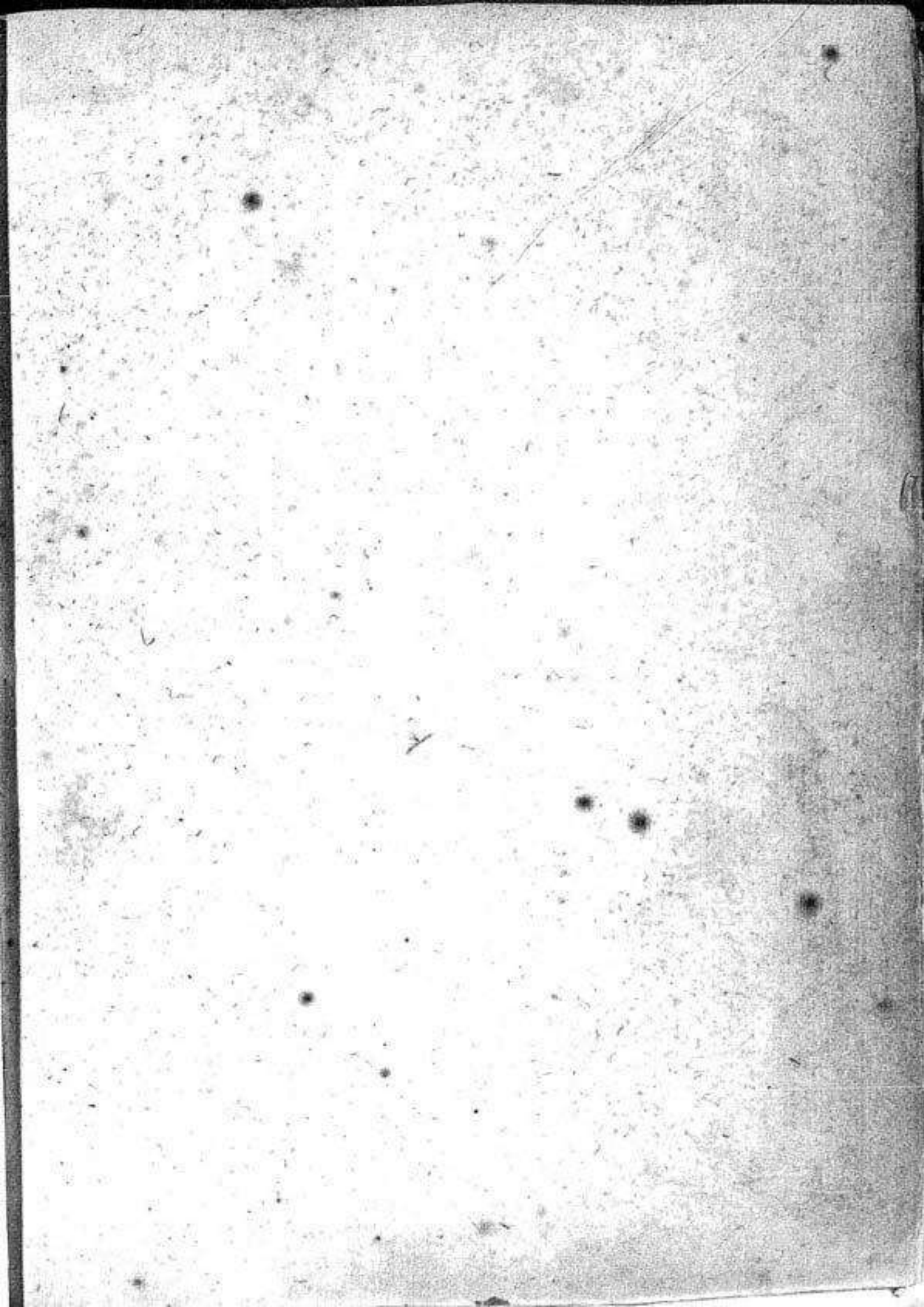
Cat. 80

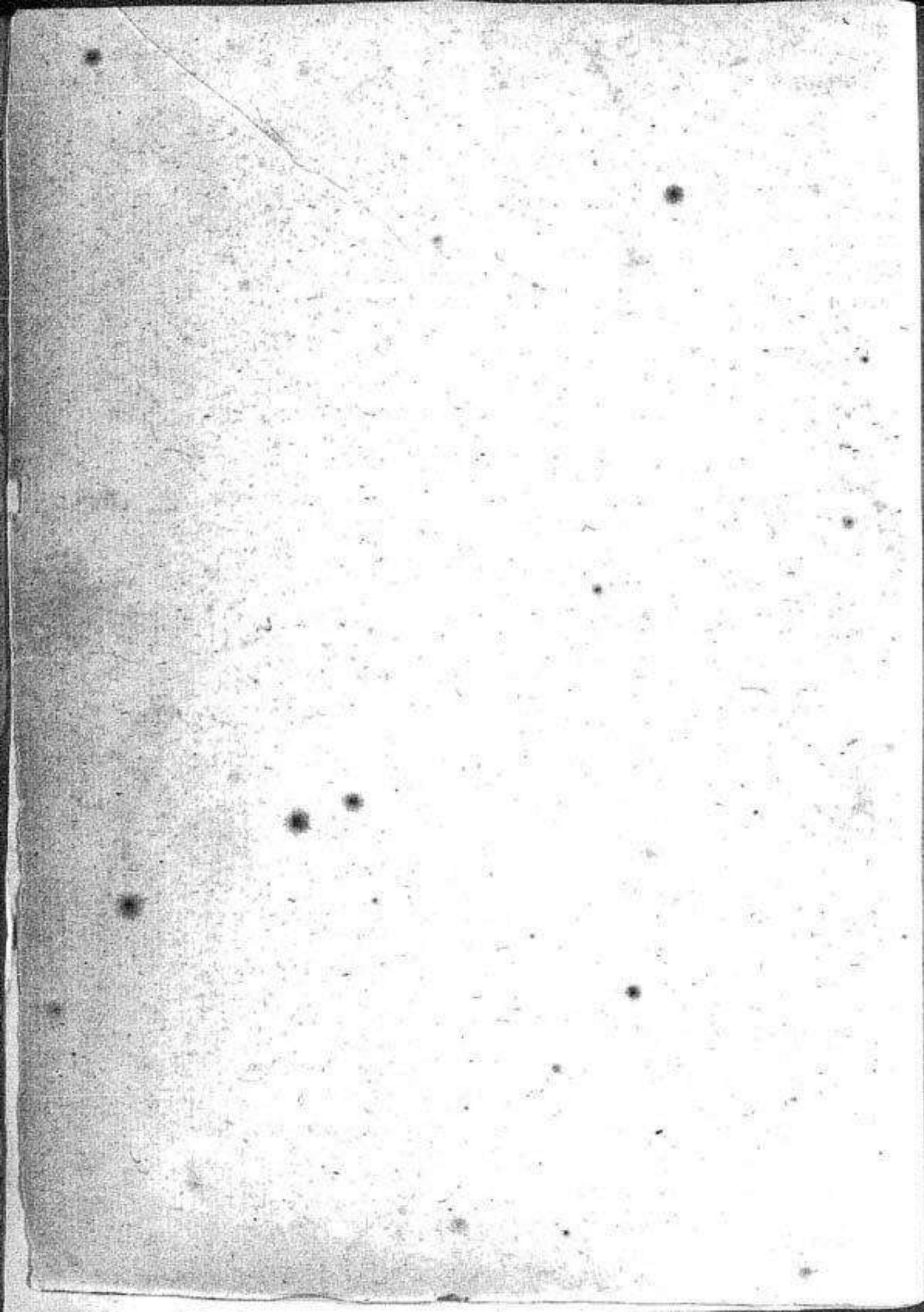
Vol 335
n 17

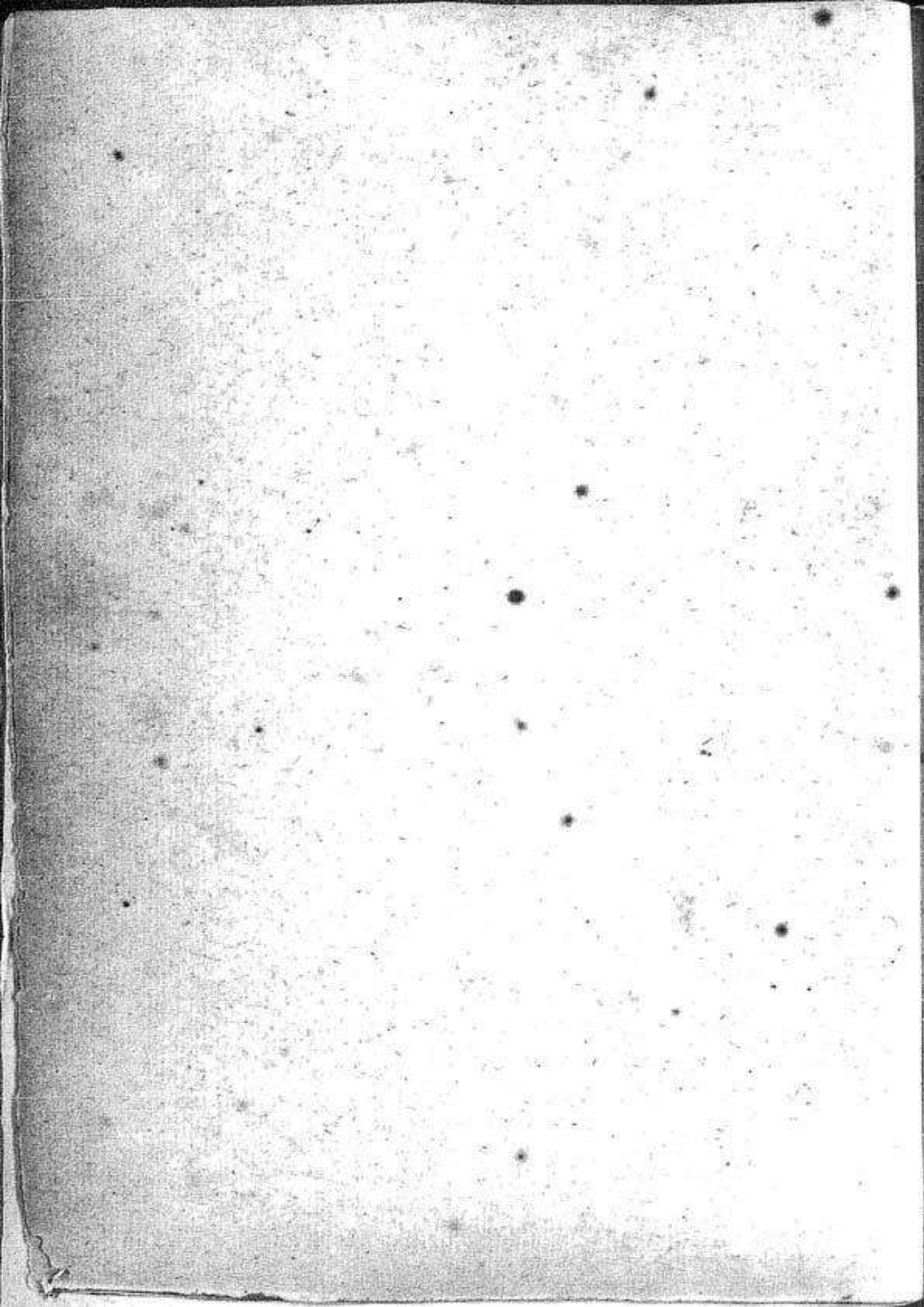
pt. 80

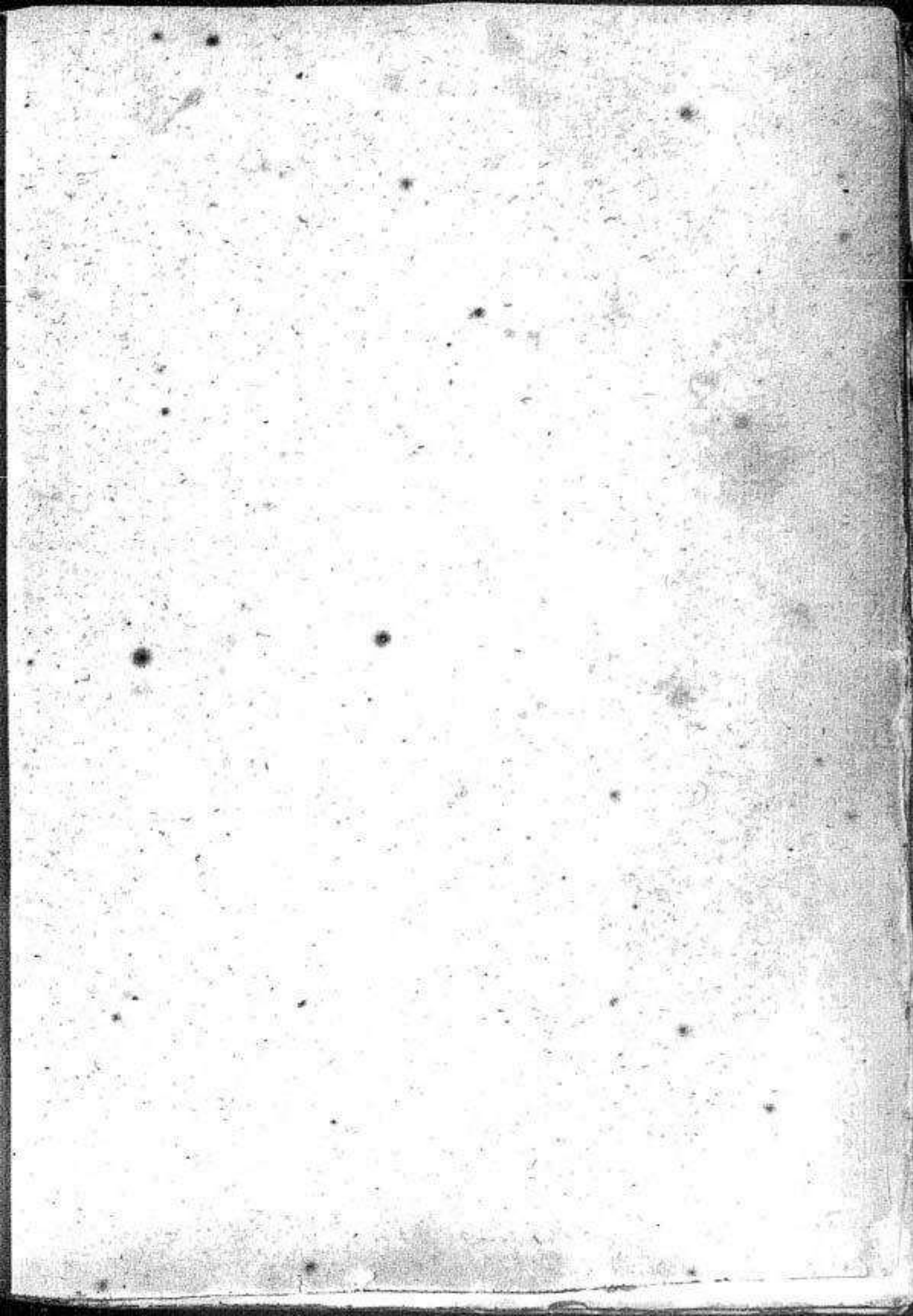

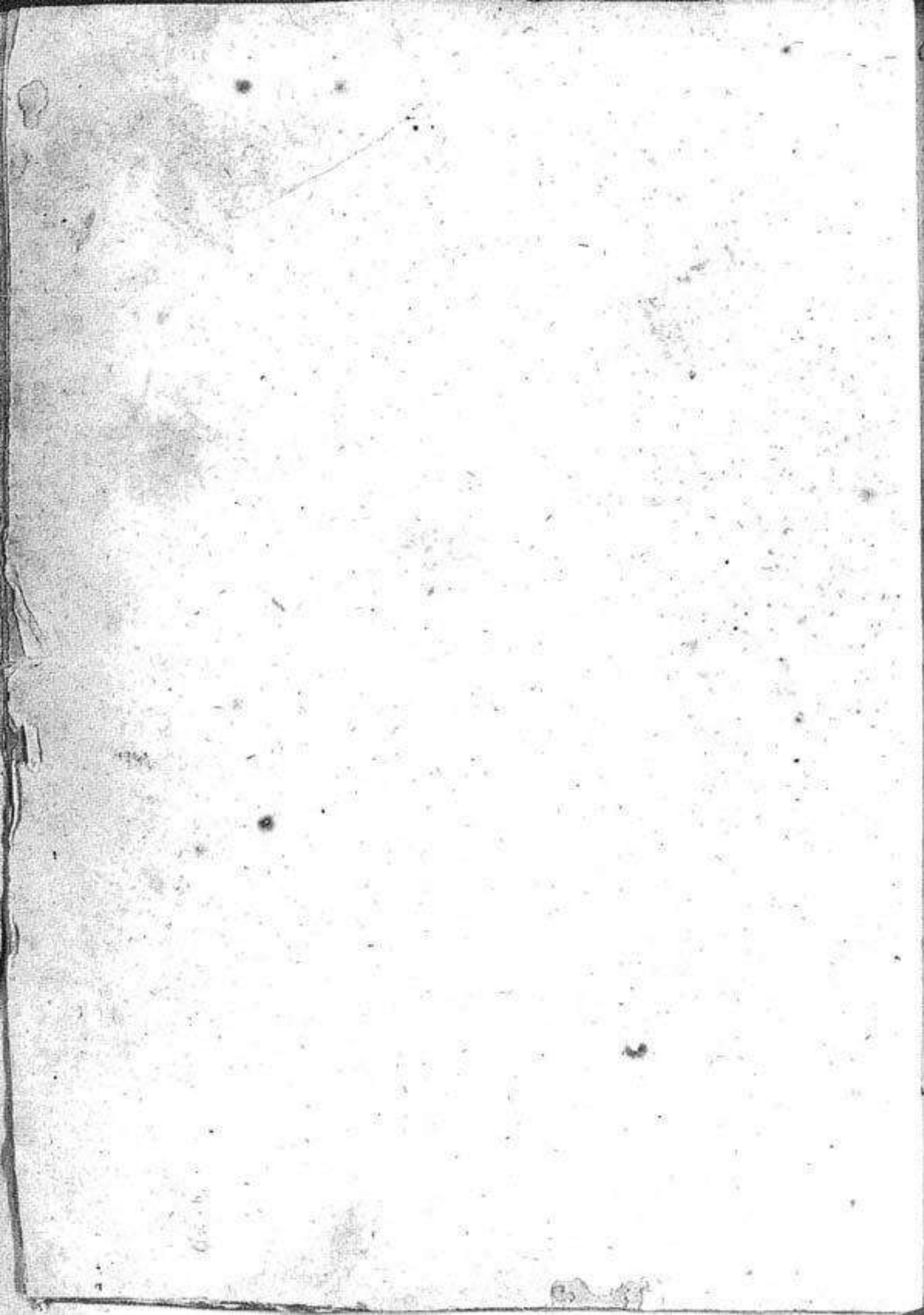

fratris Didaci de Deça ordinis predicatorum
uite regularis: Serenissimi ac magni Hispaniarum
principis preceptoris. In defensiones sancti Tho-
me ab impugnationibus magistri Nicholai ma-
gistriq; Athie ppugnatoris sui. Ad Illustrissi-
mum ac Reuerendissimum dominum: dominum
Petrum adendoze archiepiscopum Loletanum. Hispanie
totius primatem. sancte Romane ecclesie car-
dinalem dignissimum. Epistola.

Illustrissimo ac Reueren-
dissimo in cristo patri dño: do-
mino Petro adendoze archie-
piscopi Loletani. Hispaniarum prima-
ti: sancte Romane ecclesie car-
dinali dignissimo. frater Dida-
cus de Deça ordinis predicatorum
uite regularis S. P. D. Non

satis constat pater optime an ve-
ritas plures habeat sectatores an impugatores
Et quidem ambiguū non est q̄ a prima rerū cō-
ditione: vix traxerit veritas sine aduersante mo-
rula. ipsa teste veritate vbi de prima ac pulcher-
rima inquit creaturarum. Ille homicida erat ab
initio ⁊ in veritate non stetit. Verum q̄ alij sola
obsistunt ignorantia. Nam crebro: ut Seneca di-
cit. mendacium specie veritatis obcludit. Et si
cui tristem frontez amicus ⁊ blandam adulator
ostendit: sic verisimilitudine ut uel fallat uel sur-
ripiat: coloratur veritas. Hoc erroris exēplo ga-
late deprehensi sunt: quibus Apostol⁹ ait. O in

senfati galate q̄s uos fascino ueritati nō obe-
dire? Alij v̄o inanis glorie cupiditate repugnāt
his iuxta p̄phetam fastu quodam inflati sciētie
erecta aiunt ceruice. linguam nostrā magnifica-
bimus. labia nostra a nobis sunt. Neq̄ horum
studiu est inquisitionibus suis ueritatē assequi:
sed uictores uideri. Unde fit ut contentionū cer-
tamina sponte suscipiant exquirantq̄ atq̄ ex pa-
cis negocio: rife inuictores expurgant. qui et eo
se maxime doctos arbitrati sunt: si doctioribus
ignorationem audacter obijciant. Ego certe ad-
miro: ne dicam abomino: quorundam doctoz
impudentiam quorum omne studiu & cōmen-
tatio in eo posita esse uidetur: ut maioribus con-
tradican. Audiant isti maledictionē dei p̄ pro-
phetam dicentis. Ue qui sapientes estis in ocul-
uestris & coram uobis metipsis prudentes. Audi-
ant & cōminationes Apostoli in epistola ad Ro-
manos. his inquit qui ex contentione sunt & q̄
non acquiescūt ueritati: ira & indignatio r̄. S;̄
his plane longe deteriores sunt qui quadā ani-
mi amaritudine inuidieq̄ cruciatib⁹ excitati ue-
ritatem passim negant: premunt ac persequunt̄
ut tantū aliorum acta lacerēt et extinguāt. Hos
uocat Apostolus scribens ad Thimotheū: ho-
mines corruptos: mente reprobos: semper discē-
tes: & nunq̄ ad scientiam ueritatis peruenientes.
horum erat iugis pugna perpetuumq̄ certamē
cum nostro diuo hieronimo ut ipse deplorat.
quos ab indefesso latratu et rabie persecutiōis:
canes uocare consuevit. sed & scriptura eos par-
uulos. idest minores non gratis appellat dicens

Virum stultum interficit iracundia ⁊ paruulum
occidit inuidia. neq; enim possum⁹ inuidere: nī
si eis quos nobis in aliquo maiores esse puta//
mus. ipse quisq; sibi testimoniū perhibet q̄ eo
minor sit: cuius inuidie liuore torquetur. Cur
enim hostis ille antiquus primo homini inuidē
do surripuit: nisi quia amissa beatitudine: mi//
norē se mortalitati illi⁹ agnouit? Cur ⁊ Saul Da
uid strēnuum populi sui ducem persequebatur?
nisi q̄ eum magnis quotidie uirtutū augeri suc
cessibus sensit? Habet hoc nimirum inuidie estu
antis uirus: q̄ cūcta que inuenerit bene gesta ali
orum inficit ac consumit. hec cum ita sint: non
mirentur ignari. neq; iurati hostes ut ita loquar
insultent si diuī Thome aquinatis probatas sen
tētias fideles atq; ueritate plenas: morsibus ob
trectatorum patere intelligūt. si quidē meminif//
se eos oportet id usu omnibus fere scriptorib⁹:
alia atq; alia rōne ut deductū est euenisse. quod
multorum exempla cunctis apta satis probant.
Sed hoc unum admirentur magis q̄ cernant
doctrinam eius probatissimā tam multorum nō
utiq; uulgarium iaculis propulsatā nō extingui.
non eueri. aut uel in modico unq; infringi potu
isse. quod certe necdum ingenij sui maximi argu
mentum est non exile: uerum q̄ e celo uim mētis
scribendiq; munus fide integerrimū nactus sit.
Illud itaq; sibi metipsis obiciant latratores: qđ
sancti doctoris dogmata magno ac excellenti in
genio uiri ut ipsi aiunt impugnauere. nā id utiq;
nō fecissent: nisi ei⁹ apud omnes summū fuisset
iudicium ⁊ uirtutis opinio: ut tāto sibi inde ma

iozem compararent triumphū: si & quod eos se
fellit & fortissimū pugilem postrauissent. ex eorū
tamen oppugnationib⁹: celeberrimū apud mor
tales qui modo ceci non sunt aut ingrati: diuus
aquinas nomen assecutus est. horū nuper ma
gister Nicholaus de lira & quidem uir doctissi
mus inuentus est. qui cum ueteris ac noue legis
postillator sederet: nonnulla sancti Thome the
oremata corrigenda annotauit. Cui cū dñs Pau
lus Burgen. episcopus se sancti doctoris defenso
rē offerret: magister Mathias puincie Saxonie
minister: accerrimus Nicholai surrexit propu
gnator. & nunc rationibus eius ut ipse putat: uī
res accōmodando. nunc nouis quibusdā argu
tijs adiuuentis: sententias sancti Thome labefa
ctare ac prope expugnare conatus est. Ego ue
ro non q̄ me maiorem alijs aut doctiorem existi
mē: neq̄ enim uires meas ignoro. Sed quo mi
litie mee disciplinam pro ueritate tuenda cui me
deuoui utcūq̄ adimpleam: ceptum pro scō Tho
ma adiuui certamen. Hunc tamen mihi dūtaxat
placuit imposuisse terminū. ut & aduersantiū ra
tiorinationes inualidas penitus ac ineptas ostē
derim. & sancti doctoris dogmata incōcussa pro
bauerim ueritate subsistere. Burgen. uero bene
dicta & q̄ causam sancti Thome tangere uisa sūt:
in sortem meā suscepi. cetera que ad rem nō per
tinent quecunq̄ illa fuerint uera aut falsa: inta
cta reliqui. Accipiet igit̄ dominatio tua Reuerē
dissima opus hoc mee in illam fidei ac Reueren
tie locuples testimoniū. cui id iure optimo dedi
caui. Certo sciens nō parū illi ex tue dignitatis

splendore: momenti ⁊ roboris prouenturū. Nā
ut pretereā tue familie illustris antiquitatē. opes
immensas. singularē potentiā que tibi cum pau-
cis sunt cōmunia: animi tui magnitudo. rara p-
bitas. uirtutū ornamenta ⁊ omnis sciētie decus:
te omni obsequio dignū. teq; iudicē omniū litte-
rarum efficiūt. Qd si in editione mea hac qd in-
ciderit qd nō ad unguē ut aiunt fuerit eliminatū:
pro ingenio tuo mirabili primas clarissime: ca-
stigationi non parcas. at mihi non satis perito:
pro solita humanitate indulgeas. Sin autē labor
meus tua gratia ac laude dign⁹ fiat: fructū hunc
ac premiū spero ⁊ opto. ut amplitudo tua muni-
ficentissima in Diui Aquinatis honorē: libellus
istum q; multos iubeat fieri Eneis litteris. Vale
felix pontifex.

Circa librum Genesis.
Capitulo primo.

3
 In capitulo primo libri Genesis su-
 per illud. Dixit autem deus: fiat lu-
 minaria &c. Cum postillator iuxta
 expositionem littere secundū tertiā
 opinionem vellet probabile osten-
 dere ac defendere q̄ corp⁹ solis fa-
 ctum fuerit quarta die ex nube lucida. que secū-
 dum tertiam opinionem fecerat tribus diebus
 precedentibus diem ⁊ noctem: Improbatur quā-
 dam sancti Thome argumētationem. Ex prima
 parte questione. lxxvij. articulo ultimo. ad secū-
 dum inquiring. Nec ualet quod contra hoc obi-
 cit frater Thomas prima parte summe sue dicēs.
 q̄ non potest conuenienter dici q̄ in prima rerū
 productione aliquid sit productū satis cito cor-
 rumpendum. Ex quo concludit inconuenienter
 dici: solem factum ex illa nubecula. quia sic: fu-
 isset corrupta. Non enim corrumpuntur pprie
 loquendo de corruptione secundum perfectam
 eius rationem: que transmutantur in melius. ut
 dicitur in libro de generatione. sicut non dicuntur
 elementa proprie corrumpi: quādo ex eis fit cor-
 pus mixtum. quia corruptio proprio modo di-
 cta: est uia ad defectum. hic uero ad perfectum.
 illa autem nubecula erat quid imperfectum re-
 spectu solis. Ipse etiā Thomas incidit in id qđ
 reprobatur. quia in opere quīte diei: dixit q̄ aues
 ⁊ pisces facte sunt ex quatuor elementis. licet in

Genesis.

textu solum nominetur aqua. quod non potuit fieri: nisi per corruptionem formarum elementarium modo predicto. Hec postillator in forma.

C Ad quoz primū respondet Burgen. q̄ postillator falso imposuerit illud sancto Thome. cum per eam argumentationem quam postillator induxit: non improbet sanctus Thomas opinionem que corpus solis dixit esse factum ex nube lucida: sed aliā que prima fuit scilicet q̄ nubes illa: facto sole in preiacentem materiā rediisset. ad quam sequebatur nubeculam illā uere et proprie corrūpi cū in rem uiliozem mutata fuisset: scilicet in preiacentē materiā. q̄ autem ex nube lucida non fuerit formatum corpus solis. que tertia opinio recitat a sancto Thoma: destruit per aliud medium. quia scilicet materia solis nō potuit prefuisse sub alia forma: si ponatur sol secundum naturam corpus incorruptibile. Unde satis constat q̄ postillator non bene aduerterit dicta sancti Thome. Hec Burgen. et bene. et ad intentionem sancti Thome.

C Uerū magister Adathias ordinis fratrum minorum Saxonie puincie minister egre ferens hic et ubiq̄ defensionem sancti Thome: putat quadam sophistica circuitiōe improbationem postillatoris non rectam: rationabilem ostendere dicēs. q̄ improbatio tertie opinionis secundum sanctū Thomā innitit eidem medio quo p̄ma opinio secundum eum destruitur. probat hoc. quia ex obiectione sancti Thome contra tertiam opinionem: duo sibi uidentur sequi. Primū est q̄ ex illa luce sine sui corruptione: corpus solis fieri nō potuit. quia materia sol

non potuit prefuisse sub alia forma: sine corru-
 ptione prioris. cuius forme corruptio non erat
 conueniens. quoniam nihil fuit in principio cō-
 ditum: cito post corrupendum. quod dicit
 postillatorem in uerbis sancti Thome itime per-
 sperisse. ¶ Secundum q̄ sequi uidetur inquit il-
 le ex dictis sancti Thome est. q̄ nulla materia ex
 istēs sub forma priori: potest esse sub forma po-
 steriori nisi priori corrupta. Et ideo reprobat
 tertiam opinionem quia forma solis specifica.
 formam lucis genericam non compatitur. pro-
 pter quod ex luce non potuit fieri sol: nisi for-
 ma lucis corrumperetur. quod est inconueniēs
 propter medium per quod prima opinio secun-
 dum sanctum Thomam fuerat improbata. hec
 magister Mathias. ¶ S; certe mirabile ē q̄ iste
 magister tam multas sibi texuerit inuolutiones.
 tanq̄ extraneum habuerit intellectum: ubi san-
 ctus Thomas plane aperuit mentem suam. Un-
 de uidetur magistri huius tota reductio: qua-
 dam extorsione pro sola uolūtate conficta. Qd̄
 enim primo dicit utriusq̄ opinionis improba-
 tionem secundum sanctum Thomam eodem in-
 niti medio: falsum est. Cum ambas nō una sed
 duplici argumentatione ac diuersa destruxerit.
 Et ad eius probationem dicit q̄ ex obiectione
 sancti Thome contra tertiam opinionem: non
 aliud sequitur. q̄ q̄ sanctus Thomas expressit
 scilicet q̄ corpus solis non potuit formari de nu-
 becula. Ad quam conclusionem utitur ea ratio-
 ne dūtaxat: quia materia solis non potuit eē sub
 alia forma si ponatur corpus solis incorruptibi.

Genesis.

le ⁊ non ex quatuor elementis. Nam inde seque-
batur q̄ materia solis esset intransmutabilis. et
ita q̄ non fuit primo sub forma nubecule. ⁊ per
consequens q̄ ex ea non fuerit formatus sol. qz
nihil aliud est aliqd̄ ex altero cōposito fieri na-
turaliter: q̄ materiā vnus primo fuisse sub for-
ma alterius vt habet̄ ex primo de generatione.
¶ Et cū magister aNathias dicit q̄ in dictis san-
cti Thome includit̄ ista: materia solis nō potuit
fuisse sub alia forma sine corruptione prioris: ve-
rum est. Sed est falsum q̄ talem corruptionē fu-
isse in prima rerū productione: sit illud incōueni-
ens ad qd̄ tertiā opinionē pretēdit. s. Thome du-
cere. Nec corruptio prioris forme nubecule: est
mediū aut fundamētū sue argumētatiōis. sed cō-
ditio apposita de icorruptibilitate solis. ex qua
sequitur materiam solis nunq̄ fuisse sub forma
nubecule. aut sub alia forma. Et per consequens
q̄ ex nube non fuerit formatus sol. Unde ex illa
conditione apposita. s. si ponatur corpus solis
incorruptibile: aperte monstratur q̄ non fuerit
mens sancti Thome tertiam opinionem impro-
bare. per hoc mediū videlicet qz nihil in prima
rerū institutiōe productum ē: cito post corrupen-
dū prout arguēs somniauit. Alias: frustra adie-
cta fuisset illa cōditio. quoniam ea apposita vel
non apposita: non minus probaret tale mediū.
Nam si corpus solis factum esset ex nube lucida
put dicit tertia opinio: nō min⁹ seq̄ret̄ nubecu-
lā corrupi. ac p̄ hoc aliqd̄ in p̄ma rerū p̄ductiōe
esse cōditū satis cito corrupēdū. siue corpus sol̄
ex ea formatū corruptibile eēt: siue icorruptibile

Nihil enim ad illud propositum confert corru-
 ptibilitas solis aut incorruptilitas. Unde liqui-
 do constat quod sanctus Thomas non eodem medio
 tertiam improbet opinionem quo et primam.
 neque idem inconueniens ex utraque obiectione pre-
 tendit. Sed medium argumentationis eius con-
 tra tertiam opinionem: sumitur sicut dictum est
 ex conditione adiecta scilicet si corpus solis ponatur
 incorruptibile: et inconueniens ad quod deducit
 tertiam opinionem: est implicatio contra-
 dictionis. Nam tertia opinione concessa: sequi-
 tur materiam solis primo fuisse sub forma nube-
 cule et per consequens subiectum transmutatio-
 nis. alias: non fuisset transmutatio naturalis. sta-
 te autem conditione scilicet corpus solis esse in-
 corruptibile et non ex quatuor elementis: sequi-
 tur materiam solis non primo fuisse sub alia for-
 ma neque subiectum transmutationis. Nam incor-
 ruptibile corporum: intrasmutabilis est mate-
 ria secundum formas. ¶ Confirmatur ista quia
 in questione de potentia dei. questione quarta
 de creatione materie informis. articulo secundo
 in ultima obiectione contra illud dictum scilicet.
 quod ex nubecula formatum fuerit corpus solis: hac
 eadem utitur argumentatione et non prima. inquit
 enim sic. Sed contra omne illud quod fit ex mate-
 ria precedente: habet materiam talem in qua possi-
 bilis est formatum successio. talis autem non est ma-
 teria solis nec alicuius celestium corporum eo quod
 in eis non est contrarietas. ut probatur in pri-
 mo celi et mundi. ergo non potest esse quod ex illa
 luce: postmodum formatum sit corpus solis. hec

Genesis.

sanctus Thomas. ¶ Ex supradictis satis uidet
q̄ nec dum medullam aut intima in uerbis san //
cti Thome postillatoꝝ non urdit: sed neq̄ super
ficiem eorum tetigerit. Ea autem que in defensi //
onem postillatoꝝ magister Mathias multipli
cat ac inuoluit: figmenta sunt. que nec ex uerbis
sancti Thome: neq̄ ex eius intentione proban //
tur. ¶ Sed utrū in quolibet composito sint plu
res forme substantiales: uel una tantum. q̄d ma
gister Mathias tetigit: non est presentis nego //
tij examinare. cum super hoc nullam fecerit in
hoc passu sanctus Thomas mentionem. Est
enim nostri laboris intētio ea que postillatoꝝ ex
dictis sancti Thome recitat improbanda: uera
atq̄ probata esse ostendere. obiectionesq̄ in cō
trarium pro nostra capacitate dissoluere. Unum
tamen est q̄ articuli Oxonie condemnati nō po
terunt nos in hac parte deterrere. aut linguam
uel calamum cohibere. ¶ Quod autem postil //
latoꝝ secūdo subiūgit q̄ scūs Thomas incidit in
id q̄d reprobat: q̄q̄ nō repugnet improbationi
sancti Thome s̄ tertiā opinionē: q̄ tñ obiectiōi
ei⁹ s̄ p̄mā opinionē uideret obsistere: Respōdet
Burgen. q̄ scūs Thomas i ea argumētatoe nō im
probat q̄ in prima rerum institutione ex aliqua
natura produceretur species alia. sicut herbe et
plante ⁊ aues ⁊ pisces ex quatuor elementis. sed
dicit esse inconueniens q̄ aliqd tunc factum fue
rit: quod postea esse desierit secundum totum.
ut q̄ totum unum elementum: aut alia queuis
species: producta fuisset et post modicum de //
sineret esse. Hec Burgen. ¶ Et quāuis solutio

ista probabiliter sustineri posset: dicitur tamē me-
 lius et magis ad intentionem sancti Thome. fal-
 sum esse: quod sanctus Thomas incidit in id quod
 improbauerat: Nam in productione herbarum
 et plantarum aut auium et piscium ex quatuor ele-
 metis quā posuit sanctus Thomas: nulla fuit fa-
 cta corruptio proprie dicta. cū ibi fuerit genera-
 tio perfectioris ex imperfectiori. que transmuta-
 tio neque est: neque a sancto Thoma reputatur corru-
 ptio proprie dicta: sed mutatio quedam in melius
 que non repugnat prime rerum institutioni. Quod
 expresse sanctus Thomas docet in hoc proposito
 prima parte. q. lxxij. de opere septe diei. ad quin-
 tū inquit enim. Ad quintū dicendum: quod cū gene-
 ratio vnius sit corruptio alterius: quod ex corrupti-
 one ignobiliorum generentur nobiliora: non repu-
 gnat prime institutioni rerum. Unde animalia que
 generantur ex corruptione rerum inanimatarum vel
 plantarum: potuerunt tunc generari. non autē que
 generantur ex corruptione animalium: tunc potue-
 runt produci: nisi potencialiter tantū. hec sanctus
 Thomas in forma. Unde contra primā opinio-
 nem que posuit nubeculam in preiacentē materi-
 am rediisse formato sole: recte utitur sanctus Tho-
 mas illo medio. quia scilicet in prima rerum institu-
 tione nihil fuit productum postea corrupendum
 Nam ibi fuisset corruptio in minus perfectū: scilicet
 in preiacentem materiam: que corruptio repu-
 gnat prime rerum institutioni. Sed contra tertiam
 opinionem que posuit transmutationes ex nube
 lucida fieri in melius: scilicet in corpus solis: non eo
 medio tanquam insufficienti. sed alia usus est argu-

Genesis.

mentatione. quare obiectio postillatoris non est ad propositum sicut supra reductum fuit.

Circa capitulum quartum.

i In capitulo quarto. cum Burgen. induceret contra quondam Hebreorum expositionem. Unū satis notandū ex uerbis sancti Thome secūda secunde questione. xciiij. articulo ultimo. ad secundum. q̄ in prima etate non fuit ydolatria propter recentem memoriam creationis mundi. ex qua adhuc uigebat cognitio unius dei; magister Nathias qui doctrinam sancti Thome nouit sponte declinare: dicit dubiam esse hanc ipsius sententiā. Cum tamen postillator non modo hic contrariā nō tenuerit quāuis expositionem Hebreoz quorundā opinatiue recitauerit: Sed et expresse eā sententiā sancti Thome recitat in disputatione sua quam edidit utz ex scripturis receptis a Iudeis possit efficaciter probari saluatorem nostrum fuisse deū et hominem. quaz dicit haberi ex quadā traditiōe apud Hebreos auctentica: nec tamen tali sententie cōtradicit: sed magis eaz uidetur approbare. Inq̄t enim dictus magister Nathias. nec s̄m dictum est ita certum quin sententia magnorū patiat̄ instantiam. Nec ratio sancti Thome ad id cogit. quia si memoria recens creatiōis mundi exclusit ydolatriam per mille et plures annos: memoria seuerē punitiōis per diluuiū debuit excludere adhuc per plures annos. certum tamen est q̄ cito post diluuium defluerunt ad ydola homines. Hec magister Nathias. ¶ S3 ad ista respōdet

¶ Et si dictum sancti Thome quorūdam ut Hebre-
 orum patiatur instantiam: probabilius tamē est
 et uerius quā eorū opinio cōtraria. sacre etiam scri-
 pture magis est consonū. tum quia ex textu Ge-
 nesis a creatione mundi usque ad diluuium: nulla
 de ydolatriis facta reperit̄ mentio. Cum tamē de
 homicidio. inuidia. atque alijs uitijs minoris gra-
 uitatis: homines prime etatis expresse notētur.
 Non enim est uerisimile quod de ydolatria grauissi-
 mo peccatorū subiceret̄: alijs uitijs cōmemora-
 tis. ¶ Cum etiā quoniā ydolatria ab ydolis no-
 mē ducit. que ut magister historiārum refert in se-
 cūda etate post diluuium exorta sunt a Nino re-
 ge Assiriorum. uel ut alijs placet a Nēroth: qui
 cogebat hoīes adorare ignem. Unde ysidorus
 libro septimo Ethimo. ait. Nēroth interpretat̄
 tyrannus. iste enim prior arripuit insuetam in po-
 pulos tyrannidem. et ipse aggressus est aduersus
 deum impietatis edificare turrem. In eam etiam
 sententiā satis uidetur declinare Augustin⁹. xvj
 de ciuitate dei caplo. x. inquit enim. Cū ergo que-
 rimus in illis septuagintaduabus gentibus ciui-
 tatem dei: non possumus affirmare illo tempore
 quo erat illis labium unum. idest loquela una:
 tunc iam genus humanum alienatū fuisse a cul-
 tu ueri dei. ita ut in solis istis generationibus pi-
 etas uera remaneret: quā descendūt de semine Sem-
 per Arphaxat et tendunt ad Abraham. Sed ab
 illa superbia edificāde turris usque ad celum qua
 impia significat̄ elatio: terrena apparuit ciuitas.
 hoc est societas impiorū. hec Augustin⁹. ¶ Et
 cōfirmat̄ preterea. quā scriptura uolēs assignare

causam tante cladis totius. s. perditionis hūane
 per diluuiū: vitia hominibus obiecit carnalia vī
 cens. Vidētes filij dei filias hominū rē. ⁊ seq̄t̄.
 Dixitq; deus. Nō permanebit spirit⁹ me⁹ in ho
 mine in eternū quia caro est. i. vitijs carnalibus
 illectus. Sed verisile est q̄ potius obiecisset illis
 scriptura pro ratione tate pene inferende: pctm̄
 pdolatrie grauissimū si tūc fuisset. ¶ Ad obiecti
 onem autē arguentis s̄ rationē sancti Thome vi
 cit q̄ nō est sile. quia memoria ⁊ cōsideratio cre
 ationis vniuersi per se arguit vnitatē dei creatis.
 Ac eius summā perfectionē ⁊ bonitatē et excellē
 tiam sup omnes creaturas ac per hoc q̄ sibi de
 bitus sit cultus latric. Unde ⁊ philosophi natu
 rali ratiōe ea de deo cognouerunt ex cōsideratio
 ne ordinis vniuersi ⁊ sue institutionis. ¶ Memoria
 autē punitiōis seuerē: nō ita directe ⁊ de per se p
 bat deū vnū summe bonū atq; eius naturā pfe
 ctissimā sup oēs creaturas. Lū pene in q̄stū hu
 iusmodi a mala causa ⁊ a plurib⁹ ifligi possunt.
 ⁊ presertim in hominib⁹ secūde etatis potuit me
 moria illius punitiōis nō esse sufficiēs ad exclu
 dendū pdolatriā: q; intellectus hominū tūc ma
 gis erat obtenebratus q̄ in prima etate. tū ex ma
 iori elongatione a prima nature puritate. tum ex
 assiduitate peccādi. Unde ⁊ cā circūcisionis da
 te tpe Abrahe ⁊ legis late tpibus adopsi: assig
 natur a doctoibus obtenebratio mētis hominū
 ex vetustate peccādi ⁊ distantia naturalis ratiōis
 a pmo sui vigore. ¶ Habuerūt etiā hoies prime
 etatis auxiliū magnū quo in cultu veri dei persi
 sterēt doctrinā. s. Ade qui plene instructus erat

in naturalibus et diuinis. Uixit enim Adā p me
 dium tps fere prime etatis fm cōputationē hie
 ronimi. cui successit sextus ab eo Enoch vir iu //
 stissimus. cuius filius a Datusalem mortuus ē pro
 ut Hieronimus refert eodem anno quo diluuiū
 inundauit. atq; ita doctrina Ade: de cultu vni⁹
 dei: faciliter potuit disseminari per totam p̄mam
 etatē ante diluuiū. ¶ Et preterea memoria recen
 tis creationis fuit memoria beneficij suscepti. q̄
 naturaliter trahit beneficiatū in amorē et recog
 nitionem benefactoris fm quem modū dicit Di
 onisius. iij. ca. de diuinis noibus. q̄ deus omnia
 in se conuertit tanq̄ omniū causa. que recogni //
 tio principaliter consistit in exhibitōe debiti cul
 tus. s. honoris et reuerentie. Unde ore rei dicitur
 mala. primo. Si ego p̄r: ubi honor meus? Quia
 sc̄z pater habet rationem principis. Sed memo //
 ria punitionis: directe et per se inducit timorem
 seruilem. qui et si quandoq; manū cohibeat: mē
 tem tamen directe et per se non reformat. p̄mo si
 fuerit excessiuus: impedit rōis iudiciū et act⁹ iuo
 lūtarios causat suo mō. Un̄ nimiz si mēoria seue
 re punitiōis p̄ diluuiū: nō sufficiēter cohibue //
 rit hoies secūde etatis ab ydolatria quēadmo //
 dū mēoria creatiōis recēs hoies etatis p̄me. Pre
 ferti cū de⁹ assecrauerit federe sempiterno Noe
 cū tota posteritate dicēs. Ecce ego statuā pactū
 vobiscū et cū semine v̄ro p̄ uos et ad oēm aiām
 viuētē q̄ ē r̄c. Seq̄t. et neq̄q; ultra interficiet ois
 caro aq̄s diluuij. nec erit deiceps diluuiū dissi //
 pās oēm terrā. h⁹ enī p̄missiōis cōfidētia: potu
 it eē occasio q̄ mēoria seuerē punitiōis scē per

Genesis.

diluuium nō satis retraheret hoies secūde etatis
ab ydolatria.

Circa capitulum. xxv.

In ca. xxv. vbi i replica s̄ Burgē. magister
Mathias dicit. nec p̄t Burgen. p̄bare intē
tū suū p̄ sc̄m tho. q̄ p̄cedit p̄ p̄pothesim
q̄ nō cōcedit: Aduertēdū ē q̄ nec sc̄us tho. illaz
cōcedit p̄mo magis in rei veritate negat. Inquit
enī sic p̄ma secūde. q. cij. ar. ij. ad sc̄oz. Ad secun
dū dicēdū. q̄ rō illa p̄cederet si cerimonialia p̄
cepta eēt data solū ad figurādū futurū. nō autē
ad presentialiter deū colēdū. Un̄ r̄ i corpore eius
dē articli hec fuerat sc̄i Tho. determinatio q̄ ce
rimonialia ueteris legis nō solū habuerunt cām
figuralē: s̄ etiā litteralē. s. cultū dei p̄ tpe illo.

Circa capitulum. xlvij.

In ca. xlvij. cū Burgen. circa cōtractus Jo
seph induceret ex doctrina sc̄i tho. secūda
secūde. q. lxxvij. ar. i. q̄ in emptōe r̄ vēdi
tione equalitas iusticie obseruāda ē s̄ quoddaz
postillatoris dictū. s. q̄ tm̄ ualet res q̄stū vēdi po
test: Magister Mathias iqt. S̄ ego cū postilla //
toze uerius puto q̄ in cōmutatiua iusticia equa
litas s̄m naturam seruari non possit quicqd̄ di //
cat sc̄us tho. p̄ Burgen. allegat⁹. q̄ totū aurum
mūdi s̄m naturā nō ualet unū equū. cū tm̄ in or //
dine ad hūanos usus modicū aux̄ ualet magnū
equū. hec mgr̄ Mathi. cū alijs q̄ ad hoz̄ recla //

rationem subiungit. ¶ In quibus uerbis dupli-
 ci reprehensione dign⁹ hēt. primo qz ex mō suo
 loquēdi videt^r significare qd scūs Tho. aliquñ dix-
 erit. aut in loco preallegato senserit: qd in cōmu-
 tatiua iusticia obseruanda sit equalitas s^m natu-
 rā rei specificā. Lū tamē hoc sit manifestē falsū.
 pmo s^mrium huius docet eadē qstione arti. secun-
 do ad tertiū inquit enim. Ad tertiū dicēdū qd si-
 cut Augustinus dicit. p. de ciui. dei: preciū rerū
 venaliū nō cōsiderat^r s^m gradū nature cū qñqz
 pluris vendat^r vnus equus q̄ vnus seruus. Sed
 cōsiderat^r s^m qd res in vsum hominis veniūt. Et
 ideo nō oportet qd venditor vel emptor cogno-
 scat occultas rei vendite qualitates. sed illas so-
 lum per quas reddit^r hūanis vsibus apta. puta
 qd equus sit fortis et bene currat. et silr in ceteris.
 has autē qualitates: de facili venditor et emptor
 cognoscere possunt. Hec scūs Tho. i forma vbi
 expresse tenet qd preciū in cōmutatiua iusticia nō
 consideret^r s^m gradū nature rerū. Patet ergo qd
 modus loquēdi huius magistri fuerit ex falso in-
 tellectu quē habuit in uerbis scī Tho. et vtinam
 nō ex malo affectu. ¶ Itē secūdo videtur qd iste
 magister p^priā vocē ignorauerit. nā dicit qd eq̄-
 litas in cōmutatiua iusticia que est in cōtractib⁹
 nō seruat^r. sed qd p^p rationē iusticie mēsurat^r. qd
 enim aliud est s^m ratiōem iusticie res mēsurari:
 q̄ in earū cōmutatione equalitatē seruari. Lerte
 nō aliud. neqz ex diffinitione Aug⁹. quā pro se in-
 ducit aliud habet. vt patet recte eā cōsideranti.
 Sed vt mihi videt^r putat magister adthias qd
 qz in cōmutatiua iusticia mensurantur res consi-

derata qualitate temporū. locorum. ac dignita-
tis rerum in respectu ad vsum hominū: q̄ ideo
in ea non obseruat̄ equalitas. in quo plane de-
cipit̄. quia p̄mo non eēt iusticia cōmutatiua: s̄
illa omnia nō cōsiderarētur ⁊ singula que digni-
tatem aut valorem rerū exaugent. nec ē aliud e-
quilitatem in iusticia cōmutatiua seruare: quam s̄m
omnes illas circūstantias res commutabiles cō-
mensurare. Unde scūs Tho. secūda secūde in q̄-
stione preallegata. arti. secūdo. ad secūdū sic di-
cit. Ad secūdū dicēdū q̄ mensuras rerū venaliū
necesse est in diuersis locis esse diuersas p̄pter di-
uersitatem copie ⁊ inopie rerū. q̄ vbi res magis
abundāt: consueuerunt esse maiores mēsure. In
vno quoq̄ tamen loco ad rectores ciuitatis per-
tinet dēterminare que sunt iuste mēsure rerū ve-
naliū pensatis condiōibus locorū ⁊ rerū. ⁊ ideo
has mēsuras publica auctoritate vel consuetu-
dine institutas: preterire non licet. Hec sanctus
Tho. Ex quibus etiam accipit̄ verus intellectus
eius prouerbij legalis quod postillator introdu-
xit. s. q̄ tantū valet res quantū vendi potest. Nō
enim est verum si intelligat̄ q̄ntum vendi potest
de facto ⁊ beneplacito cuiuscūq̄ vendentis. S̄
quantū vendi potest de iure. i. seruata institutio-
ne publica auctoritate aut consuetudine firma-
ta. Unde ⁊ si quis nō cogatur ad vendēdū rem
suā: tñ si vendere vult: formā iuris ⁊ regulā iusti-
cie debet seruare ⁊ equitatis. Quod ⁊ si licitū sit
emproxi ⁊ venditori se inuicē decipere infra vi-
midiū iusti precij s̄m legem ciuilem que non po-
tuit prohibere quicquid est cōtra virtutem: lex

tamē diuina que nihil impunitum relinquit quod sit uirtuti contrariū: illicitum reputat si in emptiōe et venditiōe equalitas iusticie nō seruet. facit ad hoc glo. notabil. f. q. ij. hoc ius. ubi dicitur qd si in venditione plus offerat q̄ res ualeat: ecclesia nō debet recipere. sed tm̄ iustum p̄cium. Nā eccl̄esia in suis cōtractibus nō debet volū facere.

Circa capitulū nonū libri Exodi:

In ca. ij. libri Exodi Burgen. 3 postillato re allegat sc̄m tho. dicentē secūda secūde q. lxxiiij. ar. ij. qd cū actus hūani sint cause quorūdam effectuum: oportet homines agere aliqua ut per actus suos impleant quosdā effectus s̄m ordinem a deo dispositum. ¶ Ubi magister Mathias uolens postillatoris dicta defendere inquit. Sed et illud qd Burgen. ex dictis sc̄i tho. secūda secūde. q. lxxiiij. applicat p̄posito: Uidet̄ minus catholice dictū. uidelicet qd ex ordinatione diuina oportet hoīes agere ut effectus a deo instituti impleant. Nā ex eo sequit̄ in materia p̄nti: qd pharaoni peccatū obstinatiōis imputari nō debet. Quia s̄m hoc: oportuit eū esse causaz diuine glorificatiōis si causaliter teneri debeat: ut uult Burgen. Hec magister Mathias cū alijs que ad huius declarationem cōtra Burgen. subiungit ¶ S̄ salua pace sua certe uerius ac honestius potuisset loqui si dixisset. qd Burgen. in epte et extra mentem sancti thome dicta eius introduxerat. Nam illa de se et in proposito sancti Thome uerissima sunt et catholice fidei omnino

Exodi.

cōsona. pmo dicere contrarium esset ordinē cau-
sarum qui optimum est in vniuerso destruere q̄
vum diuine prouidentie effectus exequūtur: dei
sapientiam commendabilem reddunt que eo ip-
so ordine disponit omnia suauiter prout dicitur
Sapientie septimo. ¶ Esset etiam aperte contra
sacram scripturam. Dicitur enim ps. cij. Benedi-
cite domino omnes uirtutes eius ministri eius q̄
facitis uoluntatem ei⁹. Et ps. clviij. Ignis gran-
do nix glacies ⁊ spiritus procellarum que faci-
unt uerbum eius: facere uoluntatem aut uerbu⁹
dei: est facere aliquid unde effectus dei implean-
tur s̄m ordinem a deo dispositum quod erat di-
ctum sancti thome. ¶ Esset preterea ḡrium hui⁹
ab humanis actibus meriti rationē auferre ⁊ fru-
ctum orationis nostre negare quod est erroneū.
non enim actus hominis meritoꝝ sunt uite eter-
ne: nisi quia causa sunt ⁊ per eos impletur diui-
na preordinatio de salute hominum. nec oratio-
nes efficaces sunt ⁊ fructuose: nisi quia p̄ eas im-
pletur quod bonitas diuina disposuit precib⁹
⁊ orationibus cōdonare. prout Gregori⁹ dicit.
Unde ⁊ secūda petri primo dicit. Quapropter
fratres magis satagite ut per bona opa: certā ve-
strā uocationē ⁊ electiōez faciatis. ista autē bona
opa eē ab eterno p̄ordinata a deo ut p̄ ea uoca-
tio ⁊ electio scōꝝ impleat: null⁹ fideiū dubitabit.
¶ Verū ē q̄ Burgeni nō rcē applicat ad p̄positū
suū dictū scī tho. qđ i se uerissimū ē ⁊ catholicū.
Quia scūs tho. loq̄t ḡ actib⁹ hūanis posituiis.
nō de actib⁹ pctōꝝ. q̄ in ḡtū culpabiles sunt: a
deo nō ordināt ut fiat. s̄ fieri p̄mittūt. Cōmissa.

tñ pctā peruersa hominū volūtate: verum ē q̄ a
 deo ordināt p̄ penā. ⁊ q̄ ista fuerit doctrina sc̄i
 Tho. loquēdo de actib⁹ pctōz: ex plurib⁹ locis
 pbat̄. Nā p̄ma pte. q. xxiij. arti. iij. ad secūdū in
 quit sic. Ad secūdū dicēdū q̄ aliter se hēt repro
 batio in causando q̄ p̄destinatio. Nā p̄destina
 tio est cā ⁊ eius quod expectat̄ in futura uita in
 p̄destinatis. s. gl̄e: ⁊ eius quod p̄cipit̄ in p̄nti
 sc̄z gr̄e. Reprobatio uero nō ē causa eius quod ē
 in p̄senti. s. culpe. sed est causa derelictōis a dō
 Est tamen cā eius quod reddit̄ in futuro. s. pe//
 ne eterne. sed culpa p̄uenit ex libero arbitrio ei⁹
 qui reprobat̄ ⁊ a gr̄a deserit̄. Et fm̄ hoc uerifi
 catur dictū p̄phete. s. p̄ditio tua ex te israel. hec
 sanctus Tho. Eandē sententiā tenet s̄ genti. cap.
 clxj. ⁊ clxij. Idē dicit ⁊ in hoc p̄posito sup̄ epl̄as
 Pauli. sup̄ illud. Dicit autē scriptura pharaoni.
 Ro. ix. Aut enim. Aliter suscitāt de⁹ ad bona. ali
 ter ad mala. Nā ad bona: inclināt hominū uolū
 tates directe ⁊ per se tanq̄ actor bonorum. Ad
 malū autē: dicit̄ inclinare uel suscitare hoīes oc//
 casionaliter in q̄tū. s. deus homini aliq̄d p̄pōit
 uel interius uel exterius quod q̄tū ē de se: indu
 ctiuū est ad bonū. sed hō p̄pter suā maliciā per
 uerse utit̄ ad malū. Job. xxiiij. Dedit ei deus lo
 cū penitentie. ⁊ ille abutit̄ in sup̄bia. hec ibi san
 ctus Tho. Et parū .j. cōcludit ad p̄positū no
 strū dicens: ⁊ hoc mō circa pharaonē accidit. q̄
 cū a deo excitaret̄ ad regni sui tutelā: abusus est
 hac excitatione in crudelitatē. hec sc̄us Tho. ⁊
 infra super illud Apostoli. Et quē uult indurat.
 Inquit. Nō dicit̄ indurare quasi imitando malū

Exodi.

ciã: sed nõ apponẽdo grã. ¶ Erubescat ergo magister Nathias uolẽs quadã dissimulatione culpabili: ineptã Burgeñ. applicatiõẽ in bñdita sc̃i Tho. retorquere. Sz 7 in fine replice sue 5 Burgeñ. ubi dicit. Unde si dictũ sc̃i Tho. ueritatẽ habere posset in positiuis: uerius plane dixisset. 7 si dictũ sc̃i Tho. in positiuis ueritatẽ habe// at necessario. prout ex supradictis satis constat.

Circa capitulum uigesimum.

In capitulo .xx. Burgeñ. in magna sua digressione introducit quadã sc̃i tho. assertionẽ de preceptis dilectiõis dei 7 pximi. quã dicit ipse nõ plene satisfacere questiõi sue. sz de intellectu uerboꝝ sc̃i tho. 7 q̃ p ea satis dicit ad questiõẽ: uide infra Leui. ca. .xix.

Circa capitulũ uigesimũtertium.

In ca. .xxiij. sup illud. Infontẽ 7 iustũ non occides: postillator recitat uerba sc̃i tho. secũda secũde. q. lxxiij. ar. .viij. Ad tertiũ dicentis. q̃ cũ innocẽs per falsos testes cõuincit: iudex non debet eũ interficere si sciat eius innocentia. sed diligentius examinare testes. ut inueniat occasionẽ liberãdi innocẽtiũ. Si autẽ hoc nõ põt: debet eũ remittere ad superiorẽ. Si autẽ hoc nõ põt: nõ peccat sm allegata sententiã ferens. qz ipse nõ occidit innocẽtẽ: sed illi qui eũ asserunt nocentẽ: ¶ Cõtra quã sniaz Inqt sic postillator.

Liber:

Saluo tñ meliori iudicio videt̃ ōriū. q̃ dicit Au-
gustin⁹ li. de libero arbi. Quō apud diuinā p̃-
uidentia a pctō liberi sunt q̃ p̃ his reb⁹ q̃s con-
tēni oportet hūana cede polluti sunt: q. d. nul-
lo mō. Et p̃ res cōtēnēdas intelligit Aug⁹. oīa il-
la que hoies iuiti amittere p̃nt. Inter q̃s est uita
corporalis. ⁊ multo fortius dignitas t̃p̃alis q̃cū
q̃ ⁊ potestas iudicādi. hec postillator. ¶ Ad q̃
r̃ndet Burgeñ. q̃ auctoritas Augustini p̃ postil-
latorē allegata: nō ōriat̃ determinatiōi sci tho.
Nam ferre sentētiā mortis ō eū qui cōuincit̃ in
iudicio per testes diligēter examinatos: nō ē pec-
catū. licet sciat̃ a iudice innocenter cōdemnari.
Unde p̃pter hoc nō ē dimittenda dignitas t̃pa-
lis. hec Burgeñ. ⁊ bñ. q̃ autē sentētiā ferre ō ta-
lem nō sit pctm̃: declarat Burgeñ. per ea q̃ scūs
tho. dicit in parte supra allegata. q. lxxij. ar. ij. ī
corpe q̃stiois. vbi pulcre deducit q̃ rōe iudicare
p̃tineat ad iudicē s̃m q̃ fungit̃ publica potesta-
te ⁊ nō s̃m id q̃ ipse nouit tanq̃ priuata p̃sona.
¶ Sed contra rationem Burgeñ. simul etiā ō di-
stinctionē quā scūs tho. facit de priuata ⁊ publi-
ca p̃sona in iudice: instat magister Mathias di-
cēs. Sz Burgeñ. cōiter pro scō tho. certamē assu-
mēs: hic nō plus dicit q̃ scūs tho. in locis alle-
gatis p̃ ipm̃ ⁊ postillatorē. Sed ad auctoritatem
b̃ti Augustini p̃ postillatorē allegatā: minus cō-
ueniēter dicit. Nā s̃m declaratiōem postillatoris
manifeste cōcludit̃ ō positionē sci tho. ⁊ cōiter
iuristarū. q̃uis enī in cōiter accidētib⁹ iudican-
dū sit s̃m allegata ⁊ pbata: nullo tñ iure cautum
est. p̃mo diuino iure p̃hibitū: iudicare ō agnitā

Exodi.

ueritatem. nec uidere meo ualet illa distinctio
q̄ iudex duplicem personam dicit. s. priuatam ⁊
publicam. nam si priuata peccat: publica nō exi-
mitur nisi sit manifesta lex que eam excuset. Non
est autem lex puto humana nec diuina que dicat
iudicandum contra ueritatem agnitam. Non ui-
detur igitur aliqua lex excusans sic iudicantem.
Hec magister Mathias in forma. ¶ Sed mihi ui-
detur q̄ sufficienter responsum fuerit ad aucto-
ritatem Augustini per ea q̄ Burgen. ex uerbis sci
tho. induxit diffuse. Sed ut magis in speciali ad
singula descendamus: dicit q̄ bt̄us Aug⁹ loq̄t̄
in casu quo iudex contra iura aut ordine iuris p-
uerso: ferret sententiā s̄ innocētē timore aliquo
mundano agitatus. ne. s. uita corporali. faculta-
tib⁹. dignitate aut potestate iudicādi p̄ueſ. Pa-
tet hoc cum dicat. qui pro his rebus quas con-
temni oportet. Sed ubi iudex ferret sententiam
contra innocentē p̄ testes sufficiēter examinatos
conuictum: non habens ad superiorem recursū.
nec aliud quod agat s̄m iura: nō id faceret pro
his rebus t̄palibus cōtēnendis. sed zelo coactus
legū obseruādarū s̄m q̄s tenet̄ ex debito officij
sibi cōmissi iudicare ⁊ quas nō licet ei preterire.
Et in tali casu loquitur sc̄us thomas. Unde au-
ctoritas Augustini nō ē ad p̄positū. Et cū dicit
magister Mathias q̄ nullo iure cautū ē ymo di-
uino iure p̄hibitū iudicare s̄ agnitā ueritatē: di-
co q̄ si intelligat̄ s̄ ueritatē in forma iudicij agni-
tam seruato ordine iuris scilicet per leges pu-
blicas diuinas uel humanas. et per instrumen-
ta testesq̄ legitimos ac diligenter examinatos:

Verū est. Sed nō militat cōtra scūm Tho. Nam
 in pposito suo iudex ferens cōtra innocentē sen
 tentiā: non iudicat contra veritatem sibi agnitā
 isto modo: ymo sūm veritatē sibi agnitā in for
 ma iudicij. Si vero intelligat cōtra veritatem si
 bi agnitā aliter q̄ in forma iudicij. i. sūm ppriam
 consciētā et tāq̄ priuate persone: falsum ē quod
 dicit. Nā lege diuina nō inuenit̄ phibitū eē iudi
 cibus tale iudiciū et legibus hūanis est cautū q̄
 disponunt iudices iudicare sūm allegata et pba
 ta. vt lege ciuili. ff. de offi. presi. illicitas. §. veri
 tas. lege canonica. ij. q. i. vnus ex vobis. et caplo
 Deus om̄ps. iij. q. vij. Iudicet. vbi Ambrosi⁹ di
 cit bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit et ppo
 sito domestice voluntatis. sed iuxta leges et iura
 pronūciat. statutis iuris obtēpat. nō indulget p
 prie voluntati. nihil preparatū et meditatū de co
 mo defert. sed sicut audit: ita iudicat. obsequit̄
 legibus: nō aduersat̄. examinat cause merita: nō
 mutat. hec Ambrosius ubi glo. tenet q̄ etiam si
 conscientia iudicis nō cōcordet: pōt nō delega
 re cām. sed determinare sūm allegata. qz aliud fa
 cit aliquis in eo q̄ iudex est: aliud ī eo q̄ homo
 est. Ad quod facit. vj. q. iij. si tm̄ ep̄s. extra de of
 fi. iudi. or. si sacerdos. et multū apte de offi. et po.
 iu. dele. pastoralis. §. qz uero. vbi glo. dicit sup
 uerbo. tenet̄ eandē. cōtra hugonē et eius seq̄ces
 qui dicūt. q̄ iudex nō debet ferre sentētiā sūm al
 legata si hēat cōsciētā lesam in contrariū. hec
 glo. Cū autē dicit magister Mathias nō sibi vi
 deri q̄ valeat distinctio scī Tho. de duplici pso
 na iudicis publica. s. et priuata: dico q̄ et si sibi

Leuitici.

nō videat forte obcecatus passione: non sequit
rectā nō esse r iurib⁹ satis pbatā. nam illa exp⁹se
habet in glo. supra allegata. iij. q. vij. Judicet.
Eā etiā distinctōne facit Aug⁹. ad Bonifaciū co //
mitē. r hētur. xxij. q. iij. si ecclā. in fine. Ea etiā
distinctōe de duplici vnus hominis psona. i. q
vnus duplici fungat persona: vtif capitulū su
pra allegatū. si sacerdos. in fine. Unde nō debe //
ret videri isti magistro distinctio sancti Thome
quasi noua quedā adinuentio. Et cū arguit con
tra distinctiōem q si priuata psona peccat: pu //
blica nō eximit. dicit q posito sed non cōcesso
q persona priuata peccaret in casu nro: ipse si //
bi respōdet dicēs. nisi sit manifesta lex que eā ex
cuset. quod est in pposito prout supra dedu //
ctū fuit. Et tamē nō est verū q i casu sancti Tho
me priuata psona peccat. qm illa nō occidit aut
iudicat innocentē cū nō habeat iudiciariā pote
statē super eum.

Circa librum Leuitici. Capi. pmo:

In capi. primo Leui. sup illud. ponetq su
per caput hostie man⁹: Burgen. 3 postil
latoz ait. per hāc manuū impositionem
potius videt denotari q hō offerens illud ani
mal esset dignus occisione pro suis peccatis r q
loco illius illud animal oblatum vel immolatus
occideret. vt in pma secūb. q. cij. ar. iij. ad quē
tū. Cōtra quē magr Nathias inqt. Cū postil
latoz exponeret ipositiōem manuū offerētis sup

Libet.

caput hostie: Burgen. allegādo sc̄m tho. dicit illā impositionē poti⁹ debere intelligi q̄ hō offe//
rēs: se p̄stet p̄ peccatis suis dignū morte. ⁊ q̄
p̄ occasionē aīalis p̄ ip̄m oblatis: vita eius redime//
ret. sed ista expositio est falsa ⁊ ̄ glo. ordinariā
dicentē r̄c. Hec magister Mathias. ¶ In quib⁹
uerbis plane cōvincit q̄ neq̄ sc̄m Tho. legit: ne
q̄ dicta Burgen. bñ aduerterit. Nā sc̄s tho. i lo//
co supra notato: nullū de impositionē manuū of//
ferētis sup caput hostie uerbū fecit. neq̄ Burgē.
super expositiōe huius impositionis manuum:
allegat sc̄m Tho. sed in confirmationē ei⁹ quod
secundo subiunxerat. s. q̄ loco hominis qui pro
p̄ctis suis dignus erat morte: aīal oblatū uel im//
molatum occideret. De ip̄a enī occisiōe aīalis p̄
cise locutus est sc̄s tho. in eo loco: nō de manu
um impositionē. Et intelligēda sunt uerba sancti
tho. nō q̄ aīalis occisio semper offerentē dignū
morte significaret: sed q̄ p̄ peccato offerebat.
Nā ⁊ in eodē ar. in solutione. ad. viij. distiguens
triplez sacrificiorum genus: dicit q̄ holocaustū
quod totū cōburebat: offerebat deo specialiter
ad reuerentiam maiestatis ipsius. ⁊ in amorē bo//
nitatis eius. ⁊ tertium sacrificiū quod hostia pa//
cifica uocabatur: deo offerebatur uel p̄ gratiaz
actione: uel pro salute ⁊ prosperitate offerentiū.
⁊ tamen utrobicq̄ animal oblatū occidebat. Un̄
crederē q̄ fuerit magistro Mathie occasio dece//
ptiōis q̄ Burgen. utrūq̄. ⁊ de manuū impositiōe:
⁊ de aīalis oblatis occisiōe: sub uno orōis contex//
tu posuit. Sed si legerat sc̄m tho: singula singul
adaptarat.

Circa capitulū decimūnonū.

In ca. xix. sup illud. Locut⁹ ē dñs ad moy
 sen. Burgen. q̄ plurimis uerbis egit ad de
 claratiōem eoz q̄ hoc in loco sup addūc
 ad explicāda uel p̄fecti⁹ adiplēda p̄cepta deca//
 logi. Ex q̄b⁹ quasi in medio digressiōis ifert. q̄
 p̄ceptum de dilectiōe p̄ximi put in lege diuina
 tradit: nō ē de p̄ceptis iuris naturalis p̄mo p se
 notis. Cuius tñ s̄rium dicit ipse sc̄m tho. sensisse
 p̄ma secunō. q. c. ar. iij. ad p̄mū ubi dixit. q̄ pre
 cepta de dilectiōe dei ⁊ p̄ximi: sunt p̄ma ⁊ coia
 legis nature q̄ sunt p se nota rōi humane uel per
 naturā uel p fidē. Confirmat Burgen eam fuisse
 sancti Thome positionem: ex eadem. q. articulo
 p̄. ubi sanctus thomas dicit q̄ quedā sunt pre//
 cepta rectissima ⁊ adeo manifesta: q̄ editiōe nō
 indigent. sicut mandata de dilectione dei ⁊ pro
 ximi. Unde admiratur Burgen. ut ipse inquit. q̄
 sanctus Thomas talem dederit in loco allegato
 doctrinam. ¶ Sed certe maiori admiratione di
 gnum uidetur q̄ Burgen. talem in uerbis sancti
 thome habuerit intellectum q̄ scilicet illa duo
 precepta de dilectione dei ⁊ p̄ximi prout Deu
 tronomij sexto et Mathei vigesimo secundo da//
 ta sunt: sint p̄ma et cōmunia precepta legis na
 ture per se nota rationi humane que quia com//
 munissima sunt ac manifesta: editiōe non in //
 digent. Nam de preceptis iam actu editis atq̄
 traditis ut allegatur: qua mente diceret sanctus
 thomas q̄ editiōe non indigent. significans q̄

nec edita sunt? Doceret plane in eodē orōis con-
 textu duo cōtradictoria simul esse vera. ¶ Et pre-
 terea expresse disputat scūs Thomas utrū de ca-
 ritate debuerit dari aliquod p̄ceptū secūda secū-
 de. q. lliij. arti. p̄mo. ⁊ concludit q̄ sic. ⁊ articulo
 secūdo cōcludit q̄ duo fuerint data p̄cepta. s. de
 dilectiōe dei ⁊ de dilectiōe p̄ximi. Non ergo fu-
 it mens sancti Thome dicere q̄ p̄cepta de dile-
 ctione dei ⁊ p̄ximi prout diuina lege tradita sūt:
 sint p̄ma ⁊ cōmunia legis nature p̄cepta que qz
 per se nota sunt: editione nō indigent. Unde ru-
 dis plane est Burgen. ymaginatio. ¶ Dicendus
 ergo est q̄ scūs Thomas vbi dixit duo p̄cepta
 dilectiōis esse prima ⁊ cōmunissima p̄cepta le-
 gis nature. Que rationi hūane per se nota sunt
 ac per hoc q̄ editione nō indigent: loquit̄ de ill-
 p̄ceptis q̄stū ad substātiā actus absolute. i. de di-
 lectione dei ⁊ p̄ximi sine modo determinato p̄
 ut inest homini naturaliter. Est enim de vitami-
 ne legis nature omni rationali creature: q̄ dili-
 gat deū sup oīa: in q̄stū ē vniuersale bonū. ac p̄i-
 cipiū primū ⁊ prima causa sui eē. totiusqz perfe-
 ctionis naturalis. Item est de vitamine rationis
 naturalis: q̄ homo p̄ximū diligat. qui intelli-
 gitur oīs hō. in quātū sibi filis est s̄m naturā spe-
 cificā. s̄m illud Ecclesiastici. xiiij. oē animal dili-
 git sibi sile. Docet hoc scūs Thomas in plurib⁹
 locis ⁊ multū plane prima p̄te. q. lx. arti. iij. ⁊ v.
 Itē prima secunde. q. ciij. arti. iij. Unde hoc mo-
 do loquendo: dilectio dei ⁊ dilectio p̄ximi sunt
 de primis ⁊ cōmunib⁹ legis nature p̄ceptis ra-
 tioni hūane per se notis que exteriori nō indigēt

Leuitici.

editione ⁊ presertim adiuncta fide a quibus omnia
precepta decalogi deducuntur sicut conclusiones
immediate ex primis principijs. prout scūs tho.
tradit prima secūde. q. c. ar. iij. ad primū. Sed in
lege diuina Deutro. vj. ⁊ ad Nat. xxiij. tradita sunt
precepta de dilectione dei ⁊ proximi nō q̄tū ad sub
stantiā act⁹ absolute sed q̄tū ad modū determi
natū. s. q̄ deus diligatur ex toto corde ex tota aīa
aut mēte. ⁊ ex tota fortitudine. ⁊ proximū diligat
quisq̄ sicut seipm. Iste enim modus diligēdi de
um ⁊ proximū: non inest homini a natura s; ex gra
tia. Unde indiguit expressa editione p̄ modū pre
cepti. cum sit de necessitate salutis. Et inde est q̄
duo precepta de dilectione dei ⁊ proximi: dicuntur
precepta caritatis. quia in eis nō solum substan
tia actus: sed ⁊ modus ille diligendi qui ē mod⁹
caritatis: cadit in p̄cepto. ita q̄ sine caritate: ista
duo precepta dilectionis impleri nō possunt. p̄
ut pulcre deducit scūs tho. p̄ma secūde. q. c. ar.
x. Unde Aug⁹. dicit in li. de p̄fectione iusticie q̄
hoc preceptū. diliges dñm deū tuū: in plenitudi
ne caritatis patrie implebitur. ⁊ q̄ per hoc prece
ptū indicat nobis. non quid faciendū sit: s; po
tius quo tendendū sit. Ex qua auctoritate seq̄t̄
q̄ dilectio dei cadit sub precepto q̄tū ad modū
caritatis qui ī eo importat. cū dicit. ex toto cor
de ⁊c. Alias in via posset perfecē impleri. quod
tamē negat Aug⁹. Idem exp̄sse tenet scūs tho. se
cūda secūde q. xliij. ar. vj. ⁊ q. clxxxiiij. ar. ij. ad
secūdū inquit. perfectio diuine dilectionis vni
uersaliter quidē cadit sub p̄cepto. ita q̄ etiā per
fectio patrie nō excludit ab illo p̄cepto. Idem

tenet in de virtutib⁹. q. ij. ar. x. ad p^mū. Et q^d isto modo intellexerit sc^us tho. p^rcepta de dilectione dei et p^rimi data fuisse lege diuina: patet. q^m se cūda secūde. q. xliij. ubi spālē de his p^rceptis tractatū facit: uocat ea p^rcepta caritatis. Et sub tali p^retitulatione de eis disputat in tota questi one. Si enim darentur ista p^rcepta in lege diuina de dilectione naturali dei et p^roximi uel q^ustuz ad substantiam actus absolute: false dicerentur p^rcepta caritatis. cum sine caritate eē possit ea dilectio. Unde et eadē. q. secunda secūde ar. p^ri. Cū tertio loco obijceret ad probanduz q^d nō fu erint danda p^rcepta de dilectione dei et p^rimi. ex eo q^d inter p^rcepta decalogi non continent^r: non soluit obiectionem per hoc q^d sunt de p^rmis et cōmunissimis p^rceptis naturaliter notis quē admodum prima secunde. sed soluit. quia omnia p^rcepta decalogi ordinātur ad ista duo de dilectione dei et p^roximi tanq^u ad finem. p^rpter quod in omnibus includuntur. hoc intelligen dum est per modum quo finis includitur in his que ad finem disponunt uel ordinantur. Omnia enim p^rcepta decalogi: ordinabilia sunt et dispo nunt ad duo p^rcepta caritatis. non tamen sicut ad finem adequatum aut cōnaturalem: sed sicut ad finem excedentem et supernaturalem. quem admodum et uirtutes morales ad uirtutes theo logicas disponunt ac ordinantur. Et hoc modo Apostolus dicit prima Thimo. primo. q^d finis p^rcepti est caritas. prout sanctus thomas in po stilla exponit. ¶ Sequitur ex p^rmissis q^d ista duo p^rcepta: sunt secundum doctrinam sancti Tho

Leuitici.

me precepta caritatis prout Deutronomis septo
7 Mathei vigesimo secundo tradita sunt. Quod
7 ipse deducit in eodem articulo. ¶ Habetur ex
presse premisse dilectionis dei 7 proximi distin//
ctio ex dictis sancti thome prima secunde. q. cix
articulo quarto. ad primum 7 tertiu3. Et secūda
secunde. q. cxiii. ar. ij. ad primum. Et. q. cxvj. ar.
ti. iij. 7 pluribus alijs locis. ¶ Satis apparet ex
predictis q Burgen. deceptus fuerit. non aduer
tens distinctionem quam sanctus thomas habu
it de dilectione dei 7 proximi. ¶ Quod autem
Burgen. obicit de philosophis 7 peripatheticis
qui cū d̄ dictamine naturali ratiōis maxime scru
tati fuerit: posuerunt amicitiam inter viros virtu
osos esse precise: non habet difficultatem. quia
amor aut dilectio naturalis quam ponit sanctus
thomas primum principium cōmunissimū p se
notum: non est amicitia proprie loquendo. Nā
amor ille naturalis non est uirtus cum se exten//
dat usq; ad irracionales creaturas suo modo. vn
de 7 inuenitur in bonis 7 malis hominib⁹. Ami
citia autē perfecta prout philosoph⁹ dicit octa
uo Ethicorum uirtus est. aut non sine uirtute.
Quod etiam concedit Burgen. Nimirum ergo si
in solis uirtuosis reperiatur. ¶ Item amor aut di
lectio naturalis fundatur uel super causalitate eē
7 nature quibus omnes creature comparantur
ad deum: uel super proprie nature communica//
tione per quam quelibet creatura comparatur ad
omnes que sunt sue speciei. S; amicitia prout de
ea loquitur Burgen. fundatur super cōmunicati
one uirtutis. Ac per hoc merito non ponitur a

phis nisi inter hoies virtuosos. q̄re obiectio Burgen. nō ē ad ppositū. cū aliud sit de naturali dilectione. ⁊ aliud de amicitia. ymo nec idē iudicium est de omni genere amicitie. put scūs tho. ⁊ ducit secunda secunde. q. xxxvj. ar. viij.

Circa librū Deutro. capi. iij.

In Deutro. ca. iij. Burgen. uolēs p̄bare quandā postillatoris cōsequentiā minus efficacē: induxit dictū scī tho. p̄ma p̄te. q. lxx. ar. ij. Ad. iij. q̄ nihil p̄hibet dici digniorem creaturam: propter inferiorem esse factam non s̄m q̄ in se cōsiderat: sed s̄m q̄ ordinat ad integritatem vniuersi. Ex quo dicto Burgen. infert contra postillatorem q̄ etiam si corpora celestia sint facta propter hominē: ex hoc nō tollitur quin sint homine digniora. ¶ Cōtra quē magister Mathias sic ait. nec deductio scī tho. quā Burgen. adducit: valet. per scolā enī parisiē. reprobatur ⁊ ad errorem reducit q̄ celū sit dignius hoie ⁊c. hec ille cū ceteris. ¶ S; hic reuera valde improprie locutus est magister Mathias. nō enim deductio cui obsistit scola p̄isiē. scī Tho. est nec eius dici debet. sed Burgen. quam ducit ex quodam dicto sancti tho. quod uerissimū est q̄q̄ deductio Burgen. ex eo: extra mentē sancti tho. fuerit. nūq̄ enim sanctus tho. voluit aut docuit celum eē quid dignius hoie in genere uiuentium. Cū in eadē solutiōe per Burgen. allegata dicat q̄ hō. s̄m aīam p̄fert corporib⁹ lūinariū

Deuteronomij.

pmo nec celum fm doctrinā scī tho. causalitatez
habet aut influētiā directe supra hoīem in q̄tuz
hō est. ⁊ ab alijs inferioribus se: distinguit. fal
se ergo magister adthias significat q̄ scūs tho
mas aliud in hoc articulo senserit uel docuerit a
scola parisiē. licuit igiē magistro adthie p̄ de
fensiōe postillatoris p̄bare deductiōem burgenē
ex dictis sancti tho. fuisse ineptam ⁊ longe a san
cti thome p̄posito. aut alias consequentiam po
stillatoris defendere. Nam dictum sancti thome
per burgenē. allegatum: uerissimum est. neq̄ enī
negari pōt q̄ aliqua sint corpora perfectiora ut
celestia: facta propter esse ⁊ conseruationem cor
porum imperfectiorum. s. istorum inferiorū pro
ut talia sunt partes vniuersi ad cuius perfectio
nem ⁊ consistentiā: corpora celestia condita sūt
sicut ad quēdam finē in genere creaturarū. q̄q̄
omniū creaturarū deus sit vltimus finis.

Circa capitulū. xliij.

In ca. xliij. circa questionem motam per
postillatorem. an. s. repudium vxoris fu
isset in ueteri lege illicitum: cum postilla
toz recitaret duas opiniones famosas: Burgenē.
uolens probare longa digressione q̄ opinio di
cens repudium fuisse licitum sit magis consona
littere ⁊ rationi: inter alia inducit quandam san
cti thome auctoritatem dicētis prima secūde. q.
cīj. ar. v. ad tertiū. matrimoniū fuit in ueteri lege
prout erat in officiū nature. nō prout ē sacmētū

cōiunctionis xp̄i ⁊ ecclie q̄ nōdū erat sc̄a. Cū in
 ueteri lege dabat̄ libellus repudij. quod est cō-
 tra sacramenti rationem. hec sc̄s tho. ¶ S3 ma-
 gister aDathias in replica sua 3 Burgen̄. inq̄t sic
 in ca. xxxij. ubi postillator disputat de libello re-
 pudij ⁊ diuortio sicut ⁊ scotus circa quartū sen-
 tentiarū ⁊ communiter doctores: sol^o burgē. cū
 scō tho. se procaciter determinat ad partem mi-
 nus probabilem uolens q̄ in ueteri lege repudi-
 um erat non modo licitum: sed etiam a deo pre-
 ceptum exp̄sse. hec magister aDathias in forma.
 Cuius tñ questionis disputationem remittit ad
 ea que scripsit infra aDat. xij. Sed qm̄ ibi nō re-
 fert ipse magister sicut hic q̄ Burgen̄. cū scō tho-
 ma teneat in q̄stioe de repudio i ueteri lege par-
 tem min^o pbabilem. s. fuisse licitū: oportuit hic
 id qd̄ de sancto thoma tetigit: examinare. ¶ Et
 certe mirabile est ne dicam abominabile q̄ ma-
 gister aDathias tam effronte ac aperte imponat
 sancto thome illud falsissimum. cum ipse nunq̄
 dixisse reperiatur q̄ repudium in ueteri lege fue-
 rit a deo preceptum. nec solum hoc: sed neq̄ in
 partem minus probabilem. ut ipse magister fal-
 so refert se determinauit. s. q̄ repudium fuerit in
 ueteri lege licitum. Nam quarto sentētiarum di-
 stinctione. xxxij. q. ij. ar. ij. subar. ij. eam questio-
 nem disputat ex proposito. In cuius determina-
 tiōe recitatis duabus opiniōibus q̄s hic postil-
 latoz tetigit: in fine secūde opinionis q̄ tenet re-
 pudium fuisse licitū ex pmissiōe diuina: iquit sic.
 Et q̄uis hoc pbabiliter dicat: tñ primū cōmu-
 ni^o sustinet. hec sc̄s tho. fuerat prima opinio

Deuteronomij.

q̄ repudium in ueteri lege fuisset illicitum. permissum tamen ad maius malum uitandū. s. uxoriciidiū. Ecce q̄ expresse apparet q̄ scūs tho. magis se determinat in pbabiliorē ptē. q̄ tenet hic postillator. s. q̄ repudiū fuerit in ueteri lege illicitū. q̄uis dicat aliā opinionē hēre pbabilitatē q̄b̄ r̄ cōiter doctores dicūt. Itē p̄ma secunde. q. cv. ar. iij. arguit sic. viij. loco. p̄terea iter uix r̄ uxorē sicut ē maxima familiaritas: ita debet eē fides firmissima. sed hoc nō p̄t eē si matrimonium dissolubile fuerit. incōuenienter igit̄ dñs p̄misit Deu. xxiiij. q̄ aliquis posset uxorē dimittere scripto libello repudij. r̄ q̄ etiā ulterius eā recuperare nō posset. Ecce argumētū. Sequit̄ respōsio. Ad viij. dicēdū q̄ lex p̄misit repudiū uxoris. non qz simpliciter iustū eēt. sed p̄pter duriciā iudeorū. ut dñs dicit mat. xix. Sed de hoc oportet plenius tractari cū de matrimonio ageēt. Hec scūs tho. in forma. ubi patet q̄ magis se determinat in opinionē que repudiū dicit fuisse illicitum. ¶ Item contra gentiles li. iij. cap. xxiiij. in fine sic ait. Per hoc autem excludit̄ consuetudo dimittentiū uxores. quod tamen in ueteri lege p̄missum fuit iudeis p̄pter eorum duriciā qz. s. p̄ni erant ad occasionem uxorū. Permissū ergo fuit min⁹ malū: ad excludēdū maius malū. Hec scūs tho. in forma. Ex quibus aperte constat q̄ magis teneat repudium fuisse illicitum in ueteri lege. nō enī potuit planius oñdere mentem suam q̄ dicere sicut hic. q̄ p̄missum fuit minus malum: ad excludendū maius malum. Erubescat igitur magister Mathias qui plane hoc in loco aut non le-

gisse. aut non intellexisse sc̄m tho. vel maliuolum
 fuisse salua pace sua comprobatur. Sed neq; au
 ctoritatem doctoris sui scoti fideliter introducit
 significans q̄ in eam opinionem se determinet:
 que repudium dicit fuisse illicitum. nam in loco
 per eū allegato. .iiij. sentētiarū. vi. .xxiij. q. .ij. utrā
 q̄ recitat opinionē. nec se in aliquā partē expres
 se determinat. p̄mo nec alteram earū pretulit alte
 ri. sed eo magis uidef̄ declinare in eam partem
 que repudiū dicit fuisse licitū: qz multo plures
 ad eius probabilitatem induxit rationes. ⁊ ar
 gumenta in contrariam partē magis sollicite dis
 soluere conatus est. ¶ Auctoritas autem sci tho
 me quam Burgen̄. pro se introduxit: proposituz
 eius non probat. cum ibi precise dicat sc̄us tho.
 q̄ in ueteri lege dabatur libellus repudij. s; utrū
 id licitum fuerit aut illicitū: nō determinat neq;
 prosequitur.

Circa q̄rtū librum Regū Ca. xx.

In quarto li. Regū ca. xx. sup illud. vis ut
 ascendat umbra. p. lineis. Burgen̄. allegat
 sanctū tho. prima p. q. cv. ar. vi. dicentes
 q̄ inter miracula: summum gradum tenent ea q̄
 nullo modo natura facere pōt. ut sunt retroces
 sio solis. glorificatio corpis hūani ⁊ similia. Sed
 magister adathias qui doctrinā sancti tho. v̄l in
 modico ferre nō ualet. etiā si agnitā ueritatē im
 pugnare deprehendat: obsistit dicēs q̄ dictuz
 illud sc̄i tho. auctoritati augustini cōdicat qui in

Regum.

primo de trini. ca. vj. in q̄t. Maximū miraculū eē
suscitare mortuū. ¶ In quo plane magister Da-
thias cōuincit manifestā impugnare ueritatem.
Nam si mirabilia nominant̄ prout Augustinus
dicit. xxvj. contra faustū. Cum deus aliquid fa-
cit contra cognitum nobis solitūq; cursum natu-
re: cōsequēs ē q̄ miracula dicāt̄ per compatiōez
ad facultatē nature quā excedūt. Nā ex cōpatōe
ad diuinā potentiā: nihil est qd̄ possit appellari
miraculū. qm̄ quodcūq; factū: minimū est diuine
potētie cōpatū. Un̄ seq̄t̄ q̄ fm̄ hoc dicat̄ aliqd̄
maius miraculū: q̄ magis excedit facultatem na-
ture. sed quis negauerit id magis fieri supra na-
turā rei quod naturam excedit. ⁊ q̄tū ad sub-
stantiā factū. ⁊ q̄tū ad modū fiendi: q̄ qd̄ excedit
naturam q̄tū ad modū fiendi precise: quoz ta-
mē primū in solis retrocessione aut statione con-
tingit. secūdū uero in corporoz mortuoz uiuifica-
tione. Et cōfirmat̄ p̄ ea que aug⁹. dicit. xxj. de ci-
ui. dei ca. viij. vbi ex proposito cōferēs de mira-
culo ait sic. quid ita dispositum est ab auctore
nature celi ⁊ terre: quēadmodū cursus ordina-
tissimus siderū? quid tā ratis legibus fixisq; fir-
matum? Et tñ qm̄ ipse uoluit q̄ summo regit im-
perio ac potestate quod cōdidit: stella pre cete-
ris magnitudine ac splēdore notissima: colorem.
magnitudinē. figurā ⁊ quod ē mirabili⁹ sui cur-
sus ordinē legēq; mutauit curuauit. hec augusti-
nus. ⁊ post pauca exēplificat de statiōe solis tpe
Josue ⁊ de eius retrocessione tpe Ezechie. ex q̄
auctoritate aug⁹. hēt̄ q̄ nihil ita dispositū ē aut
tā ratis legibus fixisq; firmatum: quēadmodum

Libet.

curfus siderū. ⁊ ex hoc pcedit aug⁹ ad pbandū
excellentiā miraculoꝝ q̄ scā sunt circa sidera. se//
quit enim si nihil tam fixum ⁊ firmatū ē q̄ cur//
sus siderū: q̄ nihil tā magnū ē aut tā mirabile q̄
ipsum stellarū cursum mutare. ¶ Ad auctoꝛita//
tem augustini in d̄rium facilis est r̄nsio. Nō enī
augustinus in eo loco p̄tendebat gradus ⁊ dif//
ferentias in miraculis assignare. sed uolens om//
nipotentiam filij ex effectibus demonstrare ac p
hoc patris ⁊ filij summam equalitatem pbare:
dixit an quicq̄ maius miraculum est inter mira//
bilia: corporum mortuorum resuscitatione: qua
si diceret. certe non est maius miraculum quod
sc̄z p̄ magnitudine sua magis arguat omnipo//
tentiam dei q̄ resuscitatio mortuorum que scā ē
per filium. ita ut maioritas referat nō ad mira//
culum in se: sed ad comprobationem uel attesta//
tionem diuine omnipotentie. ut sit sensus q̄ ni//
hil est maius mirabile resuscitatiōe mortuorum
idest magis diuinā ostēdens omnipotentia. qz
hoc miraculum dei omnipotentiam arguit: quē
admodum ⁊ alia. Nā ⁊ si grad⁹ sunt in miracul:
oīa tñ diuinā oīpotentiā attestāt. dicit enim au//
gustinus in epla ad Volusianū. q̄ in reb⁹ mira//
biliter fc̄is: tota rō fc̄i ē potentia facientis.

Circa librū Job In prologo.

In prologo libri Job postillator inquirens
que fuerit intentio auctoris in hoc libro
recitat positionem sancti tho. qui hunc li

brum subtiliter et eleganter exposuit dicentis quod intentio sancti Job in hoc libro fuit supposito quod res naturales diuina prouidentia regantur: declarare ulterius etiam actus humanos diuina prouidentia reguntur. ¶ Hanc sancti thome assertioem postillator declinat dicens eam non fuisse sancti iob intentionem. quoniam totus iste liber procedit per modum cuiusdam disputationis inter iob ex una parte et amicos eius ex altera. quod tamen in hoc conueniebant cum iob ut ipse dicit quod actus humani reguntur diuina prouidentia cum niterentur probare eum a deo iuste punitum pro peccatis suis. ergo non erat intentio iob id ipsum eis per rationes et disputatiue ostendere. Nam intentio disputantis est aliquos: non est probare id in quo cum eo conueniunt. sed aliud in quo ab eo dissentiunt. Unde dicit postillator quod intentio sancti iob in hoc libro fuit quod aliquando in presenti malis eueniunt bona et iustis aduersa secundum ordinem diuine prouidentie ad quam pertinet punire mala et premiare bona in hac uita et in futura. Ad quod probandum procedit ex concessio ab eis. scilicet quod actus humani diuina prouidentia reguntur. hec postillator in sententia. ¶ Ad que respondet burgenis. quod licet aduersarij iob concederent actus humanos diuina prouidentia regi: Sic tamen ponebant modum regendi: quod non competebat deo. in quantum dicebant quod deus premiaret iustos et iniustos punit solus in bonis et malis temporalibus huius uite prout patet in processu etiam secundum postillatorem. Nam hic modus regendi non competit diuine iusticie. unde prouidentiam dei circa actus humanos: simpliciter negabant ponentes eam illo modo quo deo non posset competere. licet prouidentiam dei concederent in

cōfuso. Hec burgeñ. ⁊ bene ⁊ ad intentionē sancti tho. ¶ Intellexit enim scūs tho. amicos Job negasse prouidentia dei circa actus humanos. non in se: sed in eo ad quod seq̄t̄. s. in suo effcū. est enim effectus quidam diuine prouidentie: q̄ malis in hac uita bona interdū eueniant: ⁊ iusti sine culpa sua affligantur. Ad horum scilicet exercitium ⁊ pbationem ac maiorem glam ⁊ in exemplum aliorum. s̄m illud Apli. Ro. v. Gloria // mur in tribulationibus sciētes q̄ tribulatio patientia opatur. patientia autē pbationē. pbatio uero spem. Et Jacobi p̄mo. bt̄us vir q̄ suffert tēptationem qm̄ cū pbatus fuerit accipiet coronas uite ⁊c. Ad aliorū uero maiorem penā s̄m illud sapiētie. fiiiij. Creature dei in odiū facte sunt ⁊ in temptationem aīe hominū ⁊ in muscipulā pedibus insipientiū. Unde cum amici Job negarent hunc ordinem diuine sapientie. quo disponit aliquando iustos in hac uita nō pro culpa sua flagellari: quod ⁊ postillator cōcedit: seq̄t̄ q̄ dei prouidentia circa actus hūanos ex consequenti negabāt. quod scūs tho. notauit. ⁊ q̄ iste fuerit intellectus scī tho. patet ex eo q̄ fundamētū amicorū Job dixit fuisse iustorum afflictionē in hac uita. Ait enim sic. id autem q̄ precipue prouidentia dei impugnare uidet̄ circa res hūanas: ē afflictio iustorum. Nam q̄ malis interdū bona eueniāt ⁊ si irrōnabile uideat̄ ⁊ puidētie oriū: tñ utriūq̄ hēre p̄t excusatōem ex misfatōe diuina. S; q̄ iusti sine cā affligāt̄: certitudinalr uidet̄ subruere puidētie fūdāmētū. Hec. s. tho. ex qb̄ māifeste appet q̄ itētio ei⁹ fuit q̄ amici iob explicite

Job.

et immediate negarent afflictionē iustoz in hac
uita. quod erat implicite destruere fundamentū
prouidentie diuine: Nō enim intellexisset sanct⁹
tho. q̄ esset intentio Job pbare amicis quasi ne
gātibus absolute et simpliciter prouidentia dei cir
ca act⁹ hūanos. cū dicat ca. v. expresse heliphat
eam asseruisse prouidentia dei. sup illud. qui po
nit humiles. et ibi. beat⁹ homo qui corripit et c.
Sed ē modus loquēdi scī tho. in hoc loco. sicut
si fidelis quis credēs totā sacram scripturā: ne
garet per ignoratiā beatum Petrum fuisse pesca
tozem. certe talis uere diceretur negare sacre scri
pture ueritatem. quia negat aliqd ex quo sequi
tur sacram scripturā falsum dixisse etiam si illud
neget ignorans q̄ in sacra scriptura contineat.
Ita etiam amici Job cōcedentes diuinam prouidē
tiam circa actus humanos in confuso: potuerūt
eam uere negare implicite tñ et ex consequēti ne
gantes in particulari aliquē modum uel ordinē
diuine prouidentie quē habet circa actus huma
nos: quēadmodū iudei negātes explicate deum
eē hoc modo. s. trinū et unum: ex consequēti ne
gāt uere deū eē. et negantes hūc modū incarnati
onis filij dei. s. per natiuitatem ex uirgine: ex con
sequenti et implicite negarēt incarnationem filij
dei absolute. Ex premissis satis respōsum est ad
rationem postillatoris. non enim Job et amici ei⁹
conueniebant in concedendo diuinam prouidē
tiam circa actus humanos. nā amici Job conce
debant diuinā prouidētiā tali modo: ex quo se
quebatur implicite et ex cōsequēti nullam eē dei
prouidentia circa actus humanos. ¶ Qd̄ autez

Libet.

magister Mathias dicit q̄ si propter implicitas
negationem intentio Job fuisse pbare deū esse
p̄uisorē actuū humanorū: debuisset p̄mo pbare
deū eē q̄d sic ip̄licite negassēt amici ei⁹ cū nihil
aliud sit deum esse: q̄ deum esse iustum: nullam
penitus hēt rōem. q̄ etiā si scūs tho. uellet signi
ficare q̄ intentio Job fuerit probare p̄uidentia
dei eē absolute ⁊ simpliciter circa act⁹ hūanos:
non ideo sequeret q̄ p̄mo debuisset pbare de
um eē. quod etiā implicite negabāt. Nā ad pbā
dum cōclusionē nō cōcessam: sufficit in omni ar
gumentatione probare p̄ncipium p̄ximū ⁊ im
mediatū. ex quo sequit̄ talis conclusio. neq̄ est
necessariū pbare oīa p̄ncipia mediata ⁊ remota
q̄ quadam deductiōe a p̄mo ad ultimū negāt
cōclusiōe negata. nisi forte p̄ncipiū p̄ximū fuis
set negatū quod nō est in proposito. alias q̄li
bet sciētia debuisset pbare oīa rerū p̄ncipia us
q̄ ad p̄imas animi conceptiōes ad probandas
proprias conclusiones. quia omnia quodam or
dine negantur una conclusione negata. q̄ eēt sci
entias omnes confundere. ⁊ tamen uerum est q̄
sanctus tho. intellexit fuisse intentionem Job p̄
bare per rationes p̄uidentiam dei circa actus
humanos eo modo quo eius amici illam nega
bant scilicet directe ⁊ explicite: secūdum aliquē
modum ⁊ ordinem sicut declaratum est. ⁊ ex cō
sequenti ⁊ implicite: probare absolute ⁊ simpli
citer diuinam p̄uidentiam de actibus huma
nis quam illi implicite ⁊ ex cōsequenti negabāt.

Circa capitulum tertium.

Job.

¶ In ca. iij. scūs tho. exponēs uerba Job q̄
b^o maledixit uite sue ⁊ natiuitati dicit q̄
uerba iob in hoc caplo: nō fuerūt uerba
impaciētis ⁊ blasphemi. sed illa ptulit uolēs si
gnificare dispositionē partis sensitue abhorre
scētis miseras in q̄bus erat. cui ē uita talib^o mi
serijs subiecta tristabilis ⁊ odiosa. ⁊ tñ fm rōem
uitā suā cū illis miserijs acceptabat per uirtutes
patientie ⁊ sub spe p̄mij uite future. hāc exposi
tionē scī tho. postillatoz referēs: dicit pati calū
pniā ex eo quia amici Job cum essent sapientes
⁊ uiri litterati nūq̄ cōtradixissent Job hoc mo
do loquēti. cū scirēt passiones tristabiles eē sim
pliciter sensitue partis. Un̄ fm hāc expositionē
dicit ipse tota eoz disputatio ē iob: pcederet in
equoco. cū nitant̄ oñdere iob ex impaciētia ma
ledicū ⁊ blasphemū tāq̄ ex erronea rōe loquētē.
quod uidet̄ incōueniēs dici de uiris sapiētibus.
¶ Propter quod ipse postillatoz aliter expōit di
cens. q̄ iob illa uerba ptulit nō q̄si ex se ⁊ de mē
te prop̄a: sed cōcludēs ē amicos suos ex cōcessis
ab eis ⁊ ducēs ad incōueniēs. Negabāt enī amici
iob ut dicit postillatoz punitionem peccatorum
⁊ remuneratiōem bonoz in futura uita. ⁊ ex hac
sententia erronea quā nouerat Job: cōcludebat
ē eos q̄ uita sua tot ⁊ tātis miserijs subiecta: esset
sibi odibilis ⁊ onerosa. ⁊ p cōsequens natiuitas
sua cōceptio ⁊ educatio si de hoz tollerantia: nū
lla in futurum est expectanda p̄miatio. hęc po
stillatoz in sūma. ¶ Sz burgen. oñdens exposi
tionē sancti tho. uerā ⁊ magis rationabilē respon
det ad obiectionē postillatoz dicēs. falsum eē

Libet.

q̄ stāte expositiōe sci tho. disputatio Job ⁊ amī
corū eius p̄cederet in equiuoco. qm̄ eoz̄ dispu //
tatio circa hoc erat p̄ncipaliter q̄ Job dicebat
se eē flagellatū sine culpa. amici uero asserebant
ipsum flagellatū eē in penā culpe sue sicut ex pro
cessu patet. ⁊ ita disputatio eoz̄ nō erat in equo
co sed sibi inuicē de directo ḡ dicebāt. alia autē q̄
in hac disputatione iuterposita sunt: nō erāt de
p̄ncipaliter intētis sed de secūdario supueniēti
bus. vnde ⁊ infra ca. xxxij. ubi cessauit disputatō
triū amīcoz̄ dicit sic. omiserūt autē tres uiri isti
respondere Job. eo q̄ iust⁹ sibi uideret. .i. qz̄ nō
poterāt ipsum cōuincere de iniusticia sua. Amici
ergo Job qz̄ p̄ncipaliter p̄tēdebāt in disputa //
tione probare Job p̄ culpa sua flagellatū: nō sūt
p̄secuti vtrū uerba q̄ in caplo hoc interposuit:
fuisent plata fm̄ partē sensitiuā uel alias q̄si nō
curantes de illis. ⁊ sic nec ipi disputabāt in equo
co: nec Job eos detinuit in uerbis ad p̄positum
nō expectātib⁹. vtriusqz̄ enī ptis intētio: uersa //
bat p̄ncipaliter circa iusticiā Job qm̄ ip̄e p̄o
ponebat. alij ḡ dicebant. Quod autē postillatoz̄
dicit q̄ Job in hoc caplo ex sentētia erronea amī
corū suoz̄ quā nouerat cōcludit vitā suā odibi
lē ⁊ onerosam ducēdo eos ad incōueniens: dicit
burgen. eē irrationabilr dictū. tū qz̄ qm̄ hoc ca //
plm̄ p̄posuit: nihil legit̄ audiuisse ab amīcis cuz̄
ipse fuerit p̄mus loquēs de hac materia. nec de //
buisset eis ip̄onere q̄ aliq̄d̄ erroneū credidisset:
non habens de hoc certā noticiā. tum etiā quia
si hoc modo loqueret. s. ex alioz̄ positione ut
eos duceret ad incōueniēs: debuisset iterponere

aliquam dictiōem que significaret q̄ hoc loque-
retur ex aliorum positione nō ex sua. quod tamē
non facit. sed simpliciter loquitur tāq̄ ex prop̄a
opinionē sicut scūs tho. exponit. Nec burgen. ⁊
bene. ¶ Et certe mirabile est vnde postillator ex
positionē suā adinuenerit ac firmauerit cū neq̄
in uerbis iob vel amicorū eius neq̄ in modo lo-
quēdi: vllum habeat fundamētū. Sz ⁊ plane ex
positio sua damnat̄ per quā rōem putat exposi-
tionem sancti tho. excludere. Nā stante expositi-
one postillatoris disputatio iob ⁊ amicorū eius
manifeste p̄cederet in equiuoco. Probat̄ qm̄ si
iob uerba maledictiōis ptulit. nō ex se sed cōclu-
dens ḡ amicos suos ex cōcessis ab eis ⁊ deducē-
do ad incōueniens: hoc illi nūq̄ intellexerūt nec
ipse se exposuit ī tota disputatiōe. p̄mo amici ei⁹
uerba iob acceperant tanq̄ blasphemantis ⁊ im-
patientis. ⁊ de hoc ipsum reprehenderūt. Un̄ in
sequenti caplo rīdēs ei eliphaz p̄m⁹ ait. nūc au-
tem uenit super te plaga: ⁊ defecisti. tetigit te:
⁊ cōturbatus es. vbi timor tuus. fortitudo tua ⁊
paciētia tua ⁊ p̄fectio viarū tuarū. Et ī caplo. v
dicebat. virū stultū interficit iracūdia. quod po-
stillator exponens dictum esse contra iob: inqt.
ille enim uere stultus ē: qui a uirtute paciētie ca-
dit p̄pter aduersitatis pōd⁹. Itē baldach suites
cap. xvij. rīdens ipi iob qui in caplo p̄cedente
miserias suas declamauerat: iquit. q̄d p̄dis aīaz
tuā in furore tuo: vbi postillator ait. q. dicat ta-
lia dixisti ex impetu furoris tui: q̄ aīaz a sapiētia
⁊ uirtute deicit ⁊ sic eam destruit ⁊ p̄dit. Ecce q̄
amici iob etiā s̄m expositionē postillatoris: neq̄

quibus intellexerunt eum dixisse uerba sua maledica ex
 eorum supplicatioe ut eos duceret ad inconueniens. sed ac
 ceperunt illa tamquam blasphemantis et impatiētis.
 Sequitur ergo ex his quod eorum disputatio stante expo
 sitione postillatois: manifeste prederet in equi
 uoco. ac per hoc quod postillator in idē inconueni
 ens incidit: ad quod putat sancti thome. deducere.
 ¶ Sed neque expositio sua ullā uidetur habere pro
 babilitatem. Nam amici iob penam ac premiū futu
 re uite negantes: nullū inconueniēs putarēt quod uita
 iob tam multis doloribus ac tantis miseris sub
 iecta: sibi eēt odibilis et onerosa. primo sponte il
 lud amitterēt. presertim cum uiderent iob in tali
 ac tanto miserie statu: de quo nō apparebat pos
 sibilis liberatio uia humana prout ipse postilla
 tor concedit. Probatur illud. quoniam non eēt et mors
 in quantum penalis ac miserie uite ablatiua sūt: sub
 ratione cadunt appetibilis. Tollit enim mors ut
 sic miseriam. que est omnium malorum maximū
 ac per hoc rationem hēt boni et appetibilis. Un
 de et dñs adat. xxxvj. dicebat. Bonum erat ei si na
 tus non fuisset homo ille. Et Ecclesiastici. xli. ait
 sapiens. O mors bonum est iudiciū tuū homini
 indigenti et qui minorat viribus defecto etate et
 per quem modū dicit Apocal. ix. In diebus illis
 querent homines mortem et non inuenient eam.
 desiderabunt mori et. Non ergo amici iob ha
 buissent pro inconuenienti quod uita ipsius tantis
 astricta miseris: esset sibi nolita et odiosa. ac eti
 am quod appeteret non fuisse. frustra itaque foret et
 nihil momenti hēret argumētatio scī Job stante ex
 positione postillatois. cū illud concluderet: quod

Job.

ultra ab aduersarijs cōcederet. Nec pbat rōna
biliter postillator amicos iob hēre p icōueniēti
uitā ipi⁹ sibi eē p illo statu odiosā ac nolitā: ex
eo q̄ eū ad pniām iducebāt dicētes q̄ si hō ue //
re penitet: a q̄busuis miserijs liberabit a dño :
Nā utrūq; horū simul stare potuit. ⁊ q̄ agnosce
rent uitā iob tot miserijs subiectā eē sibi p tunc
odiosā: ⁊ q̄ illi ad pniā sub spe salutis recupe
rāde suaderet. Un̄ nulla rōne pbabile fit q̄ iob
vir sapiētissimus uerba sua pferret maledica ar
gumentando ut amicos duceret ad incōueniēs:
quod neq; illi neq; aliquis satis doctus p incō
uenienti hēret. Inqt enī hiero. sup illud. Bonus
erat ei ⁊c. mat. xxvj. multo meli⁹ ē nō subsistere:
q̄ male subsistere. Patet ergo ex his inualidū eē
fundamētū qd̄ postillator in sua habuit expōe.
¶ S; ⁊ ipse iob cām sue impaciētie ⁊ vboꝝ male
dicoꝝ q̄ ptulerat: nō aliā dixit eē q̄ flagella dñi
q̄ sustinebat. Ait enim capitulo. vj. vnde ⁊ ver //
ba mea dolore sunt plēa: q; sagitte dñi i me sūt.
quarum indignatio ebibit spūm meū. Et capi //
tulo. vij. cum premitteret penas quas pacie //
batur: dicit. q̄obrem elegit suspendium anima
mea ⁊ mortem ossa mea. desperavi. Ecce ex om //
nibus premissis q̄ causāz qua maledixit uite sue
⁊ natiuitati ⁊ alia uerba impaciētie ptulit: assi
gnat fuisse flagella ⁊ dolores acerrimos quibus
premebatur. neq; vnq; pro causa assignauit fal //
sam amicorum opinionem de nulla retributio //
ne fienda pro meritis ac demeritis in vita futu //
ra prout postillator exponit. Unde satis vide //
tur q̄ fuerit expositio eius ficticia. ¶ Verum

magister mathias pro postillatore decertās credit se respondere ad ea que burgen. pro expositione scī thome contra postillatorem supra notauit. Unde ex tota deductione burgen. colligit tria puncta. Primum est q̄ materia principalis disputationis iob fuit q̄ flagellaretur sine causa. Secundum q̄ iob asseruit se iustum ⁊ per consequens sine causa flagellatum. Tertium q̄ amici iob solum impugnabant iusticiam iob quas ipse pretendebat. Alia autem que disputationi interposita sunt: q̄ sint accessoria in disputatione. Hec tria dicit magister math. burgen. posuisse quibus cōprehēdit tota ei⁹ digressio. ¶ Ad q̄ magister math. rīdet dicēs q̄ p̄mū dictū ē simpliciter falsuz neq̄ eē imponēdū tā cōmēdabili uiro sicut iob. pbat illud eē falsū. qz aliqd in rerū natura fieri sine cā: vna oīm philosophoz uoce reprobatur. ¶ Ad secūdū silr rīdet falsum eē q̄ iob se fore iustū asseruit. Nā hoc faciēs: foret iniustus quemadmodū ip̄e iob dicit. ix. h⁹. ⁊ prima Jo. i. Si dixerimus qz pctm̄ nō hēmus ip̄i nos seducimus ⁊ ueritas in nobis non ē. Un̄ dicit magister mathias q̄ uerba illa que ad innocentiam uel iusticiam iob tendere uidentur: non aliter accipienda sunt nisi sicut uerba sp̄i de ceco nato. Jo. ix. neq̄ hic peccauit nec parentes eius ⁊c. qz iob non dixit simpliciter se non peccasse. Nam hoc esset temerarium. sed dixit se nō peccasse ut flagellaretur. ¶ Simili modo dicit q̄ tertium dictum burgen. stare non pōt quia amici iob non intendebant eum probare iniustum: sed habebant hoc tanq̄ euidens ex flagellis iuxta errores

illoꝝ quo neminem dixerunt flagellari sine cul-
 pa. Ad quod concludendū tendit eozū disputa-
 tio. Concludit ergo magister Nathi. q̄ materia
 disputatiōis in hoc libro: fuit neminē puniri in
 p̄nti nisi p̄ p̄ctis. cui errori iob se opposuit ⁊ nō
 p̄ iusticia sua. s̄ p̄ iniuria deo sc̄a per derogatio-
 nē disputauit. In cuius signū infra ca. ultimo de
 us illos tres amicos increpās nō dicit eos cōtra
 iob locutos: sed s̄ deū ⁊ dei iusticiā. ideo dicit
 ibi. iratus ē furor me⁹ in te ⁊ in duos amicos tu-
 os q̄ nō estis locuti corā me rectū. i. dogma ue-
 rum s̄m glo. Si enim locuti fuissent s̄ iusticiam
 iob dicit ipse. ut sonat tertiū dictū burgen. non
 possent reprehendi quasi non rectum locuti fu-
 issent. cum ⁊ iob reprehensibilis erat ⁊ p̄ deū re-
 prehensus. ut patet infra. xxxviij. ¶ Ad primam
 obiectiōem burgen. s̄ postillatorē r̄ndet magi-
 ster Nat. q̄ amici iob fuerūt uiri insignes. ideo
 fama prodente potuit iob scire eozū opiniones ⁊
 doctrinas. ⁊ fortasse tpe p̄speritatis se cōtulit cū
 eis: sic q̄ eum non latebāt errores illoꝝ. ¶ Ad se-
 cundum r̄ndet q̄ quando maledixit iob diei ⁊ t̄-
 satis dedit intelligere q̄ ex suppositione errorū
 quos nouerat maledicebat creaturis dei. nā cuz
 esset uoce dñi laudat⁹ ut iustus ⁊ rectus: creature
 dei maledicere non potuit absolute. ¶ Laborat
 consequenter magister Nathias refellere ratōez
 quam sanctus tho. assignat de eo q̄ tam parti-
 culariter iob uite sue ⁊ natiuitati maledixit dicēs
 primo q̄ nō uidet sibi conueniens sacram scri-
 pturā poematib⁹ ⁊ poetis cōpare. cū multa so-
 leāt metiri poete. ¶ Secūdo q̄ nō uidet sibi be-
 v iij

Liber.

ne inferri ex dco bti hiero. passus iste e metrico: ergo poeticus. qz multa sunt poetica psalca. mltaqz metra no poetica. hec mgr math. o burgeñ r in piudiciu expois sci tho. qda alia notavit o burgeñ. quoz mea non interest cu doctrina sci tho. no tagat. ¶ hec aut que recitata sunt ex dictis mgr math. qz facile heant absolutoez: ex dictis patebit. pumū enim qd ex dictis burgeñ. colligit: certe false sibi impositū ē. nō enī in vbis burgeñ. inuenit dictū q materia disputationis iob fuerit q flagellaret sine cā sed q flagellaret sine culpa. mix ē ergo quare aut vnde id sibi imposuerit. Sed r si dixisset sine cā: nō certe eēt male dictū. Nā sesus eēt. i. sine cā culpabili. qm fm regulā thilarij. iij. li. de trini. intelligētia dcomz ex causis ē assumēda dicēdi. Satis enim cōstat ex cōi vsu loquēdi etiā sacre scripture q cū dicitur qd puniri sine cā: intelligatur. i. sine culpa. qz vt cōiter cā pene culpa ē. Tali enī mō loquēdi vsus ē ipse iob infra. ix. ca. dicēs. r multiplicabit vulnera mea etiā sine cā. i. sine culpa. sic etiā ps. iij. dicit. qm tu pcussisti oēs aduersantes mihi sine cā. sic r in multis locis sacre scripture. Nō debuisset igit mgr math. ex illo mō loquēdi: calumniā o burgeñ. suscitare. etiā si illud dixerat. ¶ Sz neqz scdm dcm rōnabiliter ipugnat. nā qd burgen. dicit iob se fore iustū asseruisse: verū eē constat ex plibus locis h? libri. sed psertim ex capi. xvj. ubi expsse dicit. Nō peccaui r in amaritudinib? morat oculus me?. Et. xxvij. ca. dicit iob. neqz enī rephēdit me cor meū i oi uita mea. Item ca. xxxij. inqt heliu loquēs o iob. dixisti ergo in

aurib⁹ meis ⁊ uocē uerboꝝ tuoꝝ audiui. mūd⁹
 sū ego ⁊ absq³ delicto imaculat⁹ ⁊ nō ē iūqtas in
 me. Claret ergo ex his q³ iob se iustū eē asseruit.
 Et cū mgr̄ math. dicit hec uerba ⁊ silia intelligē
 da eē nō absolute q̄si diceret iob se nullū habu//
 isse pctm̄: s; sub hoc sensu q³ nō habuerit pctm̄
 quo dign⁹ eēt sic flagellari: dico q³ ipso eodem
 sensu accipiēda sunt uerba burgen. sicut enī iste
 locut⁹ ē simplr̄ sine determinatōe: ita ⁊ iob. ymo
 ⁊ magis absolute. Qua ergo sapientia mirabili
 mgr̄ math. iudicauit v̄ba burge. eē rephēsiōe di
 gna: cū diceret uerba iob merito eē exponēda:
 videtur plane q³ non rectis oculis id diffinierit.
¶ Quod autē dicit mgr̄ math. s̄ tertiū dcm̄ bur
 gen. q³ amici iob nō intendebant eū pbare iniu
 stū nec circa hoc disputabāt s̄ eū s; hēbant hoc
 tanq̄s euidens ex flagellis: manifeste falsum ē nō
 solum ex processu disputationis ubi singule ob
 iectiones ⁊ responsiones circa iustificationē iob
 versantur pro ⁊ contra prout diligenter confide
 ranti patebit: sed ex fine disputatiōis. Dicit enī
 ca. xxxij. omiserūt autē tres viri isti r̄dere iob:
 eo q³ iustus sibi uideret. Ex quibus uerbis ap
 tissime cōstat disputatiōem eoz versari circa iu
 stificationem iob cum ea cōcessa ab aduersarijs
 cessauerit eorum disputatio. Nam tunc rationa
 biliter cessat disputatio: qm̄ altera pars s̄dictio
 nis de q̄ fuerat disputatio: cōcedit ab aduersa//
 rio. Un̄ ⁊ heliu disputatiōem p̄secut⁹ ē qm̄ ad//
 huc ptē ipius iob nō cōcesserat s; tenebat iob iu
 stū nō fuisse. ymo p̄ sua iūsticia fuisse flagella//
 tum. ⁊ ita super iustificatione iob cepit disputa

re dicēs sequēti caplo dixisti ergo in aurib⁹ me
 is mūdus sum ego ⁊ absq; delicto ⁊c. Sz ⁊ po/
 stillator in eo caplo. xxxij. plane dicit q; materia
 disputatiōis iob ⁊ amicoꝝ eius fuerit uerbū iob
 quo dixerat se iustū eē. Inq̄t enī sic. cessatio autē
 huius disputatiōis: fuit eo q; tres amici iob su //
 pra positi auditis uerbis iob quib⁹ innocētiam
 suam multipliciter declarauerat: reputauerūt eū
 esse iustū. ⁊ ideo merito tacuerunt quia cū eo di
 sputare ceperāt: eo q; ante cōtrarium tenebant
 scz ipsum a deo fuisse propter suam iniusticiam
 flagellatum. Helu autē adhuc idē tenebat ⁊ iu //
 sticiam quam iob pro se declarauerat simulataz
 ⁊ non uerā credebat. Hec postillator in forma.
 Ex quibus apparet q; mgr mathias gratis rep̄
 henderit burgen. cū māifeste falsa assumpserit ī
 eius reprehensionem ⁊ suo postillatori aduersā
 tia. ¶ Signum autem quod magister math. ad //
 ducit ad probandum q; iob se opposuerat ami
 cis p̄ iniuria in deum commissa ⁊ nō pro defen
 sione iusticie sue: nullam hēt apparentiam. Naz
 cū deus sit ueritas prima a qua oē uerū depen //
 det ⁊ ē: quicq; d̄ aliquā ueritatē dicit: pōt di //
 ci nō rcm̄ coram deo. ⁊ ita q̄cqd d̄ ueritatē a iob
 p̄positam dicebat: merito coram deo non rcm̄
 esse dictum est. Cū q; amici iob opposuerāt cō
 tra iusticiam eius pro cuius defensiōe ille certa //
 bat: non erat rectum corā deo. quoniam non sic
 se habebat rei ueritas. Et cum dicit magister ma
 thias q; iob uere reprehēsil erat ⁊ a dō fuit re
 prehensus infra ca. xxxviii. ⁊ per consequens q;
 non erat uera iustificatio eius: dico q; ad hoc re

spondet postillator quem ipse defensare conten-
 dit super eodem. xxxviii. ca. dicens q̄ quis dca
 iob pro quibus a deo reprehendit uera essent:
 tamen quia habuerunt speciem mali ⁊ poterat
 generare scandalum: quia ex modo loquēdi ui-
 debatur dicere aliqua in derogationē diuine ius-
 titie ⁊ presumptuose: ideo reprehendit a deo.
 Idem dicit in summa ca. vi. exponens illud. si //
 cut seruus meus iob. ¶ Potest etiam rīderi p̄ ea
 que glo. dicit super illud. neq̄ enim reprehēdit
 me cor meū. ca. xxxvij. inquit enim. Sed quo pa-
 cto a corde suo reprehendi se negat: qui superi-
 us dicit. Peccaui. Peccauit quidem uel cogitan-
 do: sed nequaq̄ se a corde suo reprehendi con-
 fitetur. quia et si illicita cogitando rectitudini
 defuit: fortiter tamē defuit cogitatiōi. hec glo.
 ¶ Solutio autem quam magister Mathias dat
 ad primam Burgen. obiectionem quantum ha-
 beat insufficiētie: ex aduerbio fortasse cui respō-
 sio ipsa innitit plane habetur. Non enim mul-
 tum habet ueritatis: quod proponitur uerū eē
 fortasse. ⁊ tamen posito q̄ illud probabile fue-
 rit: non adhuc saluari uidetur expositio postil-
 latoris. quoniam et si iob uel fama pdēte uel ali-
 as conferens cum amicis potuit errorem ipsorū
 nouisse de futura uita: debuit dubitare an ad-
 huc pro tempore quo ad eum uisitandum con-
 uenerant: in errore suo persisterent. Debuisset p̄-
 fecto iob uir doctissimus grauis ac prudentissi-
 mus audire p̄mo eos errorem suū p̄ponentes. uel
 ip̄is tacētib⁹: exq̄rere ab eis an forte cōceptū er-
 rorem quē olim habuerāt: pro tūc tenerēt. Cū nō

videtur q̄ vir sanctus exemplar pacientie in tot
 ⁊ talia amaritudinis ac maledictōis uerba p̄ci //
 pitanter prozumperet ad amicorum confusione
 ⁊ reprehensionem: nondum cognito per certitu
 dinem q̄ illi partem tenerent aduersam in erro
 re suo perseverantes. maxime cum ore dei lauda
 tus fuerit infra ca. vi. de rectitudine sua observa
 ta. ¶ Et p̄terea nullo pacto uerisimile ē q̄ sedēs
 iob in sterq̄linio percussus vlcere pessimo a plā
 ta pedis usq; ad verticem capitis: qui ut dicit
 ca. precedēte testa saniem radebat: tantā sensuū
 ac mentis possideret tranquillitatem: q̄ ip̄e pri
 orū disputationem contra amicos sponte suscita
 ret super eorum erroribus quos nouerat alias.
 ¶ Item nec probabile est q̄ amicos suos p̄ con
 solatione eius pariter ueniētes fletu magno ac
 scissis uestibus p̄re compassione plozantes. pul
 uerem super capita spargentes ad diuine misera
 tionis remedium ip̄i iob impetrandū. sedētesq;
 in terra septem diebus cū eo ⁊ noctibus septem
 nullum uerbum ei loquentes uidentes eius ue //
 hementem dolorē: ip̄e ad disceptationem super
 eorum erroribus ut eos cōuinceret atq; reprehē
 deret: cōcitaret ip̄is p̄re dolore eius mēte cōster //
 natis. Talis certe disputatio: imprudentie ip̄si
 ingratitude atq; impaciētie: merito posset im //
 putari: quod de tanto viro existimare fas nō ē:
 Unde aperte constat q̄ responsio magistri ma //
 thie ad primam rōem burgen: nullā habeat effi
 caciā. sed neq; uerisimilitudinē. ¶ Neq; secū
 da responsio eius alicuius est momenti. Nō enī
 ex eo q̄ maledixit iob diei ⁊c. signum fuit q̄ ex

amicorum erroribus quos olim nouerat: loqueretur. cum ex alia causa potuerint maledictiones ille procedere absq; preiudicio iusticie sue ⁊ rectitudinis: volēs. s. significare dispōez ptis sēsitī ue miseras i qb⁹ erat abhorrescētis put. s. tho. exponit. ¶ Et q̄ ipsa uerba iob maledica non fuerint sufficiens signū q̄ ex amicorum opiniōe erronea loqueret: ex hoc manifestum est q̄ amici sui audiētes uerba illa: nihil tale cognouerūt. sed acceperunt ea ut blasphematoria ⁊ ex impa- cientia prolata. prout supra ex littera ipsa dedu- ctum fuit. Necesse igitur habuisset iob supposi- ta expositiōe postillatoris aliquod aliud signūz uerbis suis interponere quod sufficienter osten- deret ipsum ex suppositione errorum illorum fu- isse locutū. Quod cum non fecerit: euidenter cō- cluditur q̄ uerba iob nō id pretendebāt quod postillator cōcepit: neq; ali⁹ intellect⁹ in v̄bis illis facile dari pōt salua ipsius iob iusticia ac re- ctitudine iuxta uerbū dei ca. vlti: nisi is quē ha- buit scūs thomas. ¶ Ad illa que obicit magi- ster mathias contra rationem sancti thome quā assignat de tam particulari et acerrima maledi- ctione iob: dicitur ad primum. q̄ sanctus Tho- mas non compat sacram scripturam per omnes modum poematibus aut poetis. sed dicit ex au- ctoritate beati hieron: q̄ in libro iob scriptura uti⁹ modis aut rōibus poematib⁹. qđ ad digni- tatē sacre scripture ptinet. cū dñā sit cui omnes scientie humane famulantur. ⁊ a q̄ sumpserūt ex- ordium prout Cassiodorus ait. et habetur in Dec. xxxvij. di. legimus. s. sed econtra legitur.

Libeꝛ:

Inq̄t enim. Ois splēdor rethorice eloquētie. ois
mod⁹ poetice locutiōis q̄libet varietas decore p
nunciatiōis: a diuinis scripturis sūpsit exordiū.
Uñ Judi. ix. scriptura modū loquēdi hēt poeta
rū. cū dicit. ierūt ligna ut vngerēt sup se regē. dī
perūtq; oliue. impa nobis rē. Itē ibi. si dormia
tis inter medios ceros pēne colūbe deargēte
r posteriora dorsi ei⁹ in pallore auri rē. ps. lxxvij.
Sic r in multis locis sacre scripture repit mod⁹
loquēdi poetarū. Uñ r Ap⁹. p̄ma Corin. xv. et
ad titū p̄mo puerbis q̄busdā vti⁹ poetarū. Et
Actu. xvij. ip̄e ap⁹. inq̄t. Sicut r q̄dā v̄foꝝ poe
tarū dixerūt. ip̄ius enī r gen⁹ sumus. q; si poete
in suis carminibus multa mētiant: sacre scriptu
re nō nocet. nā talia ī testimoniū sue veritatis nō
inducit. sed illa p̄cise: que uera poete docuerūt.
q̄ nō modo nō illicita: sed r ualde nobis utilia
sunt. Ex eis q̄ppe ut inq̄t beda r hēt dec. xxxvij
di. turbat. si q̄ inuēta sūt utilia: q̄si sua sumere li
cet alioquin neq; etiā ip̄e magister gētiū aliquot
uersus poetarū suis uel scripturis uel dictis indi
disset. ¶ Ad secundum dicit q; scūs thomas nō
infert ex hoc solo q; uersus q̄b⁹ liber iste cōscri
pt⁹ ē sunt metrici: q; ideo sint poetici. s; ex eo q;
metrici sūt r cū hoc figuris ac colorib⁹ cōstāt. q;
mod⁹ loquēdi: poetarū ē prout ysidorus tradit
ethimo. libro. viij. capi. vij. Uñ uerba scī tho.
sunt hec. Et sic patet q; liber iste per modū poe
matis conscriptus est. Uñ p̄ totū hūc libꝛ figu
ris r colorib⁹ vti⁹ q̄b⁹ poete uti cōsueuerūt. hec
s. tho. ¶ Ea aut q̄ mgr adat. fingit se iducere p
cōsolatiōe burgē. ex dōis postillatoris Iheremie

Job.

xx: magis in rei ueritate uidentur sophistarum uerba quam consolatoris. Nam omnia que ad propositum nostrum postillator ibi dicit. plus et plenius sanctus thomas. scripsit hic et in multis alijs locis a quo ipse postillator accepit. Sed neque per illa que ibi postillator tradit poterat rñderi ad obiectionem suam quam hoc loco sanctus thomas. fecerat ex suo falso presupposito. Cum neque eius neque sui defensoris indigemus auxilio nos qui doctrinam sancti thomas. tenentes: colimus ueritatem. hoc unum tantum negari non potest quod postillator hoc loco impugnat quod hiere. xx. docet apte ubi uerba iob ex hoc capitulo inducit secundum intellectum sancti thomas. exposita. Ait enim super illud hiere. maledicta dies etc. Non sunt impatiens et despans uerba: sed in hoc exprimit horrorem sensualitatis respectu mali imminens. Quod tamen patienter tollerat. sicut sanctus iob exemplar patientie dixit. Pereat dies in qua natus sum etc. Et sic est sensus. maledicta dies etc. id est si sequeretur sensualitatis horrore: tempus natiuitatis mee malediceretur. Hec postillator in forma.

Circa predictum capitulum tertium.

Ne eodem capitulo. iij. super illud maledicant ei qui maledicunt diei etc. postillator recitat duas sancti thomas. expositiones dicens. hoc thomas exponit dupliciter. Uno modo quod per leuiatam intelligitur magnus piscis qui alio nomine uocatur cetus quem propter sui magnitudinem pisces non audet inuadere de die ut dicit sed de nocte

Liber.

tantum. et ideo quando intendunt eius captionem si superueniat dies: maledicunt ei et sic suscitare leuiatan: est eum inuadere. Alio modo ut per leuiatan intelligatur diabolus quem suscitare habent mali homines ei obedientes. et isti odiunt lucem diei. secundum quod dicitur Johannis tertio. omnis qui male agit odit lucem. ¶ Sed prima expositio non uidetur uera quia audiui ab illis qui nouerunt captionem illius piscis quod nunquam inuaditur de nocte sed magis in clara die ita quod piscatores alonge possint contra eum tela directe proijcere. quia si appropinquaret: essent in periculo submersiois ex motu illius piscis mare notabiliter perturbantis. Secunda uero expositio uidetur mistica et ideo pono aliam litteralem quam ponunt hebrei dicentes quod hec est uera littera. maledicant ei qui maledicunt diei expectantes orbari de societate sua etc. hec postillator. ¶ Contra quem burgen. volens primam sancti thome expositionem defendere: dicit quod et si piscis ille magnus non possit capi nisi de clara die postillator dicit sibi fuisse narratum a piscatoribus: tamen si contingeret quod aliqua dies in qua piscatores captioni illius piscis intenderent finiretur ante eius captionem: maledicerent illi diei. eo quod non fuit protensa usque ad finem sui operis. et de talibus intelligitur illud qui maledicunt diei qui parati sunt suscitare leuiatan secundum proprium motuum sancti thome licet mutetur tempus congruum ad captionem utrum

nox uel dies. quia hoc consistit in facto. ideo nō
 variat motiuum expositionis. Hec burgen .
 ¶ Sed quia iste modus dicendi burgen. et si sal
 uet textus ueritatem : non tamen saluat ea que
 sanctus Thomas circa eius expositionem dicit:
 ideo aliter uidetur dicendum q̄ et si piscis ille
 magnus scilicet cetus de die capiatur prout cō //
 muniter aut in partibus in quibus postillatoz
 de captione eius interrogauit: non ideo sequi //
 tur q̄ aliquando uel in alijs regionibus in qui
 bus sanctus Thomas de illius captione percō //
 tatus est: non capiatur de nocte. ut sic commo
 dius et securius: sub noctis silentio et obscurita
 te repente ipsum dormientem inuadant. ne ipse
 de die alonge uidēs et presentiens inuasores uel
 tela quibus mactatur: fugiat uel mare pre ma //
 gnitudine sua et ferocitate conturbans: horribi
 les excitet undas ita ut inuasorum nauem sub
 mergat. Nam ut fertur a piratis et piscatoribus
 tantus ac tam grauis est somnus ceti: q̄ magni
 tudo eius mirabilis ac pinguedo multo magis
 somno q̄ cibo nutrimentali fouetur. Unde fili //
 um eius mox cum nascitur: per annum dicunt
 dormire . Exemplum erit ad propositum no //
 strum quoniam et si aues ut cōmuniter et apud
 nos ac anialia cetera de die capiāt: nō ideo tol
 litur quin aliquando uel secundum regionum
 diuersitatem sub noctis tenebris capi possint .
 Non enim vnus modus certus est capienda //
 rum auium aut ferarum etiam que sunt eius //
 dem speciei. neq; in omni regione neq; in omni

tpe idem ē modus neq; ubiq; eadē sunt instru-
 menta. igit' neq; necesse ē q; idē mod' sit deter-
 minat' ita q; nō alius: pisces capiēdi in oī tpe ⁊
 in oī maris regiōe etiā si eiusdē spēi pisces sint. s;.
 captiōis eoz ⁊ ars ⁊ instrumenta s; m diuersitatē
 tpm regionū ⁊ mariū poterunt uariari. Un̄ satis
 leui ratione postillatoz s; expositionem scī tho.
 ductus ē. ¶ Sed neq; multū utilis aut necessaria
 erat disputatio sua circa eiusmodi piscis captu-
 ram in qua tñ non modicā ipse facit vim. Nam
 poterat textus legi eā bene siue de die fieret illi'
 piscis captura siue de nocte. ¶ Ad id autē q; po-
 stillatoz dicit secūdam expōem scī tho. mysticam
 eē ⁊ nō l̄ralem: Rīdet burgeñ. ⁊ bñ q; falsum ē.
 qm̄ parabolice locutōes aut figuratiue: sensū lit-
 teralē faciūt. Et accipit hec r̄sio ex his q; sanct'
 tho. tradit p̄ma p. q. p̄. ar. vl. ⁊ quolz. vij. ar. xv.
 Nō enim uoces pabolice aut figuratiue ad l̄ram
 significāt figurā s; figuratū. Nā cū scriptura no-
 minat dei brachiū: nō ē l̄ralis sensus q; in deo sit
 mēbrum huiusmōi corporale quod ē figura qm̄
 uoces primo designāt: sed litteralis sens' ē q; sit
 in deo uirtus operatiua que ē figuratū. Unde in
 proposito n̄ro sub figura leuiatā: dyabolus ad
 litteram intelligit' ⁊ nō s; m sensum spūalē. q; ut
 scūs tho. notauit ex auctoritate beati hieronimi
 totus iste liber fere coloribus ⁊ figuris poeticis
 constat. Ipse etiam postillatoz infra. xl. capitulo
 per leuiatā ad litterā intelligit demonē. quod tñ
 hic nō bene aduertens improbauerat.

Circa capitulum quartum.

In capto. iiii. sup illud. porro ad me dcm
 est uerbū abscōditū. scūs tho. sub dubio
 relinqt utrū reuelatio quā sibi eliphat dī
 eit scām fuisse: vera fuerit aut ab eo cōficta. qđ
 burgeñ. inqt rōnabiliter scūm eo qđ nihil refert
 in pposito an hec reuelatio fuerit uera uel ficta.
 ¶ Sed magister math. dicit necessariū fuisse cō
 siderare an uera fuerit illa reuelatio uel falsa. et
 cōcludit cū postillatoze qđ fuerit cōficta ab eli
 phat nulla in re exñte reuelatōe. Probāt hoc qđ
 alias deus p talem reuelationem auctorizaret dī
 cta ipsius eliphat quoz tamen multa falsa sunt
 cū dñs in fine libri dixerit ad eū. iratus est furoz
 meus in te ⁊ in duos amicos tuos qđ nō estis lo
 cuti rectum coram me. ¶ Item quia reuelatio il
 la inducit ad falsum intellcū. s. qđ nullus a deo
 punit in pñti: absq; culpa precedente. falsū au
 tem non potest a deo reuelari. hec mgr mat. p
 postillatozē. ¶ Sed certe ambo in hac eoz argu
 mentatione decipiūt. Supponunt enim qđ reue
 latio eliphat si vera fuit ⁊ non ab eo cōficta: qđ
 fuerit a deo. quod tñ nō ē necessariū. Nam reue
 lationes etiam per angelos malos fieri possunt
 in quibus multa astruūt falsa ⁊ ad falsum intel
 lectum ⁊ iterum ad malum finem. Sepe enim sa
 thanas se trāstfiguratur in angelum lucis ut ap^o. dī
 cit secunda Corin. ij. ⁊ visibiliter ⁊ inuisibiliter:
 ymagines circa fantasiā formando faciens appa
 rere quod nō ē. ⁊ aliqñ uocē audibilem forman
 do. conceptus ⁊ ymaginatiōes proponendo et
 inspirādo. sensus exteriores illudēdo ⁊ alijs mo
 dis sibi possibilibus. Nā dyabolus in uirtutes

corporeas aut corporeis organis affixas imp̄me
 re p̄t. s̄m hanc demonum reuelatōem p̄pheta //
 bant prophete de quibus dñs dicit Jere. p̄xiiij. ⁊
 in p̄phetis samarie. vidi saturitatem. ⁊ p̄pheta
 bant in baal ⁊ decipiebāt pplm meū isrl. Talis
 etiā dicit reuelatio q̄ sc̄a est vxori pilati Mat.
 p̄xviij. prout etiā postillator ibi exp̄ōit. Un̄ q̄ re //
 uelatiōes hoībus fieri p̄nt per demones: monet
 bt̄s iohānes p̄ma Jo. iij. dicēs. carissimi nolite
 oī spiritui credere. sed p̄bate sp̄s si ex deo sint.
 Ad huiusmōi demonū reuelatiōes valz ⁊ nec̄aria
 est gr̄a que ab ap̄lo dicitur discretio spirituum.
 ¶ Quia ergo reuelatio eliphat poterat fieri opa
 tione demonis: ideo merito sc̄us tho. reliq̄t sub
 dubio an uera fuerit uel ab eo cōficta. tū q̄ iu //
 dicari nō poterat p̄ certo. Nam oīa q̄ ptulit eli
 phat ⁊ falsa ⁊ ad falsū intellc̄m: potuerūt eē ⁊ cō
 ficta ab eo nulla ex̄ite sibi sc̄a reuelatiōe: ⁊ etiā
 habita per reuelatiōem nō a deo sed a demone:
 ut probatū est. Lū etiā q̄ siue ficta uel uera eēt
 talis reuelatio: nihil refert ad p̄positū. ¶ p̄z ita
 q̄ nullitas argumētatiōis postillatoris ad p̄bādū
 certitudinalr̄ fuisse fictam cū p̄cedat ex̄ fūdame
 to nō certo s̄z ualde dubio. s. q̄ reuelatō eliphat
 si uera fuit ⁊ nō ab eo cōficta: q̄ fuerit a deo. Et
 q̄uis in capitulo sequēti cū diceret eliphat ⁊ ad
 aliquē sc̄oz conuerrere: aliquo mō significauerit
 se spiritu dei habuisse illā reuelatiōem: id tñ non
 exp̄ssit prout magister mathias sibi imposuit. s̄z
 ⁊ si exp̄ssisset: non ideo certum esset nobis. cuz
 ⁊ alia falsa in reuelatione sua tradiderit.

Circa capitulum quintum:

In capto. v. sup illud. uoca ergo si ē q̄ tibi
 rīdeat. burgen. inducit expōez. s. tho.
 dicentis. uoca ergo si est qui tibi respon
 deat. quasi dicat si mihi hoc reuelatum non cre
 dis: tu ipse inuoca deum si forte ipse tibi ad hāc
 dubitationem respondere uoluerit. ⁊ si per me
 rita propria hoc obtinere a deo non putas: ad
 aliquē scōrū cōuertere. ut eo mediāte hui⁹ rei ue
 ritatem a deo cognoscere possis. Hec scūs tho.
 ¶ Quā expōem q̄ burgen. prefert expōi postil
 latoris: ideo magister mathias se illi opponit vi
 cens q̄ stante expōitione scī tho: non debuit eli
 phat remittere iob ad alios pro acquirenda fi
 de de reuelatione sibi facta. sed tenebatur pro
 bare reuelationem sibi factam fuisse: vel per si
 gna sicut moyses fecit Exodi tertio. vel per scri
 pturas quemadmodum p̄ps probauit se missuz
 a deo. quod etiam probauit per multa signa. Ex
 quo magister mathias uult concludere q̄ expo
 sitio sancti thome fuerit minus rationabilis. qm̄
 ea stante: sequeretur predictum inconueniēs. s.
 q̄ eliphat remitteret iob ad alios pro fide habē
 da de eius reuelatione. ⁊ non eam probaret suffi
 cienter per signa uel per scripturam ad quod te
 nebatur. ¶ Sed ad ista dupliciter rīdetur. pri
 mo q̄ assumptum magistri mathie falsum ē nisi
 plus addatur. Nō enī uerū ē q̄ q̄ sibi factā reue
 latōem denunciat: teneatur illam per signa uel p
 scripturam probare. q̄ nullus tenetur ad id qd̄
 eij

non est in ptate sua. sed si ignorantia scripturas
 fiat reuelatio: vel etiam scienti: sed de his q̄ non
 dum in scripturis hēnt: nō hēt in ptate sua illā
 probare p̄ scripturā. cū scripturarū dicat̄ igna-
 rus. vel nulla de tali re p̄cesserit scriptura. neq̄
 p̄ signa: q̄z facere miracula donū dei ē quod gra-
 tis datur. neq̄ est ī ptate hoīs nisi a deo detur.
 ergo r̄c. ¶ Sed forte dicit̄ q̄ cū reuelatiōe sem-
 per datur a deo ad eius cōfirmatiōem: uel scrip-
 turarū noticia si de ea re hētur: vel gr̄a miraclo-
 rū. Sed hoc directe est s̄ apl̄z p̄ma corin. xij. vi-
 centē. diuisiōes gr̄arū sunt ⁊ alij dat̄ p̄ sp̄m ser-
 mo sapiētie. alij aut̄ sermo scie. alteri fides. alte-
 ri opatio uirtutū. alij p̄phetia. alij discretio spi-
 rituum. alij genera linguarū. ⁊ alij interpretatio
 sermonū. vbi ap̄. oīa ista dona diuidit ⁊ sepat
 ad iuicē ita q̄ quodlibet dari pōt a deo et ple-
 rūq̄ datū ē sine alijs. In qua re null⁹ theologo-
 rum varie sensit. Unde ioseph reuelationē suam
 quam pharaoni denūciauit circa somniuz gen.
 xij. neq̄ scriptura. neq̄ signis comprobauit. ne-
 q̄ daniel cōfirmauit scriptura aut signis: reuela-
 tionē sibi scām a deo de somnio nabuchodono-
 sor. cū etiā expresse sibi dixisset se a deo habuisse
 talem reuelationem danielis secūdo. Nullius er-
 go efficacie est rō magistri mathie s̄ sc̄m tho. cū
 sumpserit pro fundamento q̄ falsum est. Ueruz
 est tñ q̄ si q̄s uelit fidē facere p̄ se ip̄m de reuela-
 tione sua ut ab alijs inconcusse credatur: q̄ tene-
 tur eam signis aut scriptura efficaciter probare.
 Sed hoc eliphat noluit put̄ patet ex̄ textu. Naz
 ipsum iob pro fide reuelationis sue habēda: ad

Job.

alios remisit. ¶ potest etiam secundo responde-
ri q̄ posito sed nō cōcesso q̄ eliphat per scriptu-
rā uel signa teneretur probare reuelationem suā
quod tñ non fecit: nullum inde sequitur incōue-
niēs expositiōi sc̄i tho. nō enī ē necē excusare ip-
suz eliphat a negligētia ignorātia uel descū quez
in confirmatione sue reuelatiōis habuerit: cum
in nōnullis sue reuelationis dogmatibus errasse
conuincatur presertim ex intentione finis.

Circa capitulū sextum.

In caplo. vii. ubi dicit̄. q̄re detraxistis ser-
monibus ueritatis. burgen̄. expōem po //
stillatoris declinans: recitat approbatq̄
expōem sc̄i tho. dicentis detractionez eliphat eē
intelligendam qua in derogationem fame ipi^o
iob: dicit̄ sermonibus eius ueris quos primo
protulerat in sua lamentatione. ⁊ detractio illa
fuit in q̄tum eliphat uisus est reprehēdere iob
quia se innocētē dixit ⁊ sine culpa sua punituz.
huius expōis maiorē approbatiōez ⁊ laudē ma-
gister math. egre ferens: se burgen̄. ac sc̄o tho.
opponit dicens. primo q̄ expō sc̄i tho. uidetur
impropria. quia detractio fame consistit in sc̄o
⁊ nō in sermone. In l̄ra autē nō dicit̄ detractum
facto fame: sed sermonibus ueritatis. ergo ⁊c̄.
¶ Secūdo qz nō inueniūt̄ alij sermōes ueritatis
quibus eliphat detraherit nisi illi q̄bus iob ob-
iurgabat errores amicoz ab olim sibi notos scz
q̄ nulla futura sit in alia uita p̄ bonis aut malis

Libet.

retributio put in hoc passu postillatoz exponit.
Nec magister mathias. ¶ Sed certe in prima ha-
rum obiectionum magister mathias nō satis do-
cte se videtur habere. nam cū dicit q̄ detractio
fame consistit in facto ⁊ non in sermone: si intel-
ligat sicut modus loquendi sonat q̄ detractio q̄
aliquis detrahentis fame alterius fiat per scā ipsius
detrahentis ⁊ non per uerba: manifeste est falsū
⁊ contra vsum ac doctrinam loquentiū. Diffini-
tur enim detractio q̄ ē aliene fame denigratio p̄
occulta uerba. Cū prouerb. iiii. remoue a te os
p̄raui ⁊ detrahentia labia sint procul a te. ⁊ ca.
xxiii. dicitur. ventus aq̄lo: dissipat pluuias ⁊ fa-
cies tristis. linguam detrahentē. Lingue aut ⁊ la-
bijs v̄ba accommodāt: nō scā. Et sup illud Rō.
i. detractores deo odibiles. dicit glo. quod idō
additur: ne leue putetur detractio: propter hoc
q̄ consistit in uerbis. Item gregorius sup ezechī
elem omel. ix. ait. linguas detrahentium sicut no-
stro studio non debem⁹ excitare ne ipi pereāt:
ita per suam maliciā excitatas debemus equani-
miter tollerare: ut nobis merituz crescat. ecce q̄
gregorius linguis attribuit detractiōē. Sunt ⁊
alie q̄ plurime auctoritates sacre scripture ⁊ san-
ctorum doctorum in quibus detractio non nisi
uerbis aut lingue accommodatur. ¶ Si autē in-
telligat q̄ detractio fame consistit in facto ⁊ nō
in sermone. i. q̄ factis alterius detrahatur ⁊ non
eius uerbis: non minus falsum est. nam sicut fa-
ma uel nomen bonum habetur de factis alteri⁹
si recta sunt: ita ⁊ de sermonibus eius si cōsonāt
ueritati. fama enim aut nomen bonum: a p̄sona

usq; ad facta eius ⁊ uerba cōsueuit extendi. Lau-
damus enim non solum hominē: sed uerba eius
⁊ facta si uera ⁊ recta sint s̄m illud. In deo lau-
dabo sermones meos. ps. l. ergo per opposituz
denigratio fame que est detractio nō solum fie-
ri pōt de benefactis alterius: s; ⁊ de eius sermōi-
bus ueris. ⁊ sicut factis: ita etiam ipi sermōni de-
trahitur. Et hoc loco iob ipis sermōibus prout
est uatiui casus: dixit fuisse detractuz ut etiā ma-
gister math. cum postillatore exponunt. Un̄ pa-
tet prime obiectiōis inefficacia ⁊ nullitas. ¶ Ad
secundam dicit q; sermones quibus eliphat de-
traxerat: sermones ipius iob sunt. sed nō sunt il-
li quos postillator notauit. nam illos iob nōdū
protulerat. sed quos scūs tho. expressit. illi. s. q;
bus iob dixerat se innocētē ut flagellaret̄ ibi. nō
ne dissimulaui. nōne silui. nonne q̄eui ⁊ uenit su-
per me indignatio supra ca. iij. ubi scūs tho. in-
quit. Si quis colligere uelit que in hac deplora-
tione iob dicta sunt: sciēdū ē tria in ea cōtineri.
Primo enim ostendit sibi vitā suā eē tediosam.
Secūdo magnitudinem miserie quā paciebat̄.
ibi anteq; comedo suspiro. Tertio ostēdit suam
innocētiam ibi. Nōne dissimulaui. Hec scūs tho-
mas. ea igitur uerba iob sunt de quibus in cap.
isto dicit. quare detraxistis sermonibus uerita-
tis. quos magister math. inuenire non poterat.
prout ex mō interrogatōis sue accipit̄. illis enim
vbi iob: detraherat eliphas ī ca. iij. ibi. Reco-
dare obsecro te: q; vnq; inocēs perijt. prout eti-
am postillator exponit.

Circa capitulum. xxiiij.

e iij

Libet.

In caplo .xxiij. super illud. nec abulet per
viam vinearū. burgeñ. pōit expōem sācti
tho. exponētis uerba illa de pctis impio
rū. sed magister mathias dicit expōem postilla
toris illa exponētis de pena reproborum: eē ma
gis consonam littere. Sed cum id nō prober: ea
dem facilitate qua dictū est: pro nulla reputat.
vnū tñ est q̄ cū scūs tho. exponit illa uerba de
pctis impiorum: non est expositio sua aliena a
penis reproborum in vita ista. de quib⁹ p̄pe fi
unt imprecatiōes seu maledictiōes. Nā pctā: ple
rumq̄ pene sunt precedentium pctōrum prout
sanctus thomas declarat prima secunde questi
one. lxxviij. arti. ij.

Circa capitulum. xxxvj.

In caplo. xxxvj. qđ dicit in manibus ab
scōdit lucē. scūs tho. expōit de luce spūa
li. Dicit tñ q̄ illud annunciat de ea ami //
co suo. pōt etiā exponi de corporali luce s̄m opi
nionem platonicozum. quozum sententiam reci
tat de animarū efluxu ab aīabus stellarū ⁊ de ea
rum reditu ad siderum claritatem. ¶ Cōtra hāc
sancti thome expositionem magister mathias di
cit. primo q̄ postillator cū beato gregorio ⁊ glo
sa ordinaria legunt illud. Immanibus prout est
datiui casus nominis immanis ⁊ hoc immane.
Sed scūs tho. aliter. quia prout ē ablatius no
minis man⁹ cū p̄pōe. in. quod sibi uidef absq̄
rōs scm. ¶ Secūdo q̄ expōez secūdā de luce cor

porali sup illud. anūciat rē. pbat p qdā q̄ fm
 fidē nr̄az falsa sūt r̄ erronea. s. q̄ aīe deriuēt a na
 tura stellaz r̄ ad earū claritatē r̄cē viuēdo reuer
 tant. q̄ opinio fuit platonicoz. hec mḡ math.
In quoz p̄mo qd̄ dicit postillatozē exponere
 illud Immanibus prout ē datini casus. r̄ sanctū
 thomā prout est ablti casus: nescio vnde acce
 perit. Nā sicut in uerbis scī tho. dicit ad expōez
 illius pticule in manib⁹ .i. p̄ sue uirtutis opa v̄
 ex ptate dei q̄ in scripturis figurat̄ per manus:
 ita in v̄bis postillatozis dicit̄ .i. p̄ ei⁹ v̄tutē. s. dei
 q̄ s̄lr p̄ manū significari cōsueuit. Vñ nō minus
 uidet̄ ex uerbis postillatozis q̄ in manib⁹ fuerit
 ablti casus: q̄ ex v̄bis scī tho. neq̄ magis q̄ fue
 rit casus v̄ti: p̄mo si bene pōderēt̄ uerba postil
 latozis simul cū textu: satis apparet q̄ postilla
 toz legerit. In manibus: put ē ablti casus. alias
 nō consonaret expō eius: textui. Dicit̄ enī in l̄ra
 In manibus abscondit lucē r̄ precipit ut r̄ rur
 sus adueniat. Certū ē aut̄ q̄ aduerbiū rursus: p̄
 prie denotat reiteratiōem resp̄cū eius quod pre
 cessit. Vñ si immanibus eēt datini casus: signifi
 caretur in littera q̄ lux immanibus idest supbis
 aut crudelibus semel abscondita: rursus. i. iterū
 ad eos rediret. nā resp̄cū alioz: nō diceret rur
 sus. Vñ gregori⁹ .xxvij. mora. qz legit immanib⁹
 v̄ti casus: h̄isdē. s. supbis expōit lucē sp̄ualē q̄n
 qz abscondi r̄ rursus aduenire. hoc aut̄ postil
 latoz nō vult ex sua expōe. Nā dicit q̄ lux gr̄e et
 gl̄ie aliquib⁹ abscondit̄ vt reprobis: r̄ aliqb⁹ cō
 cedit̄ vt electis. Itaqz vult q̄ nō eisdē cōceditur
 a q̄bus absconditur. Nō ergo li. in manibus in

tellexit postillator eē dī casus sed ablti. ut sit sē
 sus. In manib⁹ .i. in v̄tute dei ⁊ dispōe. ut ip̄e ex
 ponit: abscōdit lux bonis ⁊ cōcedit malis. Ex
 q̄bus etiā appet q̄ si scūs tho. exposuit. In ma
 nibus put ē ablti casus nois man⁹: nō id fecit sē
 ne rōe. Nā multū cogit ad sic exponēdū aduer
 biū rursus put dēductū ē. ⁊ tūc meli⁹ ē expone
 re illud de recessu ⁊ reditu lucis corporalis que
 cōiter fit oib⁹ hoib⁹ put scūs tho. expōit: q̄ de
 recessu lucis respēcū quorūdā ⁊ reditu ei⁹ respēcū
 alioꝝ sicut postillator expōit. ⁊ hoc ppt aduer
 biū rursus. ¶ Illud uero q̄ secūdo obicit mgr̄
 math. ē expōem secūdā scī tho. de luce corporali:
 certe nō aliud oñdit q̄ q̄ ip̄e mgr̄ malo ē iactū
 tho. moueat affcū. ita ut nō erubescat etiā i q̄b⁹
 scūs tho. fm alioꝝ opiniōem apte p̄cedit: calū
 pniosas sibi rōes obicere. Cū. n. scūs tho. secun
 dā expositionē de luce corporali probet p̄ dicta
 plonicōꝝ q̄ ip̄e in q̄plib⁹ sue scripture locis cō
 dēnat: q̄s nisi aut maliuol⁹ aut penit⁹ ignorans
 nō cognoscat q̄ eā expōem det p̄supposita falsa
 sententia heliu quā cōem cū platoniciis hēret de
 aīarū efluxu ab aīab⁹ stellarū? Uñ scūs tho. nō
 dicit absolute q̄ illa uerba heliu: de luce corpora
 li debeāt expōi. s; q̄ sic p̄nt expōi. s. p̄supposito
 q̄ heliu falsam plonicōꝝ opiniōē de ortu aīaz
 teneret. Atq̄ ita nō declarat scūs tho. p̄ ea que fi
 des catholica dānat: illa q̄ in sacra scriptura cō
 tinēt tāq̄ in se ⁊ absolute uera. sed ea q̄ i scriptu
 ra sacra hēnt dicta fm falsā quorūdā ⁊ erroneā
 opiniōē. Talia enī falsa ⁊ erronea: scripturarū
 omētatores nō verēt p̄ alia erronea dca expōēt.

Psalmorum.

pmo id rē fit. nā ⁊ si sic pcedat ex falsis: pcedi-
tur tñ ex cōcessis. Nō enī verit⁹ est postillator s.
ca. iij. p falsa ⁊ erronea dicta amicoꝝ iob fm suā
expōem: pbare ea q̄ de maledictōe vite iob ⁊ na-
tiuitatis in ca. i. cōtinēt. qz. s. p̄suppōit ip̄e: q̄ te-
ptus ibi loq̄t fm eoz falsā sniaz quā hūerant de
punitōe ⁊ remuneratiōe hoīm a deo.

Circa librū Psalmorū in plogo.

In plogo sup libꝝ psal. postillator mo-
net q̄onē de cōparatōe dauid ad alios p-
phetas. In c^o p̄secutiōe cōmēorat q̄ scūs
tho. sc̄psit s̄za s̄ze. q. clxxiij. ar. iij. vbi disputās
de cōparatōe pph̄arū ad iuicē. dicit q̄ ⁊ si dauid
q̄rtū ad aliqd fuerit excellētior pph̄a moyse i eo
sc̄z q̄ plen⁹ cognouit ⁊ exp̄ssit misteria icarnati-
onis xpi: simplr tñ loquēdo de pph̄ia: moyse
fuit excellētior illo ⁊ ceteris pph̄is veteris testa-
mēti. ¶ Primo q̄rtū ad visionē itellcūalē. eo q̄ ui-
dit ip̄am dei eēntiā sicut paul⁹ i raptu. Secūdo
ex pte denūciatōis qz moyse denūciauit pph̄iaz
suā toti pp̄lo fidelīū ex p̄sona dei q̄si legē ppo-
nēs. nō sic aut dauid nec ceteri pph̄e. Tertio q̄-
tū ad opatōez miracloꝝ q̄b⁹ pph̄ia confirmat.
qm̄ maiora signa fecit moyse toti pp̄lo: q̄ da-
uid ⁊ alij pph̄e. nec. s. tho. ¶ Sz q̄cqd sit de cō-
clusiōe iqt postillator. rōes iducte nō uidēt vale-
re ad ppositū. Nō p̄ma qz claritas cognitionis
actū pphetādi excludēs: nō pōt constituere ex-
cellētiorē gradū pphetie. Nam sic idem consti-
tueret ⁊ excluderet. Sz visio diuine essentie exclu-
dit actum pphetādi sicut ⁊ actū fidei qz vterq̄
est enigmaticus ergo rē. ¶ Preterea si p̄dicta rō

Libet.

uideret dicit ipse: sequitur quod moyses fuerit excellentior omnibus apostolis praeter paulum quibus non est concessum uidere diuinam essentiam in uita presentis. quod tamen sanctus thomas negat in loco praedilecto. ¶ Nec secunda ratio uidetur ualere. quia denunciatio prophetiae est aliquid sequens prophetica cognitiōem. ideo non uidetur uariare gradum prophetiae ex hoc quod plerumque uel paucioribus denunciatur. ¶ Et eadem ratio dicit ipse tertia ratio sancti thomae non ualet quia confirmatio per signum: sequitur prophetiam. unde et iohannes baptista nullum signum fecit ut dicitur iohannis. 1. et tamen sanctus thomas concedit quod fuerit maior propheta ipso moyse. Unde concludit postillator quod probabiliter potest dici quod dauid fuerit excellentior propheta moyse. ad quod confirmandum arguit tripliciter. ¶ Primo quia licet moyses quemadmodum et dauid acciperit ueritatem super naturalem absque quibuscunque figuris et signis sensibilibus: non tamen toties nec ita coniter huiusmodi tres illustratiōes sicut dauid. ¶ Secundo quia prout sanctus thomas dicit dauid plenius et clarius expressit misteria christi quam moyses. scilicet lex ueteris et prophete ordinabantur ad christum sicut ad finem. quia ut apostolus dicit galatas. 111. lex pedagogus non fuit in christo. ergo dauid excellentior propheta fuit quam moyses. cum finis sit nobilior his qui sunt ad finem. Uidetur enim propheta dauid quaedam habere excellentiam ex hoc quod christi misteria sic expressit. ¶ Tertio quia beatus gregorius expressisse dicit quod dauid clariorem cognitiōem quam moyses habuerit omelias. 111. sicut ezechielē hęc postillator in summa sancti thomae. ¶ In quorum absolutiōe et si burgen. multa dixerit. non tamen re ueramentem sancti thomae. sicut neque postillator aduersarius eius concepit. Non enim fuit mens sancti thome in questiōe proposita: ex clara uisiōe diuine essentiae

Psalmorum.

quã hũit moyses: pbare pphetiã moysi fuisse
excellẽtiore aut perfectiore: pphã dauid sumen
do pphetiã s̄m p̄p̄am ⁊ formalẽ eius r̄õem. Nã
q̄ pphetiã s̄m formalẽ r̄õem dicat enigmaticaꝝ
cognitiõez s̄m aliquẽ modũ. ⁊ q̄ clara visio diui
ne eẽntie ut sic r̄õem p̄p̄am excedat pphetiẽ: ex
presse docuit sanctus tho. scõa secũde. q. clxxiij.
ar. i. ⁊ q. clxxiiij. arti. v. ⁊ in de veritate. q. xij. ar.
vij. ⁊ xij. ⁊ in pluribus alijs locis. Sed mens ei⁹
fuit dicere q̄ q̄ moyses vidit diuinã eẽntiam: ex
cellentior propheta fuit q̄ dauid q̄tum ad r̄õez
generis prophetie: quod ẽ cognitio. i. q̄ fuerit
excellẽtiõr cognitio moysi: cognitiõẽ dauid q̄
uis propter diuine essẽtie clarã visionem: co
gnitio illa moysi: min⁹ p̄p̄e dicat pphã. Et q̄
ista distinctio de r̄õẽ pphie generica ⁊ specifica
fuerit de mẽte sc̄i tho. p̄z expresse in. q. de verita
te. q. xij. ar. xij. in corpe q̄õnis vbi sic dicit. Rñ //
deo dicendũ q̄ cũ natura sp̄ei cõsistat ex natura
generis ⁊ natura differẽtie: ex vtraq̄ dignitas spe
ciei p̄õt pensari. ⁊ s̄m has duas cõsideratões. in
ueniũtur aliqua se inuicẽ in dignitate excedere.
q̄nq̄ ⁊ q̄tũ p̄tinet ad r̄õem sp̄ei: semp illud p̄tĩ
cipat p̄fectius sp̄ei r̄õez: in quo differẽtia forma
liter speciem cõstituẽs: nobilius inuenit̄. s̄z sim //
pliciter loquendo q̄nq̄ ẽ nobilius id in quo na
tura generis ẽ p̄fectior. q̄nq̄ vero id i quo ẽ p̄fe
ctius natura differẽtie. Cũ enĩ natura differentie
addit aliquã p̄fectõem supra generis naturam :
p̄eminẽtia q̄ ẽ ex pte differẽtie: facit aliq̄d eẽ sim
plicit̄ nobili⁹: sicut i specie hoĩs q̄ ẽ aĩal r̄õnale
simplr ẽ dignior ille q̄ ẽ potior in r̄õnalitate q̄ q̄

Libet.

ē potior i his q̄ ad rōez aialis spectāt. vtpote sen-
sus ⁊ mot⁹ ⁊ alia hmōi. Qñ uero d̄ra aliq̄ iperfe-
ctōem iportat: tūc id ī quo ē cōpleti⁹ natura ge-
neris: ē simplr nobili⁹. vt pz ī fide q̄ ē cognitio
enigmatica eoz. s. q̄ nō uidet̄ q̄ enī habūdat in
natura generis ⁊ deficit ī fidei d̄ra vtpote fidei-
lis q̄ iā p̄cipit aliquē itellc̄m credibiliū ⁊ quodā
mō iā ea uidet: hēt simplr nobiliozē fidē eo q̄ mi-
n⁹ cognoscit. ⁊ tñ q̄stū ad rōez fidei p̄tinet: ma-
gis p̄p̄e hēt fidē ille q̄ oīno nō uidet illa q̄ cre-
dit. ⁊ sic etiā ē ī p̄phetia. p̄ph̄ia. n. uidet̄ eē q̄
dā cognitio obūbrata ⁊ obscuritati admixta s̄m
id q̄d hēt. ij. pe. s. hētis firmiozē p̄pheticū ser-
monē ⁊c. hēc. s. tho. Et cōcludit q̄ si cōparem⁹
p̄ph̄ias q̄stū ad d̄ram q̄ rōez p̄ph̄ie cōplet: illa
iueit̄ p̄fectōez p̄ph̄ie hēre ⁊ magis p̄p̄e: cui yma-
ginaria visio admisceat̄. Sic enī ueritatis p̄pheti-
ce cognitio obūbrat̄. Si aut̄ opem⁹ p̄ph̄ias s̄m
id q̄ p̄tinet ad naturā generis. s. cognitiōem uel
visionē: cōcludit. s. tho. q̄ illa p̄ph̄ia ē p̄fectioz
⁊ dignioz q̄ hēt iudiciū ⁊ acceptionem sup̄natu-
ralē s̄m visionē itellectualē sine ymaginaria visi-
one. cui cōclusiōi cōsonat q̄d dicit secūda. ij. q.
clxxiij. ar. ij. Inq̄t. n. dignitas eoz q̄ sūt ad finē:
p̄cipue cōsiderat̄ ex fine. finis aut̄ p̄ph̄ie ē māife-
statio alic⁹ ueritatis s̄ hoīem ex̄ntis. Un̄ q̄to h⁹
modi māifestatio ē potioz: tāto p̄ph̄ia ē digni-
oz. Māifestū ē at̄ q̄ māifestatio diuine ueritatis
q̄ fit p̄ nudā cōtēplatōez ipius ueritatis: potioz
ē illa q̄ fit sub silitudine corpaliū rerū. magis. n.
appropiqt̄ ad visionē patrie s̄m quā ī eēntia di-
uitas cōspicit̄. Et in̄ ē q̄ p̄ph̄ia p̄ quā aliq̄ sup̄

Psalmorum.

naturalis ueritas cōspicit̄ s̄m itellcūalē uisionē:
ē dignior q̄ illa ī q̄ ueritas supnatural̄ māifestat̄
p̄ silitudinē corporaliū rerū s̄m ymaginariā uisi
onē. Hec. s. tho. Ex q̄l̄ liq̄de appet q̄ aliq̄s di
ci p̄t excellētiō: p̄ph̄a alt̄o: q̄ t̄n min⁹ p̄p̄e ⁊ nō
s̄m formalē rōem recipit denoiatiuā p̄dicatiōez
prophetie. ⁊ in hoc sensu accipiēda sunt ōba sc̄i
tho. in loco p̄allegato de cōpatione moȳsi ad
alios p̄phetas cū dixit q̄ moȳses ea rōe fuit ex
cellētiō: ceteris p̄phetis veteris testamēti: q̄ uī
dit ip̄am dei eēntiā. Nō. n. itellexit q̄ ab illa cla
ra uisiōe denoiaret̄ moȳses p̄pheta magis p̄p̄e
⁊ formaliter q̄ dauid ⁊ ceteri. sed q̄ excellētiō:
eēt p̄pheta. s. q̄stū ad naturā generis. i. dignior
⁊ p̄fectior cognoscēs aut uidēs. eo q̄ ī p̄ph̄ia et
fide ⁊ silitibus q̄ ex sua ōra specifica dicūt ip̄fecti
onē: tota dignitas ⁊ p̄eminētia accipit̄ simplici
ter loquendo: a natura generis p̄ut s̄ deductus
est. Nō enī ex eodē ē q̄ aliq̄s denoiēt̄ p̄p̄e ⁊ for
maliter p̄ph̄a: ⁊ excellētiō: p̄ph̄a. Cū. i. tho. se
cūda. ij. q. s̄. allegata. clxxiij. ar. ij. ad. iij. sic di
cit. Ad tertiū dicēdū q̄ nihil p̄hibet aliq̄d esse
simplr̄ melius: quod t̄n minus p̄p̄ie recipit ali
cuius p̄dicationē. sicut cognitio patrie ē nobili
or̄ q̄ cognitō uie q̄ t̄n magis p̄p̄e dicūt̄ fides: eo
q̄ nomē fidei ip̄ortat ip̄fectōez cognitiois. Simi
liter aut̄ p̄ph̄ia ip̄ortat quādā remotōem ⁊ ob
scuritatem ab intelligibili ueritate. ⁊ ideo magis
p̄p̄e dicūt̄ p̄phete: q̄ uidēt̄ p̄ ymaginariā uisio
nē q̄uis illa p̄ph̄ia sit nobilior: que est per itel
lectualem uisionē. dum tamen sit eadem ueritas
utrobic̄ reuelata. Hec sc̄us tho. ī forma. ¶ Et si

Liber.

Si hoc instet quod pari ratione beati in patria existentes poterunt denotari excellentiores prophete id est perfectius uidentes et cognoscentes: respondet sanctus thomas. arti. v. questionis 8 notate. clxxxiii. ubi arguit sic primo loco. moyses vidit diuinam eentiam qui tamen propheta dicitur. ergo pari ratione beati possunt dici prophete. ecce argumentum. Sequitur responsio. Ad primum uidentium quod visio illa moysi: fuit raptim per modum passionis. non autem permanens per modum beatitudinis. Unde adhuc uidentis erat peccul. propter hoc non totaliter talis visio amittit rationem prophetie. hec sanctus thomas. ¶ Ex qua solutione duo accipiuntur. Unum est quod secundum intentionem sancti thome. in illa uisione clara diuine eentie propter quam moyses dicitur excellentior propheta ceteris: modicum fuit de ratione propria et formali prophetie. patet hoc cum dicat quod talis visio non totaliter amisit rationem prophetie quasi signas quod multum de formali ratione prophetie amiserit. quod facit ad ea que sunt dicta sunt fuisse de mente sancti thome. ¶ Aliud quod sequitur ex predicta solutione est quod actus uisionis clare diuine eentie non omnino prohibet: quin sic uidentis possit dici propheta si uiator sit. Et hoc ratio est. quoniam et si uidentis in illo actu uidentis non sit peccul ab eterna ueritate in se ipsa: est tamen peccul secundum statutum suum. cum non dum puenerit ad ultimam perfectionem et coniunctionem ad deum. Unde apostolus. ij. corin. v. quod diu in corpore sumus: peregrinamur a domino. Est etiam sic uidentis peccul a communi hominum sensu cum quibus conuersatur que distantia consequitur prophetiam tam intrinsece et de per se: quod illa sola sufficit ad hoc quod supernaturaliter uidentis denotetur propheta. Unde sanctus thomas. iij. parte. q. v. ar. viij. arguit sic secundo loco

Psalmorum:

eo. Sicut fides ē eoz q̄ nō uidēt ⁊ spes eoz que non habentur: ita ppheta ē eoz que non sunt pñtia. sed distant. Nam ppheta dicitur q̄si procul fans. sed in x̄po nō ponitur fides nec spes ut s̄ dictū ē: ergo ppheta nō debz poni i x̄po. ecce argumentū. Seq̄t r̄nsio. Ad secundū dicendū q̄ fides est eoz q̄ non uidentur ab ipso credēte. et s̄lr spes est eoz q̄ non habēt ab ipso sperante. sed ppheta est eorum que sunt pcul a cōi hominum sensu cum quibus propheta cōuersat ⁊ cōicat i statu uite. ⁊ ideo fides ⁊ spes repugnāt perfectioni beatitudinis x̄pi. non aut ppheta. Hec sc̄s tho. ¶ Ex his r̄ndet per ordinē ad argumenta postillatoris s̄ rōes sc̄i tho. Ad primam dicitur q̄ maior est uera de illa claritate cognitionis que simpliciter excludit actum prophetandi. sed minor est falsa in proposito nostro. nam visio diuine essentie qualem habuit moyses: nō excludit actum prophetandi simplr sicut supra declaratum est. tum qz fuit raptim ⁊ per modum passionis. tū etiam qz fuit viatoris pcul existentis ab eterna ueritate s̄m statum suuz. p̄mo talis uisionis claritas constituit excellentiorē graduz prophetie q̄tum ad rōem generis ipius prophetie. de quo mō excellētie sc̄s tho. intellexit sicut s̄ satis deductum est. ¶ Ad secundū negatur cōsequencia. Nam ⁊ si alij apostoli x̄pi p̄ter paulum non habuerint in hac uita claraz diuine eētie uisionem: omnes tamen habuerūt per doctrinam x̄pi ⁊ reuelationem sp̄s sancti pleniorē noticiam de misterijs fidei ⁊ rebus diuinis q̄ moyses ⁊ ceteri prophete ueteris testamenti. Post ad

uerū enim sp̄i maior fuit plenitudo gr̄az q̄ añ .
 q̄ gr̄a ⁊ ueritas p̄ ihesum sp̄m sc̄ā ē. Jo. i. Unde
 math. xiiij. dñs dixit apl̄is. uobis datū est nosse
 misteriū regni celoz. ⁊ infra. Multi prophete et
 iusti cupierunt uidere que uidetis ⁊ non uide-
 runt ⁊ audire que auditis ⁊ nō audierūt. quod
 exponens hyla⁹ .ait. apostolici t̄pis beatitudi-
 nem docet quorum oculis atq̄ auribus contin-
 git dei salutare uidere ⁊ audire: prophetis atq̄
 iustis cupientibus uidere ⁊ audire in plenitudi-
 ne temporum destinatum. Et inde ē quod ap⁹ .
 dicebat ephē. iij. alijs generationibus nō ē agni-
 tum filijs hominū. sicuti nunc reuelatum est san-
 ctis apl̄is eius ⁊ p̄phetis in sp̄ū. ⁊ Ro. viij. de se
 ⁊ alijs apl̄is dicit. sed ⁊ nos p̄mitias sp̄s habē-
 tes. i. perfectōez sp̄ualiū gr̄arū. Quare bt̄s gre-
 gorius dicit q̄ fm̄ incrementa t̄pm: creuit sc̄ia s̄ā-
 ctorum patrū. ⁊ q̄to uiciniores aduentui salua-
 toris fuerunt: tanto sacramenta salutis plenius
 p̄ceperunt. Neq̄ uisio clara diuine essentie quā
 habuit raptim moyses: arguit efficaciter q̄ i eo
 fuerit excellentior cognitio prophetica q̄ in apo-
 stolis. aut q̄ plura de diuinis misterijs in ea co-
 gnouerit. quoniam uidentes diuinam essentiaz
 etiam bt̄i: nō oīa uidēt in ea. quanto igitur pau-
 ciora uidebunt qui quodā priuilegio ad talem
 uisionem eleuātur dum hac uita mortali uiuūt.
 Et est specialis ratio de moyse. quia ut doctores
 communiter dicunt sequentes augustinū. moy-
 ses adhuc uiuens ad uisionē diuine essentie ad-
 missus fuit: eo quia doctor erat ⁊ magister iude-
 orum. Unde tm̄ de rebus prophetādis sibi i ea

Psalmorum.

visione ostensa uidentur fuisse: quātū oportebat pro tempore illo populo iudeorum tradi. Nam fidei doctoribus datur māifestatio spūs ad uti litatem prout dicitur prima Cor. xij. Un̄ satis uideatur dicēdū q̄ paulus in raptu uidēs diuinam eēntiam: plura uiderit in ea de misterijs fidei et clariorem hūerit cognitōez de eis: q̄ moyses quī habuit silem diuine essentie uisionem. quia tempore plenitudinis gratie habuit illam uisionem paulus. Non enim tempus post aduentum xp̄i appellatur tempus gratie reuelate: nisi quia i eo copiosior facta est reuelatō misterioꝝ gr̄e. Un̄ce nulli patri ueteris testamēti nec etiā moyse tot et tā explicite misteria fidei reuelata sūt. prout pulcre deducit scūs tho. secūda secūde. q. i. ar. vij. et q. clxxiij. ar. vl. ubi dicit q̄ moyses pleni⁹ fuit instruct⁹ de simplicitate diuine essentie q̄ alij patres ueteris testamēti. Sed postmodū tpe gr̄e ab ipso filio dei reuelatum est misterium trinitatis. Idem expresse dicit eusebius exponens illud luce. viij. exist qui seminat et c. Inquit enī moyses etiam et prophete post eum nō inseruerūt hominibus regna celoz. sed retrahendo insipientes ab errore nequicie et ydolorum cultu: quasi colebant animas hominum et noualia redigebāt. solus aut̄ oīm sator uerbū dei exiuit euāgelizatur⁹ noua semina. s. misteria regni celorum. Nec ille. ¶ Ad argumenta ̄ secundam et tertiam ratōem scī tho. dicit q̄ non aliud pbāt nisi q̄ gradus essentialis prophetie nō uariāt s̄m diuersū modū enūciatiōis aut confirmationis p̄ miracula. s; nō obstāt quin ex earū diuersitate: accipiātur

Libet.

diuersi gradus dignitatis ⁊ perfectionis pphē
tie tanq̄ ex quibusdam sibi accidentibus. Nam
neq̄ in rebus naturalibus tota pulcritudo per
fectionis que debetur rei: est sibi a forma substā
tiali que dat spēm. sed multum superadditur ex
accidentibus superuenientibus. sicut in homine
ex figura ⁊ colore ⁊ alijs quorum si aliquod de
sit: contingit malū ⁊ deficiēs. neq̄ etiam in actōi
bus tota plenitudo perfectionis ⁊ bonitatis cō
sistit in earum specie que sumitur ex obiecto. s;̄
aliquid addit̄ ex his que adueniunt tanq̄ acci
dētia que circūstantie dicunt̄. Un̄ si aliqd̄ desit
quod requiratur ad debitas circūstantias: seq̄
tur actio mala ⁊ deficiēs. ¶ Qd̄ autem magister
mathias in fauorem postillatoris addit. s. q̄ gra
dus rei est ip̄i rei modus intrinsecus qui per ni
hil extrinsecum pōt variari: nullam addit diffi
cultatem. sed est eiusdem inutilis repetitio. Un
de dicitur q̄ veritatem habet de gradu rei essen
tiali ⁊ specifico. quem gradus scūs tho. dixit ua
riari s̄m maiorem ⁊ perfectiorem illustrationem
luminis prophetici. Sed gradus accidētales nō
sunt ip̄i essentie intrinseci. quare ⁊ a causa extrin
seca eēntie rei: consequi ⁊ variari p̄nt. Et si dica
tur q̄ gradus rei ⁊ si sit modus extrinsecus essen
tie saltem est ip̄i rei intrinsecus. i. inherens: non
obstat q̄ etiam si denunciatio ⁊ confirmatō per
miracula sint extrinseca pphē: ordo tamē pro
phetie ⁊ relatio ad ea sicut ad finem: est quid in
herens pphē ⁊ intrinsecum q̄uis nō de eius
essentia ⁊ ex illo ordine diuerso: variatur grad⁹
qui est modus intrinsecus pphē. Et est sile

Psalmorum.

quod scūs tho. dicit in alio pposito pma scbe
q. xvij. ar. iij. arguit enim sic secūdo loco. Boni
tas actus est aliqd in ipso exns. finis aut ē cā ex
trinseca. non ergo fm finē dicit actio bona uel
mala. Ecce argumētū. Seq̄t r̄sio. ¶ Ad secūdū
dicēdū q̄ q̄uis finis sit cā extrinseca: tñ debita p
portio ad finem ⁊ relatio in ipm: inheret actiōi.
Hec scūs tho. ¶ Quod aut vltterius dicit mgr̄
math. q̄ denunciatio prophie vni uel pluribus
non solum est accns extrinsecū sed accns p acci
dens: falsum est. nam causa per accidens ē put
dicitur secūdo phisicoꝝ ad quā effcūs qui seq̄
tur nullum hēt ordinem. Sed pphetia: ad venū
ciatiōem ordinat tanq̄ ad quēdā finē fm illud
pma Corin. xij. vnicuiq̄ dat manifestatio spūs
ad vtilitatem. ⁊ infra. xiiij. q̄ pphetat: hoib⁹ lo
quit ad edificatiōem ⁊ exhortatiōem ⁊ cōsolatiō
nem. ¶ Un̄ ⁊ ysidorus dicit li. vij. ethimo. capi.
viiij. q̄ pphete dicūt quasi pfatores. eo q̄ por
ro. i. a remotis fanē ⁊ de futuris uera p̄dicunt.
Cum ergo ordinet pphetia ad denūciationem ⁊
vtilitatē: seq̄tur q̄ dignior sit illa q̄ ad vtilitates
plurium plib⁹ denūciat. qm̄ fm dionisiū ⁊ phi
losophū. bonū tanto diuinius est: q̄to cōmuni
us. ¶ Silr ⁊ ad id q̄ addit magister math. de cō
firmatione que est per miracula: dicitur q̄ q̄q̄
facere miracula sit accns extrinsecum. nō seq̄s
de necessitate spūm ppheticū: tñ q̄ ordinat ad
prophetie confirmatiōem fm illud adar. vlt. ser
monē cōfirmate sequētib⁹ signis: multū confert
ad eius dignitatē. ac p hoc pfectio ⁊ excellentia
pphetie merito variat fm diuersum modum et

genus miraculorum. Dicitur est. n. q̄ ex accidē-
 tibus que etiam extrinseca rei sunt; aliqd digni-
 tatis ip̄is rebus accedit. Unde ad excellentiā p̄-
 phetie moysi inducūt deut. vlti. miracula que
 per eū scā sunt. dicitur. n. non surrexit propheta
 ultra in israel quem nosset dñs facie ad faciem ī
 omnibus signis atq; portentis. Et inde est q̄ p̄-
 phetare: nonnūq; in sacra scriptura pro opera-
 tione miraculorum accipit: eo q̄ miraculorum
 operatio argumētū ⁊ cōfirmatio est prophetie.
 dicit. n. Eccl. xlviii. q̄ corpus helisei mortuū p̄-
 phetauit. i. miracula fecit. ~~scilicet q̄~~
~~scilicet q̄~~ ¶ Illud autem
 quod postillator obicit de iohāne baptista q̄
 scz nullum signum fecit cū tñ ponat a scō tho. ex-
 cellentior p̄pheta moysi ⁊ ceteris veteris testa-
 menti bñ pbat q̄ nō hūerit eius p̄phā illā per-
 fectōem que accrescit prophetie ex cōfirmatione
 miraculorum. excelluit tñ p̄phas veteris testa-
 menti in alijs duobus. s. in cognitiōe quā habu-
 it expressiorē ⁊ p̄fectiorē ⁊ denunciatiōem dignio-
 rem. ipse enim xpm filium dei ⁊ mūdi saluatorez
 cognouit explicitē non solū in spū: sed presentia-
 liter. vnde dixit. ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctā
 mūdi. Jo. p. i. ⁊ infra. ⁊ ego vidi ⁊ testimoniū p̄-
 hibui quia hic est filius dei. Item missus ē pre-
 cursor ⁊ denunciator aduentus xpi toti pp̄lo iu-
 deorum quibus preparauit viā. nec alōge vt ce-
 teri prophete prenūciauit: sed quē denunciabat
 digito demonstrauit sm illud. ⁊ tu puer p̄phā
 altissimi vocaberis preibis enim añ faciē dñi pa-

Psalmorum:

rare vias eius. Luce. i. vbi dicit Criso. Alij enim prophete eminus xpi misterium predicauerunt. hic uero propius predicauit vt eum ceteris indicaret. Et q̄tum ad hec duo ponit a scō tho. iohannes baptista excellentior antiquis pphētis. non q̄tum ad miraculorum confirmatiōem. Non enim ē necē q̄ qui excellētior dicit ppha: in omnibus que ad pphetiā cōcurrūt pcellat. ¶ Ad ea q̄ postillator adducit pro cōfirmatiōe sue opinionis: Ad primū r̄ndet burgen. ⁊ bñ q̄ dictū postillatoris nullū hēt fundamentū ex sac̄ scriptura neq̄ aliquam auctoritatē ipse allegat id probantes. vnde nec cogit. sed neq̄ magister mathias propugnator eius id ratiōne aliqua v̄ auctoritate probauit. quare respōsiōne nō eget. ¶ Ad secundum ipse scūs tho. respondet in pre annotata q̄e. clxxiiij. ⁊ ar. iiii. Ad primū. Lōce dit. n. q̄ pphetia dauid excellētior fuit q̄ pphetia moȳsi q̄tum ad hoc q̄ dauid plenius cognouit ⁊ magis expressit misteria incarnatiōis xpi. S̄ excellentia ista est s̄m vnum aliquid. moȳses vero habuit excellentiam q̄tum ad plura ⁊ potiora vt ibi deducitur. Unde merito dicitur moȳses propheta excellentior simpliciter. dauid autem s̄m quid. Sed magister mathias in fauores postillatoris probat q̄ dauid fuerit excellentior propheta simpliciter ex eo q̄ excelluit s̄m aliquid intrinsecum prophetie. s̄. s̄m cognitionem. quod reuera non est satis erudite dcm. Non. n. qui in vnius rei particularis cognitiōe p̄stātor est: dicitur in mentis acumine aut in sc̄ie habitu excellere simplr alterum qui in pluriū cognitiōe

rerum difficilium et in doctrina et in ceteris que ad habitum scientie et ingenij nobilitatem faciunt: doctior et subtilior inuenitur etiam si cognitio illius rei sit aliquid de his que intrinsece probant et scientiam habitualemente esse in aliquo et mentis perspicacitate. Neque enim dicimus ptholomeum ipso aristotele doctiorem fuisse simpliciter propterea quod de motu orbium et planetarum a se eorum situ plura et docuit et cognouit. Unde in proposito nostro et si dauid excellenter dicatur ipso moysese quantum ad aliquid prophetie intrinsecum: non ideo dicitur excellentior illo simpliciter cum ille in exemplis plurimis et in eo quod potius est ipsum precellat. sed dicitur excellentior propheta secundum quod non in per accidens. sed in secundum aliquid per se clarere. Ad auctoritatem gregorij quam ultio inducit postilla // tor rñdet burgen. et bñ. quod intelligenda est quantum ad cognitionem misteriorum christi quam habuit clariorem et expressius tradidit quam moyses. et quantum ad hoc excellenter dicitur propheta. et sumitur ratio ista ex his que sanctus thomas scripsit exponens aliam gregorij auctoritatem huic similem. In de ueritate. q. xij. ar. ultimo. Ad primum.

Circa psalmum quinquagesimum.

Intra psalmum quinquagesimum burgen. in prima additione sequens doctrinam sancti thome. prima secunde. q. cxij. dixit quod iustificatio per gratiam: est causa remissionis culpe. Item quod si gratie infusio et remissio culpe considerentur quantum ad substantiam actus: idem sunt. quia eodem actu deus largitur

Psalmorum.

grām ⁊ remittit culpā. sed si considerent ex pte
obiectorum sic differunt s̄m differentiam culpe
que tollitur ⁊ grē que infundit. ¶ Harū asserti
onum prime: magister math. obsistit dicēs q̄ de
cōi lege prior ē remissio culpe q̄ iustificatio. nā
⁊ vulgo dicit q̄ expulsio vitij uirtutis meret in
gressum. nullū autē posteri⁹ est causa prioris ut
sic. Secundam improbat per hoc quia stat q̄ de
tur grā ⁊ nō remittat culpa sicut in btē uirginis
conceptione. In quo magister math. ipm etiam
postillatorē cuius se defensozem p̄clamat: ap̄to
ore impugnat. In p̄cipio. n. h⁹ ps. postillator
idem eē dicit s̄m re duo ista. s. remissionem cul
pe ⁊ grē restitutōem sola rōe differre. ¶ Sed cer
te has magistri mathie obiectiōes nō erit diffici
le soluere. Et ad primā negatur assumptum. s. q̄
de lege cōi prior sit remissio culpe q̄ iustificatio
loquēdo de prioritate simplr ⁊ ad dictū vulga
re. R̄ndet sc̄us tho. iiii. li. sn̄iarū. di. xvij. q. i. ar.
iiij. subar. i. in pede q̄onis dicens q̄ extirpatio
vitiōrū dicit opari uirtutis ingressū: p̄ modum
cause materialis s̄m quē ordinē p̄or ē naturaliter
remissio culpe q̄ iustificatio per grām qz ē q̄dā
dispō materialis ad eā. sed per modū cause effi
cientis formalis ⁊ finalis: infusio grē aut iustifi
catio per grām: p̄or ē naturaliter q̄ remissio cul
pe. ⁊ qz talis prioritas est s̄m plura ⁊ potiora ge
nera causarū: dicit infusio grē: p̄or simplr ipsa
culpe remissioe. ⁊ p̄ cōsequens eius cā simplr lo
quēdo. Eādē doctrinā tradit p̄ma sc̄de. q. cxiiij.
ar. viij. ⁊ in de ueritate. q. xxviiij. ar. vij. ¶ Ad ob
iectōez ei⁹ ḡ secūdu dcm sc̄i tho. r̄ndet q̄ q̄cqd

Liber:

fit de ueritate casus dati: non est tamē ad propo-
situm. qz scūs tho. in qōne allegata per burgen.
loquitur de iustificatione per grām que imposi-
tat transmutationem quandam de statu iniusti-
cie ad statum iusticie: ut de iustificatione impij.
sicut ipse premittit in ar. pmo eiusdem qōnis. in
qua iustificatōe sp verū ē qz grā remittit culpaz.
De doctrina autez scole fratrum minorū circa cō-
ceptōez btē uirginis quā mgr math. allegat: nō
est pntis propositi disputare.

Circa psalmum. lxxvij.

Upra ps. lxxvij. burgen. volens assigna-
re rōes quibus xps orare disposuit: idu-
cit uerbum xpi Jo. xj. dicentis. ppter po-
pulū qui circūstat dixi ut credant qz tu me misi-
sti quod dicit intelligendum eē etiā fm deitatē.
Ad quod allegat scm tho. iij. pte. q. xxj. ar. pmo
¶ Sed magister math. sitiens contra scm thomā
calumpnias utcūqz suscitare: commemorat vocā
burgen firmans eum iuxta intentōem scī thome
fuisse locutum. qz scūs tho. in loco supra alle-
gato talem intentionem neqz ostenderit neqz ha-
buerit. Unde s̄ magistrū mathiam stabit qz uel
sanctum tho. non vidit uel nō intellexit ne dicas
qz maliciose ueritatez quā nouit: reticuerit. Nus-
qz enim scūs tho. scripsit nec uerbis significauit
qz xpus fm diuinitatem aut fm qz deus: orauit.
pmo id apte negat qōne r articlo p burgen. alle-
gatis. Inquit enī in corpore qōnis. orō ē quedā

Psalmorum.

explicatio pprie voluntatis apud deum vt eam
impleat. Si igit in deo esset vna tantum volūtas
scz diuina. nullo mō competeret sibi orare. qz
voluntas diuina p se ipsam ē effectiua eorū que
vult fm illud ps. omnia q̄cūq; uoluit fecit dñs.
sed qz i xpo ē alia volūtas diuina ⁊ alia hūana.
Et volūtas humana non est per se ipam efficax
ad implendum que vult nisi per uirtutē diuinā:
manifestum est qz xpo fm qz est homo ⁊ hūanā
voluntatem habens: competit orare. Itē eadem
iij. p. q. liij. ar. iij. ad secūdū inqt. Ad secundū
dicēdū qz xps orando petijt ⁊ meruit suā resur //
rectōem in q̄tū hō. non in q̄tū deus. Hec fact^o
tho. in forma. false ergo iponit mgr math. fact^o
tho. qz fm eius intētōem: burgen. dixerit xpm se
cundū deitatem orasse. Sed p̄terea ut fratri necessi
tatem patienti succurrat iuxta illud ps. Eripi
te pauperem ⁊ egenum ⁊c. Dicimus qz nec bur
gen. xpm fm deitatem orasse scripsit. Non enim
tanti erroris atq; dementie: senex presul argua //
tur. Sed illud uerbum domini Johannis vnde
cimo. vt credant quia tu me misisti: dixit intel //
ligendum esse etiam secundum deitatem. in hoc
sensu. vt credant qz secundum deitatem a te pro
cessi. ⁊ ad hoc propositum est auctoritas illa. ⁊.
de trinitate quam allegat. s. nobis orauit: ne fi //
lius ignoraretur. s. qz a patre sit missus. Utrū au
tem hilarius intellexerit de ignorantia missionis
temporalis filij a patre: vel eternalis sicut dicere
videtur burgen. viderint qui pro eo certamen
assument. Nostri quidem laboris est veram san
cti tho. doctrinam a calūpnijs ⁊ fallacib^o rōib^o

Libers

Defensare. ¶ Unde glosa supradicta ad vba xpi
Jo. fj. s. q. intelligitur etiam fm veritate: burgen.
est non sancti thome.

Circa psalmum. cx.

In ps. cx. burgen. in prima additiōe alle//
gat scm tho. iij. p. q. lxxv. ar. viij. Ad ter//
tium dicentem q. circa sacramentum eu//
charistie in conuersione panis et vini in corpus et
sanguinem xpi: plura difficulta sunt q. in creatio//
ne. ¶ Contra quod magister mathias ad solam
sancti thome vt uidetur nominationem concita//
tus ueluti cecus qui vocem inimici sonantem cō//
fusis baculi sui iactibus a dextris et a sinistris p//
sequitur: obicit probans a sufficiente diuisione
q. maior sit difficultas in opere creationis q. in
transsubstantiatiōe panis et vini in substantiā cor//
poris et sanguinis xpi. ¶ Sed certe magister ma//
thias vano occupatur labore. cum argumētatio
sua extranea fuerit a proposito scī tho. Non enī
scūs tho. in loco prenotato comparat difficulta//
tem transsubstantiationis memorate ad creatio//
nis difficultatem: q. tum ad intensionem. ut ue//
lit dicere q. maior difficultas sit in transsubstanti//
atione q. in creatōe. sed facit cōparatiōem q. tum ad
numerum dicens. q. plures difficultates cōcur//
runt in illa transsubstantiatiōe q. in creatōe. q. in
creatione hoc solū ē difficile: q. aliquid sit ex ni//
hilo. In transsubstantiatiōe nō solū ē difficile q.
hoc totū conuertatur in illud totum: ita q. nihil

Psalmorum.

prioris remaneat: sed etiam est difficile q̄ acci-
dētia remaneāt corrupta substātia ⁊ multa alia
que in illa cōuersione sunt difficilia. ¶ Patet er-
go q̄ argumentatō magistri mathie: dictum san-
cti tho. non tangit. ¶ Utrum autem difficilius
sit aliquid ex nihilo creare: q̄ panem ⁊ uinum in
corpus ⁊ sanguinem xp̄i conuertere. aut ecōtra:
alia questio est.

Circa psalmum. cxviiij.

Upra. ps. cxviiij. cū postillator diceret q̄
meritum congrui est qm̄ homo ex uirtu-
te naturali studet bonum opari. ⁊ sic fa-
cit quod in se est ⁊ per cōsequens meretur de cō-
gruo q̄ deus det sibi grām: burgen. notat ex dī-
ctis sci tho. p̄ma secūde. q. cix. ar. vi. in corpore
q̄onis q̄ hō ex sola uirtute naturali: nō pōt ali-
quod opus facere p̄ quod mereat de cōdigno
aut de congruo q̄ deus det sibi grām. qm̄ ipsa
preparatio ad grām habitualem: non est ex sola
uirtute naturali cum presupponat aliquod aux-
ilium gratuitum ex parte dei interius aiā mo-
uentis. licet tale auxilium non sit per donū habi-
tuale. ¶ Sed contra hāc sci tho. doctrinā magi-
ster math. sic arguit. Nō minus r̄ndet de⁹ homi-
ni hñti per uirtutē naturalē bonū vsum liberi ar-
bitrij: q̄ angelo. sed angelo in prima morula exi-
stenti in beatitudine naturali que nihil ē nisi bo-
nus vsum rōis: respondit deus per collationem
gratie in secunda morula: igitur ⁊ homini. Nec

oportet huiusmodi usum precedere aliquod donum gratuitum uel dispoem gratuitam. sed solum gratis datam que continetur sub naturali facultate. Hec magister math. Ad que rñdetur negando presuppositum. s. q̄ angelus in prima morula fuit bt̄us bt̄itudine naturali gr̄az nō habens. loquendo de morulis t̄pis uel successiōis realis. Nam ut cōius tenetur ⁊ magis dictis sanctorum consonū est: angeli creati fuerunt in gratia. Dicit. n. aug⁹ .xij. de ciuitate dei q̄ deus creauit angelos simul in eis condens naturā ⁊ largiens gratiam. neq̄ mgr̄ sniarum ubi eum magister mathias allegat expresse dicit q̄ āgeli in puris naturalibus creati fuerunt. sed hoc solum q̄ angeli per ea que in prima sui conditione acceperūt: proficere non potuerunt. Ad quod tamē scūs tho. rñdet di. iij. eiusdem secūdi li. arti. iij.

¶ Ad scōm q̄ dicūt a magistro angeli non potuisse p̄ficere: non quia mereri non potuerūt: s̄ quia per suam uirtutem in gl̄am transferri nō potuerunt nisi ampliori lumine infuso. Et cū dicit arguens q̄ bonum usum liberi arbitrij in homine non op̄z aliq̄d donum gratuitum uel gratuitam dispoem precedere: sed sufficit facultas naturalis: falsum est ⁊ contra uerbum dñi. Jo. vj. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eū. Ubi augustinus dicit. magna gratie commendatio nemo venit nisi tractus. ¶ Itē cōtra illud Jo. xv. sine me nihil potestis facere. ubi glo. interlinearis dicit. neq̄ parum. parū autem dicitur: opus moraliter bonum quod ē modicum quid: respectu operis meritorij. quo lo//

Esaye.

co dicit aug⁹. magna gratie commendatio cor-
da instruit humilium. ora obstruit superborum.
nonne huic resistunt veritati: ad bona opera fa-
cienda deum sibi necessarium non putantes: nō
assertores: s; precipitatores liberi arbitris. Hec
augustinus. et in li. de correctione et gratia ait. si
ne gratia: nullus prozsus siue cogitando. siue vo-
lendo et amando siue agendo: faciunt homines
bonum. et accipitur gratia in dictis augustini p
speciali et gratuito dei auxilio naturalibus super-
addito. Resonat premisis quod habetur tren.
vlti. Conuerte nos dñe ad te et conuertemur. Et
illud apli Ro. ix. non est uolentis neq; currētis.
sed dei miserentis. Item phili. ij. deus est q̄ opa-
tur in nobis velle et proficere pro bona volun //
tate. vbi dicit glo. hoc nobis expedit et credere
et dicere quia pium est et verum est vt sit humi //
lis confessio et totum detur deo. Per proprium
enim arbitrium nisi gratia dei iuuetur: nec ipsa
bona voluntas esse in homine potest. Hec glo.

Circa librum ysaye. Ca. iij.

Inca librum ysaye. in cap. iij. sanct⁹ tho-
mas et post eum postillator exponit p //
phetiam que incipit. ecce dñator dñs.
de captiuitate babilonica. contra quam expōez
burgen. arguit. quia in captiuitate babilonica
multi fuerunt prophete sicut Hieremias. Eze //
chiel. Daniel. et alij. Et tamen in ea auctoritate

dicitur. et auferet ab hierlm et iudā iudicē et pro
phetam et ariolū rē. Et intelligit scūs tho. de ve
ro ppheta. sicut bñ sonat lra. Un̄ uidet burgen̄
q̄ propheta illa non ptineat ad statū babiloni
ce captiuitatis. ¶ Sed ad hāc burgen̄. instātiā:
facile patet respōsio. qm̄ textus ppheticie nō sic in
telligi debet q̄ dñs auferet simpliciter a gēte iu
deorum uel israhelitica iudicem et prophetā rē.
ita q̄ nullus ultra in orbe surrexerit de populo
illo. sed sensus est q̄ auferet dñs. i. transferet ab
hierusalem et iuda. i. a terra illa duarum tribuū
iudicem et prophetam rē. qm̄ omnes iudices et
prophete et omnes principes et viri fortes robu
sti et bellatores rē. translati sunt per medos a ter
ra hierusalem et iuda in babiloniam fm̄ qđ pla
ne habetur. iij. Regū. xxiiij. Nam ut ibi dicit nī
hil relictum est exceptis pauperibus populi ter
re. Unde scūs tho. postq̄ exposuit lram usq̄ ad
illud uerbum. et prudētem eloquiū mystici. ostē
dens quō impleta fuerit propheta: ait. Et de oī
bus his habetur. iij. Regū. penul. q̄ trāslati sūt
a nabuchodonosoꝝ in babiloniam. ecce q̄ pbat
uerbum superius. s. auferet: per id quia transla
ti sunt.

Circa capitulum. viij.

In caplo. viij. scūs tho. circa expōez signi
dati in principio capli: dicit q̄ hoc signū
iudei exponūt de filio esaye. per c^o nomē
dñs significare uoluit destructionem. x. tribuū

Esaye.

quorum scz iudeorum expōem subiungit. dein //
de pōit obiectiones quorundā catholico ꝛ vicē
tium qꝫ non possit signum illud intelligi de filio
esaye. sed de xꝑo tm̄. quemadmodum ꝛ signum
primum quod ponitur supra ca. vij. ecce virgo
concipiet ꝛc. vnde ꝛ consequenter exponit hoc
secundum signū per pticulas suas de xꝑo. demū
compans expōem vtriusqꝫ signi ait sic. hec autē
expō. s. secunda non est tate auctoritatis sicut su
perior que fuit s. ca. vij. qꝫ magis extorta ē ꝛ ex
scripturis non habet auctoritateꝫ sicut illa mat.
p̄mo. vnde quidam dicūt nō eē inconueniens si
hoc intelligatur ad lram de filio esaye. ita tm̄ qꝫ
puer iste sit figura xꝑi sicut etiā supra dictū ē i q̄
dā glo. vij. ca. super. ecce uirgo. hec scūs tho. ꝛ
cōsequēter rīdet fm̄ hanc opinionē ad obiectō
nes supra positas in orium. ¶ Sed o hec uerba
sci tho. postillator magnam suscitāt calumniam
dicēs qꝫ dicta sancti tho. nimis fauent errori he
breorum dicentium qꝫ in istis tribus caplis. vij.
viii. ꝛ. ix. non fiat mentio de xꝑo. Unde inducit
quedā uerba fm̄ caldaicam translatōem ad pro
bandum qꝫ uerba illa signi ꝛ adhibui mihi te //
stes ꝛc. Et illa. ꝛ accessi ad prophetissam ꝛc. nō
fuerint uerba esaye: sed dei. ꝛ per consequens qꝫ
filius conceptus de quo loquitur signū: sit xꝑs
ad lram. non filius esaye. ¶ Ad hoc tamē respō
det burgen̄. ꝛ satis sufficienter qꝫ uerba sci tho.
in nullo fauent hebreorum errori. qm̄ scūs tho.
non improbat expōem que dicit signum hꝫ ca //
pituli intelligi ad lram de xꝑo. sed dicit qꝫ nō ē
tate auctoritatis talis expō sicut superior i caplo

precedente. Cuius rōem assignat manifestā. Nā
 prima habet auctoritatem ex euangelio Mat. p̄
 mo ubi dicitur. hoc totū sc̄m est ut impleret̄ qđ
 dictum est per prophetam. ecce uirgo concipi
 et r̄c̄. sed expositio huius signi non habet tātā
 auctoritatem. cum in sacra scriptura non conti
 neatur: qđ hoc quod dicit̄ hic: accessi ad pphe
 tissam: intelligat̄ de beata uirgine. ¶ Itē princi
 pale fundamentū postillatoris ad firmādā hāc
 expōem est illud quod continet̄ in translatōe
 caldaica. quod licet verum sit: nō tamē est tāte
 auctoritatis sicut si in littera contineret̄. ideo v̄
 ba sc̄i tho. sunt manifeste rōnabilia nec ī aliquo
 fauēt errori hebreoz. hec burgeñ. ¶ Sed ō hāc
 r̄nsionem magister mathias zelo quodam. s̄z nō
 caritatis excitatur. ita ut in uerba prorūpat ama
 ritudinis. Unde probare contendit qđ ex tribus
 appareat dicta sancti tho. errori hebreozum fa
 uere. ¶ Primo qz friuolis ac falsis assertiōibus
 nititur soluere argumenta catholicoz. ¶ Secun
 do quia non roborauit argumenta catholicoz
 nec aliquid facit pro eorum uera expōe sed l̄rāz
 exponit r̄ diuidit pro perfidia iudeozū. ¶ Ter
 tio quia dicit catholicam expōem extortā r̄ non
 esse tante auctoritatis sicut illa supra ca. vij. ubi
 ille passus. ecce uirgo cōcipiet: exponit̄ de xp̄o
 auctoritate euangeliste. ¶ Postremo querit iste
 magister de auctoritate quā sc̄s tho. pfert an
 sit apud iudeos auctentica magis: an apud xp̄i
 anos. sed certum est dicit ip̄e qđ non apud iude
 os. quia translatio caldaica cui innitit̄ expō hu
 ius littere: est apud iudeos maxime auctoritatis

Esaye.

Exemplum aut cui innitit expō. vij. ca. nulli⁹ ē auctoritatis apud hebreos. igit maioris ē auctoritatis apud iudeos expō h⁹ capli q̄. vij. qm̄ ad faciendū fidē infidelib⁹ p euāgeliū qđ nō recipiūt: nihil cōcludim⁹. nisi cū hoc innitamur eorū fundamētis q̄ negare nō cōsueuerūt. Hec magister ma. ¶ Que certe q̄s idocte ⁊ puerilr dicta sint: facile erit oñdere. ¶ Un̄ ad p̄mā ei⁹ p̄bationē dicit p̄mo q̄ rñsiones date a scō tho. sūt fm̄ opinionē exponētū signū h⁹ capli de filio esaye p̄z quia quasi imediate p̄miserat. Un̄ qđā dicūt nō eē icōueniēs si hoc itelligat ad l̄ram r̄c. ¶ Secūdo dī q̄ ⁊ si ponāt rñsioēs date fuisse de mente scī tho. ⁊ q̄ ip̄e uoluerit signū hui⁹ capli posse exponi ad l̄raz de filio esaye put ē figura xpi: nullū icōueniēs ē. qm̄ i sacra scriptura idē text⁹ pōt exponi ad l̄raz de duob⁹. in q̄stū vnū ē figura alteri⁹. put magis dicet i articulo sequēti. s. ca. ix. esaye. S; nec postillator rñsioēs. s. tho. sufficiēt i pugnat. Nō p̄mā: qz fm̄ illā opinionē zacharias de quo ē hic sermo nō ē ille filius barachie qui vn⁹ ē ex. xij. p̄phis. s; ali⁹ q̄ tūc t̄pis natus erat put in rñsione. iij. fm̄ illā opinionē scūs tho. recitat. quod tñ ⁊ si postillator neget: nulla tñ rōe aut auctoritate irrefragabili illud impugnat. ne qz suus magister mathias post eum. Nam ex trāslatione caldaica: non trahitur efficac̄ argumentuz. Neqz impugnatō responsionis secunde ualeat. qz ⁊ si postqz dicitur. ⁊ adhibui mihi testes: non dicatur. ⁊ scripsi: satis fuit premissum eē in mandato dñi illud. ⁊ scribe in eo r̄c. ita ut non fuerit necessarium postea dicere ⁊ scripsi. certuz

est enim q̄ iuxta preceptum dei scripsit. ad quā scripturam; intelligit illa opinio q̄ adhibuit testes. ¶ Q̄ etiā obicit 3̄ tertiā r̄n̄sionē: nihil est q̄ supponit q̄ in r̄n̄sione falsuz assumat̄. s. q̄ fuerit alius zacharias qui propter auctoritatem sacerdotij: diceretur fidelis. 7̄ t̄n̄ postillator nō p̄bat efficaciter illud falsum esse. sed sup̄ōit s̄m̄ intellectum quem habuit in translatōe caldaica qui non cōvincit ut dictū ē. ¶ Ad illud aut̄ q̄ postillator inducit contra quartā r̄n̄sionē: r̄ndet burgē. 7̄ b̄n̄ q̄ 7̄ si theglaphalasar nō expoliavit totū regnū samarie: satis uere p̄t̄ dici q̄ expoliavit samariam. ea r̄ōe q̄ expoliavit aliq̄s ciuitates regni isrl̄ cuius metropolis erat samaria. L̄ō s̄uetū est eniz in huiusmōi locutōibus q̄ ponat̄ totum pro parte per sinodochem. ¶ Sed 3̄ solutōem h̄ac burgen̄. instat magister mathias q̄ per spoliū factum per theglaphalasar non est ablata fortitudo damasci 7̄ samarie prout innitur l̄ra. sed fuit p̄ticularis inuasio. Hec mgr̄ mathias. ¶ Que plane nō satis p̄ite dicta sunt. putat. n. magister math. q̄ ablatio fortitudinis damasci 7̄ spoliatio samarie: vna 7̄ eadē deuastatione facta fuerint 7̄ sic deceptus arguit q̄ per spoliū samarie non est ablata fortitudo damasci. sed littera non dicit q̄ simul vtrumq̄ factum fuerit neq̄ q̄ propter spoliū samarie: ablata fuerit fortitudo damasci. nam non pertinebant ad eandem prouinciam neq̄ ad idem regnū. cū damascus esset metropolis sirie. samaria autem metropolis regni israel. Sed est sensus littere q̄ añ q̄ sciret puer uocare patrem suum et matrē: au //

Esaye.

ferenda esset fortitudo damasci. quod impletur
fuit quando theglaphalasar ascendit in dama-
scum ⁊ deuastauit eam ⁊ transtulit habitatores
eius cirenem ⁊ rasin regem occidit prout habet
iiij. R. xvj. ¶ Item q̄ anteq̄ sciret puer rē. ause-
renda erant spolia samarie. quod fuit impletur
regnante facee quādo theglaphalasar cepit abi-
on ⁊ abel domum maaca ⁊ alias ciuitates pro-
ut habetur. iiij. R. xv. q̄uis inter eas non nomi-
netur ipsa ciuitas samarie. sed intelligitur per sy-
nodochem vt supra dictur est. ¶ Ecce patet eui-
denter q̄ rñsiones date a sancto tho. fm opinio-
nem exponentium signum huius capituli de fi-
lio esaye: non sunt per ea que postillator obicit
euacuate. Unde magister math. gratis ymo ad
verecūdiam suam dicit eas friuolis ⁊ falsis asser-
tionibus esse inixas quas tamen ⁊ ipse intactas
reliquit. ¶ Itē neq̄ scda eius mgrī p̄batio ̄ di-
ctū burgen. q̄ scūs tho. in nullo fauet iudeorum
errozi: aliquid hēt momenti. Nā false ⁊ maligne
dictum est q̄ nihil scūs tho. faciat pro uera xp̄i
anorum expōe. sed pro perfidia iudeorum. qm̄
totam litteram signi huius capituli distinguit.
diuidit ⁊ exponit per ptes suas de xp̄o ⁊ btā uir-
gine melius certe ⁊ plenius q̄ postillator vt rēo *recto*
oculo inspicienti patebit. Veruz est q̄ dicit hāc
expōem magis extortam esse ⁊ minus habere au-
ctoritatis q̄ expō illa. ecce virgo concipiet. ca-
pituli precedentis q̄ ex textu mat. primo proba-
tur. Sed quis nisi insaniens aut omnino desipi-
ens arguet sanctum tho. sceleris propterea q̄ p̄-
fert auctoritatem euāgelij auctoritati trāslatiois

Libet.

caldaice cui soli initit in sua expōe postillatoz: neq; enim ē aliquis textus sacri canonis ex quo talis expōitio habeat auctoritatem. ¶ Item cum dicat scūs tho. q; expōitio que intelligit signuz de filio ysaye non hēt incōueniens dum tñ puer ille sit figura xpi: satis approbat primā expōem de xpo. Nam illis uerbis aperte significat q; expōitio que est de filio esaye nō ē conueniēs: nisi intelligat puer ille esse figura xpi. ¶ Et p̄terea expō illa de filio esaye recitat a scō tho. ut est catholicorum quorūdam expō. quibus videt nō eē incōueniens q; sic textus exponat. Non enim ab eo recitaretur eo q; a iudeis acceptat. cū eorū scūs tho. acerrim⁹ fuerit impugnatoz sicut ex doctrina sua liq̄t et ex scitate eius pbatur existit. ¶ Quod aut obicit magister math. pro magno inconuenienti q; scūs tho. nō roborauit argumēta catholicorum: popularis q̄dā videt aclamatio. quasi iam piclitaretur fides incarnatōis xpi: nisi argumēta illa vim suā et robur hērent. aut nisi signū h⁹ capli exponeret ad lram de solo xpo. et nisi catholici doctores omnes vno i hoc passu ore loquāt tāq; multitudine se armātes. certe obiectio ista salua pace dixerim mgrī mathie rudis ac puerilis ē. Nā alie auctoritates sunt q̄ plēs q̄ veritatē fidei de conceptu uirginis et incarnatōe xpi exp̄ssius ac efficacius pbāt. ita ut ueritas ipsa sine hoc signo de xpo expōito: satis bñ atq; i cōcusse subsistat. ut ē illa auctoritas. nō auferet sceptrū de iuda rē. gen. xlix. Itē illa p̄cedētis capituli. ecce uirgo cōcipiet rē. Et illa agei p̄phete. et ueniet desiderat⁹ cūctis gētib⁹. agei. ij. et plu

Esaye.

res alie que cā breuitatis omitto. ¶ Cū r postillator in qōnibus suis q̄s edidit iudaicā pfidiaz circa xpm r eius aduētā improbātes: cum in se cūdo ar. induceret auctoritates sacri canonis ad probandum persone diuine incarnatiōem. et in iij. articulo alias ad probandum tempus aduentus xpi iam preteritū: nullā de auctoritate h^o signi fecit mentiōem: quam neq̄q̄ omisisset: si ad xpi incarnationis probatiōem: multum haberet efficacie r euidentie. Sed hic mgt̄ math. obicit sancto tho. tanq̄ crimē lese maiestatis hoc solū q̄ non roborauerit argumēta quorūdā doctorū catholicorū vbi plane nullū iminebat piculus fidei: r ubi eorū expōem ad plenū tradidit neq̄ illam in aliqua sui pte tāq̄ falsā aut nō lralē exclusit: postillatorem tamen suum irreprehensibilem p̄dicat qui illud Gen. p̄mo. In p̄ncipio creauit deus celū r terrā. expōit ad lram de p̄ncipio tēporis aut duratiōis. nulla mētiōe scā de expōe catholicorum qui exponunt ad lram. in p̄ncipio id est in filio. Ex qua auctoritate cōiter pbāt trinitatem personarū. vt in p̄mo li. sniarū di. ij. Itē ecclā cōiter tenet q̄ vbi d̄r gen. xvij. r apparuerunt ei. s. habrae tres uiri: facta fuerit illi reuelatiō de trinitate psonarū r de unitate eēntie. vñ cāt ecclā. abrahā tres uidit r unū adorauit. vbi abro^o ait. vide p̄mo fidei misteriū de^o illi apparuit r tres asperit cui de^o refulsit trinitate nō sine filio p̄ez suscipit nec sine spū scō filiū cōfiteretur. Hec abro^o. Et tñ postillator de tali reuelatione r de misterio trinitatis: nullā facit mētiōem s; expōez hebreorū ibi approbat r p̄tractat. Itē illō
g iij

uerbo dñi celi firmati sunt. ps. xxxij. doctores ca-
 tholici exponunt de trinitate personarum. ut pz
 li. pmo sniarũ di. ij. In cuius tamen expõe postil-
 latoz nullam habuit de distinctõne personarum
 considerationem. ¶ Item illud ps. iij. Ego dor-
 miui ⁊ soporatus sum. ad litteram exponitur se-
 cundum doctores catholicos de xpi morte ⁊ re-
 surrectione. Unde ⁊ Ecclã. illud cantat in die sã-
 cto pasce. sed postillatoz nulla facta mentiõe de
 xpo illud exponit de dauid quando fugit a fa-
 cie absalon. secutus titulum ps. fm hebreos. ut
 ipse fatetur in principio ps. ¶ Item in hoc libro
 esaye ca. xlv. illud. Rorate celi desuper ⁊ nubes
 pluant iustum. vniuersalis ecclesia intelligit di-
 ctum esse de xpo ⁊ de nullo alio. vnde ⁊ in offi-
 cijs diuinis illud cantat de xpo p̄cise. sed postil-
 latoz exponit illud etiam de rege ciro ad litteraz
 sub figura xpi. ¶ Item circa librum Lanti. a pri-
 mo ca. vsq; ad. vj. inclusiue exponit postillatoz
 de ecclesia ueteris testamenti sub figura sponse
 fm intellectum hebreoz. cum tamẽ doctores ca-
 tholici totum librum exponant cõiter de eccle-
 siã noue legis ut spõsa ⁊ de xpo sponso. ut ipse met
 postillatoz ibi fatet. quoz catholicoz expositiõ-
 nẽ: non veretur q̄rum ad hoc defectuosam asse-
 rere. ⁊ q̄ plus est quia in sex caplis primis illius
 libri que postillatoz de ueteri testamento p̄cise
 exponit: sunt nonnullæ auctoritates quas eccle-
 sia de beata uirgine concinit ut in ca. i. illud. In
 odorem unguentoz tuoz currimus. Item illud
 Ecce tu pulcra es amica mea ⁊c. Et illud. sicut li-
 lium inter spinas. Illud etiã in ca. ij. surge p̄pera

Esaye.

amica mea etc. Et illud. que est ista que ascendit per
desertum sicut virgula fumi. Et illud ca. iiii. tota
pulchra es amica mea et macula non est in te etc. usque
ad finem fere capli. Et plura alia sunt in dictis ca-
pitulis: que de beata uirgine concipiens ecclesia cantat.
que omnia postillator exponit de sinagoga que di-
citur ecclesia veteris testamenti. Adulti alij passus
possent notari in sacra scriptura in quibus po-
stillator plane diuertit a concipiens doctorum catholicorum
expone quos ne arguar prolixitatis: placuit sub-
ticere. ¶ Unde iuxta uerbum domini admiror. cum po-
stillator tanto trabis pondere oculis suis cecuti-
at: quomodo in oculo fratris sui festucas clamat uide-
re. Qua etiam fronte magister math. audet sanctum
tho. probis afficere pro eo quod in hoc passu non
se exhibuit illorum propugnatores: a quibus po-
stillator quem ipse defensat sepe recedit. et quo-
rum se constituit nonnumquam impugnatorem: iudi-
cet dominus. ¶ Allegat etiam sanctus magister ma-
thias quod dixit exponem catholicorum in hoc capi-
tulo extortam. sed non aduertit iste magister quod
illud dictum sit per comparationem non ad aliam ex-
ponem que intelligit de filio esaye: sed per com-
parationem ad aliam auctoritatem precedentis capi-
tuli. Ecce uirgo concipiet etc. Unde uerba sancti
tho. sunt ista. Hec autem exponem non est tante au-
toritatis sicut superior que fuit supra. vij. de il-
lo signo. quia magis extorta est et ex scripturis non
habet auctoritatem sicut illa. Dat. primo. Hec sanctus
tho. ¶ Item obicit magister math. quod dixerit san-
ctus tho. exponem huius capli de christo non esse tante au-
toritatis sicut illa. ecce uirgo concipiet. supra. vij.

Libet.

que exponitur de p̄po auctoritate euāgeliste. Sz
cū expō h̄ capli non habeat auctoritatem ex sa
era scriptura ⁊ alia sic aDat. p̄mo vt mgr̄ math.
bñ concedit: nō videt̄ mihi q̄ sit alia r̄nsione di
gnus. nisi q̄ p̄cendū ē illi. ¶ Arguit tertio ipse
mgr̄ querēs an illa auctoritas quā p̄fert sanctus
tho. sit auctentica magis apud iudeos: an apud
xp̄ianos. ⁊ probat q̄ non apud iudeos. quod ⁊
nos concedimus: sed dicimus q̄ est magis au //<
ctentica ⁊ fm̄ se: quoniam ab ipsa ueritate est in
euangelio probata. ⁊ apud xp̄ianos qui textum
euangelicum sincera ac inconcussa fide tenent et
firmiter confitentur ⁊ non sic caldaicam transla
tionem. Quod nunc inconueniens putat magi
ster mathias hoc esse: nullum certe. sed nec ipse
inuenit.

Circa capitulū nonum.

In caplo. ix. scūs tho. exponit p̄ncipiuz
capituli. p̄mo tpe r̄c. ad l̄ram. usq̄ ad il //
lam partem. populus qui ambulabat r̄c.
de duplici captiuitate filioꝝ israel. Nā p̄ma fuit
facta p̄ theglaphalasar regnāte facee in samaria
q̄ captiuauit duas trib̄ cū dimidia q̄ erāt trās //
iordanem resp̄cū hierl̄m. ⁊ de tribu zabulon et
neptalim q̄ erāt citra iordanē: tm̄ qd̄ posset eq̄ //
parari dimidie tribui. de q̄ captiuitate d̄r. iiii. R.
p̄p. ¶ Secūda fuit scā p̄ salmanasar. ix. āno osee
q̄ captiuauit residuos ex. x. tribub̄ q̄ erāt citra
iordanē resp̄cū iudee. Et de hac h̄c. iiii. R. xviii

Esaye.

Es3 postillator hanc expōem dicit eē incōpeten-
tem propter quatuor. primo quia implicat tria
saltem in modo loquēdi. qz p̄mā captiuitatē no-
minat alleuiatōem: ⁊ secundā aggrauatōem. cuz
tamen fuerint eiusdē ratiōis. ¶ Item qz si loq̄re-
tur de secunda captiuitate: cū dicit̄. Et nouissi-
mo aggrauata est ⁊c. non fieret ibi mētio de ga-
lilea que in prima captiuitate fuit captiuata sal-
tem in magna parte. sed magis de samaria q̄ erat
ciuitas metropolis regni ⁊ p̄ncipaliter fuit ob-
fessa ⁊ capta per salmanasar. ¶ Tertio quia ma-
theus. iiii. ca. dicit hanc prophetiam fuisse com-
pletam ad litteram in xp̄o. dicens sic de xp̄o. Et
relicta ciuitate sua nazareth venit ⁊ habitauit in
ciuitate capharnaum maritima in finibus zabu-
lon et neptalim: vt adimpleretur quod dictum
est per esayam prophetam. Terra enim zabu-
lon ⁊ terra neptalim via maris transiordanē ga-
lilee gentium. Populus qui ambulabat in tene-
bris vidit lucem magnam ⁊c. ¶ Item cum om-
nes expositores catholici dicant q̄ necesse est de
xp̄o intelligi illud quod dicitur supra septimo.
Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium ⁊c. Eo q̄
dicitur ad nat. primo. Hoc autem totum factū ē:
vt adimpleret̄ quod dictū ē a dño per prophe-
tam dicentē. Ecce virgo habebit in vtero ⁊ pa-
riet filium ⁊c. Eadem necessitate compellit̄ qui-
libet doctorum catholicus exponere de xp̄o qd̄
dicitur hic. primo tempore alleuiata est ⁊c. Cuz
matheus dicat hoc impletū eē in xp̄o. Hec po-
stillator. ¶ Que q̄rtum efficacit̄e hēant s̄ expōez
sancti tho. ex r̄n̄sonibus ad ei⁹ obiecta patebit.

Libet.

¶ Unde ad primū dicitur secundum intellectum sancti thome. quod quousque utraque persecutio captiuitas fuerit ac per hoc eiusdem rationis: non tamen eiusdem grauitatis fuit utriusque afflictio. Nam in prima fuit terra israel minorata habitatoribus suis. non penitus expoliata. et propterea alleuiatio appellatur per comparationem ad secundam captiuitatem que fuit generalis totius residui. scilicet tribuum que regnum israel exterminauit. ubi omnis populus translatus est cum rege suo in terram assiriorum prout iosephus etiam narrat antiquitate. Iuda. li. ix. ca. xv. Unde satis proprie et uere dicitur quod terra que primo fuerat alleuiata. id est minorata non totaliter vastata: ac per hoc leuiter percussa per teglaphalasar: fuerit nouissime aggrauata. id est grauissime cesa per salmanasar qui totam terram expoliavit et omnes transtulit habitatores. et ita merito appellatur prima captiuitas: alleuiatio respectu secunde. ¶ Ad secundam obiectionem duplex potest esse responsio. Una quod in textu non dicitur galileam fuisse captiuatam in secunda captiuitate prout postillator fingit. sed quod via maris id est regio per quam itur ad mare quod mare est trans iordanem galilee: aggrauata fuerit. Lota enim terra. vij. tribuum cum dimidia que post primam captiuitatem relicte fuerant per cuius aliquam partem erat via ad mare trans iordanem: fuit in secunda captiuitate penitus vastata. Unde illa via non solum per prouinciam galilee transibat: sed etiam per aliquam partem. vij. tribuum cum dimidia que per dicitur hic aggrauata modo expōitor non ipsa galilea ¶ potest. ij. rñōri quod in prima captiuitate non tō gali

Esaye.

lea fuerit captiuata: sed maior pars a qua tota appellatur translata. sicut tota ciuitas dicitur face re: quia maior pars ciuitatis statuit. In secunda autem captiuitate fuit galilea penitus consumpta et de populata. et propter hoc dicitur nouissimo ag grauata. ¶ Ad tertium duplex sicut potest esse respō sio. Una est quia cōtūm est ex lra adat. iiii: nō pba tur efficaciter textū h' capli esaye ab illa pte. p̄i mo tpe. vsq; ad illā. ppl's qui ambulabat in te // nebris: debere exponi ad lram de xp̄o. Nā ap̄o matheū ubi propheta huius capituli allegat: nulla fit mentio aut de duobus et diuersis tēpo ribus: aut de alleniatione et aggrauatione terre de quibus in hoc caplo esaye est sermo. sed illis omissis: inducitur ex hac propheta esaye id p̄ cise. s. ppl's qui ambulabat in tenebris vidit lu // cem magnā. quod erat ad p̄positum euangeli // ste. Dixerat enī euāgelista quia ihesus venit et ha // bitauit in ciuitate capharnaum maritima in fini bus zabulon et neptalim. ex quo infert quia imple tum est dictum esaye prophete. qz. s. ex presentia xp̄i in terra illa in qua cepit predicare: populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnā et c. ut predixerat esayas. Quod autem dicit in euāgelio. terra zabulon et terra neptalim via ma ris et c. non respondet ibi ad illud quod dicitur in hoc capitulo esaye. p̄mo tempore alleniatā est terra zabulon et terra neptalim: sed ē expō illi us. populus qui ābulabat in tenebris. ut sit sen sus in euāgelio mathei. quia ihesus vēit et habita // uit in ciuitate capharnaū in finibus zabulon et neptalim ut adimpleret quod dictum ē p̄ esayā

prophetam terra zabulon ⁊ terra neptalim ⁊c. qui pp̄ls ambulabat in tenebris: vidit lucē magnam ⁊c. s. ex p̄ntia ⁊ predicatione xp̄i. itaq; s̄m proprium sensum littere mathei: id precise ex p̄phetia esaye inducitur: quod scribitur ab illa p̄te. populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam ⁊c. sed p̄mittitur terra zabulon ⁊c. tanq; expositio. ad denotandum qui populus erat ille. ¶ Et cōfirmatur quia apud matheum nihil differenter dicit̄ de terra zabulon ⁊ terra neptalim: ⁊ de via maris transiordanē s; vnū ponitur vt expositio alterius. Sed in hoc caplo esaye: aliud refertur ⁊ pro alio tpe ad terram zabulon ⁊ terram neptalim: ⁊ aliud ⁊ pro alio tpe refertur ad viam maris transiordanem. Vñ qdā glo. ad Nat. iij. dicit sic. hic autē in euāgelio diuersi noīatim: ad idem uerbum reducūt ita. ⁊ terra zabulon ⁊ terra neptalim que est via maris que est trāsioordanē. s. populus galilee gentiū q̄ ābulabat in tenebris. Hec glo. vbi exp̄sse legit illud via maris expositiue ⁊ totā litterā refert ad vnū. ¶ Glo. etiā. Raba. ait hoc loco. qđ p̄mo positū est: p̄termittit euāgelista. s. primo tpe alleuiata est terra zabulon ⁊ terra neptalim sicut ⁊ qđ ī medio ē. s. nouissimo aggrauata ē via maris: qđ ideo facit. quia intendit ostendere initiū predicationis xp̄i. ⁊ ideo quod mysticū ē tangit. Hec glo. vbi aperte dicit qđ euangelista non allegat illud quod de alleuiatione ⁊ aggrauatione scribitur in p̄ph̄ia esaye quod tñ postillatoz legit gratis ut uidet̄. ¶ Sed qz scūs tho. etiā illud. pp̄ls qui ambulabat in tenebris. refert ad liberatiōez

Esaye.

factam iudeis per angelum a persecutōne tertia
excitata per senacherib. de q̄ habet̄ .iiij. R. xvij
ideo videtur q̄ stet adhuc instantia contra san
ctum tho. sed ad hoc p̄ solutio ex secūda r̄nsio
ne que iam ponetur. ¶ Potest secūdo r̄nderi q̄
quīs euāgelista ad .iiij. exponat principiū h̄
capituli ysaye ad l̄ram de x̄po: non ideo sequit̄
q̄ non possit uere exponi ad l̄ram de duab̄ he
breoz captiuitatibus. ¶ Ad c̄ intellectū ai ad //
uertendum est q̄ fm̄ augustinū. xij. cōse. in fine.
quencūq̄ sensum in sacra scriptura hoies inueni
re possunt: credendū ē sp̄m̄ sanctū qui auctor
sacre scripture est: habuisse. ⁊ q̄ sensus l̄ralis est
quē auctor l̄re intendit: inferunt doctores. et est
doctrina scti tho. p̄ma pte. q. i. ar. vlti. q̄ in vna
l̄ra sacre scripture plures nōnunq̄ sunt sensus lit
terales ⁊ nō solū respectu dei qui sub vna litte //
ra plura pōt intelligere: sed ⁊ de p̄phetis inquit
hieronimus sup olec. q̄ ita loquebantur de fa
ctis p̄ntibus: q̄ etiā itēderūt futura significare.
a qua intentione vtraq̄ expositio ⁊ de factis pre
sentibus ⁊ de futuris: vere pōt dici l̄ralis. Nam
nō p̄p̄e dicit̄ sensus l̄ralis quē voces significāt:
sed magis quē auctor l̄re itēdit. ⁊ inde ē q̄ inter
vij. regulas exponendi sacram scripturam quas
ysidorus tradit li. p̄mo de summo bono. xxv. ca
pitulo: vna est fm̄ intellectū postillatoris q̄ ea
dem littera aliquando habet duplicē sensum lit
teralē put̄ ip̄e p̄mittit in secūdo p̄logo suo sup
Gen̄. qua regula postillator sepe iurat̄. ⁊ nisi ue
ra eēt: argumētatio sua q̄ hoc loco vt̄ ē s̄ctū
tho. in se ipsum retorq̄ret̄. Nā illud Exodi. xvij

percutiesq; petrā rē. Postillator expōit ibi de pe-
 tra materiali. sed ap^o. i. Corin. x. dicit illud intel-
 ligendum esse de xp̄o. in quiens. petra autē erat
 xp̄s. Item illud Deutro. xxxv. non ligabis os bo-
 uis terētis in area fruges tuas: postillator ibi ex-
 ponit ad litteram de animalibus brutis quibus
 non debet fieri iniuria. sed ap^o p̄ma Corin. ix. ex-
 ponit ad litteram dictum esse de predicatoribus
 fidei quibus necessaria ministranda sunt. ymo r
 videtur apo^o. primam expōem a l̄ali sensu ex //
 cludere cū dicit: nunquid de bobus cura ē deo?
 an propter nos utiq; hec dicit. ¶ Item illud. ius-
 ta te est sermo ualde in ore tuo r in corde tuo.
 Deutro. xxx. Postillator exponit ibi ad litteras de
 uerbo preceptorū decalogi. que quodāmodo scri-
 pta sunt in cordibus nostris. sed ap^o Ro. x. illō
 exponit dictum esse de uerbo fidei ihesu xp̄i qd
 predicabat. ¶ Item illud. Ego ero illi in patres:
 r ipse erit mihi in filiū: ap^o. in q̄t dictum esse de
 xp̄o Heb. i. sed postillator ibi r. ij. R. vij. vñ su-
 mit auctoritas: exponit illud ad l̄am de xp̄o et
 de salomone. In quibus locis exp̄sse dicit qd ali-
 qua sunt in sacra scriptura que ad l̄am sunt in-
 telligenda de duobus. quorum tamen vnum fi-
 gura sit alteri. ¶ Itē illud osee. xj. ex egipto uo-
 caui filiū meū. Postillator ibi exponit ad litterā
 de populo isrl. sed mat. scdo euāgelista exponit
 illā p̄phetiā ad l̄am de xp̄o qui post mortē he-
 rodis uocatus fuit de egipto. vbi r postillator
 dicit auctoritatem istam duplicē hēre sensum lit-
 teralem sicut r supradictam. ego ero illi in p̄ez.
 Ex supradictis satis patet solutio ad tertiam ob

Esaye.

iectionem postillatoris. Nam nullum inconueniens est q̄ euangelista exponat prophetiaz huius capituli ad litteram de x̄po: ⁊ exponatur etiam ad litteram de persecutione hebreorum modo quo dictum est. Et per idem patet r̄sio ad quartam obiectionem. Concedimus. n. q̄ ista p̄phetia presertim ab illa parte. populus qui ambulabat i tenebris. debeat exponi de x̄po eo q̄ euangelista id intellexit. sed non sequitur q̄ non possit etiam intelligi de persecutioe iudeorum ante x̄pi aduentum. nam vtrumq̄: auctor illius l̄re intellexit. vt supra deductum est.

Circa capitulum. xiiij.

In caplo. xiiij. burgen. fm doctrinam sci tho. dicit probabiliozem esse illa opinio nem que ponit diabolus peccasse statim post primu instans sue creatois. Contra qua sententiam magister math. arguit. quia motus spirituum non mensuratur tempore. Nam in euo vt communiter ponit non est prius ⁊ posterius instans: nisi nature p̄fectiois vel originis. no successiois. qm vt dicit eadem est mensura opationis rei: que e nature. vnde cu natura angeli fm esse sit indiuisibilis: erit etiam indiuisibilis fm operari. ¶ Sed certe in hac argumentatione tria magister mathias assumit falsa. ideo argumentatio est nulla. vnum falsum est q̄ motus spirituum non mesuretur tpe. hoc eni e d̄ augustinu. viij. super gen. ad lram dicente q̄ deus mouerit crea

Libet.

turam spūalem per tempus. quod ⁊ postillatoꝝ
pro quo ille certat supponit. di. super illud. qui
mane oriebaris. quia inter creatōem ei⁹ ⁊ lapsū:
fuit modicum tēpus. Verum ē q̄ eē ⁊ natura an
gelozum non mensurantur tpe. neq; opatio eoz
beatifica. quoniam in istis nullam habent transf
mutationem. sed alie operationes fm quas in //
uenitur in angelis transmutatio: tempore mensu
rant cum in eis sit prius ⁊ posterius. Non tñ tē
pus illud est eiusdem rōis cum tpe quo res cor
porales ⁊ earū mot⁹ mēsurāt: cū nō dependeat
a motu celi. ¶ Secundum falsum est q̄ eadez est
mensura opatōis rei: q̄ ē nature. hoc enim est s̄
ph̄m. iiii. phiz. qui dicit q̄ instans est mensura
substantie mobilis in toto motu. ⁊ tñ motus q̄
ē eius opatio nō instāti: sed tpe mēsurat vt ibi
probat. ¶ Item corpora celestia que intrāsmu //
tabilia sunt fm suam substātiā ⁊ eē: euo mēsurā
tur. sed eoz motus non euo: sed tpe mēsuratur.
vt etiam phi docuerunt. ¶ Item in euo nō ē p̄us
⁊ posterius successiōis vt etiā mgr̄ math. conce
dit. quo euo substātia angeli mēsurat. Et tamē
multe operatōes sunt angelozum quas nō simul
a principio habuerunt neq; nunc hñt ut opatio
nes ille quas hñt circa nos. Itē ⁊ opatōes imma
nentes ut sunt noue illuminatiōes quas non sp
neq; sil hūerunt. Itē ⁊ eoz intellectōes que dicū
tur vespertine que nō oēs sunt simul ⁊ sp. prout
aug⁹. vult. viij. super gen. ad lram. Et cū omnes
hmōi opatiōes non sint simul in angelis ⁊ semp
a sui principio: manifestum est q̄ erunt in succes
sione. ⁊ p̄ cōsequens q̄ nō mensurant euo: qd̄ ē

Esaye.

totū simul quo substantie angeloz mēsurantur.
¶ Unde assumptū illud falsissimū ē. ⁊ p conse-
quens obiectio eius nullius ē momēti. Sed con-
tra morulas ipas quas mgr math. tetigit: plura
se offerebant. nisi a principio me constituissē
veritatis sancti thome defensorē: non aduer-
santium vbi etiam errasse eos constaret: offen-
sorē.

Circa capitulum. xlvij.

In ca. xlvij. cum postillator exponeret il-
lud. laude mea infrenabo te ne intereas:
de impositione cerimonialium quib⁹ de⁹
occupavit populum iudeorum ac per hoc infre-
navit ne ydolis serviens interiret. burgen. dicit
magis pprie exponi sic. qz per divinā laudē hō
ascendit in deū per affectū. in tantum qz per hoc
retrahitur ab hijs que sunt d̄ deū. Ad quod al-
legat sc̄m tho. secūda sc̄de. q. xcj. ar. p̄mo. ¶ Cō-
tra quam expōem mgr math. arguēs inducit po-
stillam sc̄i tho. in hoc loco que oīno cōformis ē
expositioni postillatoris. ⁊ in fine vt aliqd in s̄a-
ctū thomā reprehēsiōis retorq̄at: dicit burgeses
relinquere dicta sc̄i tho. in d̄dictōe quasi d̄dictō
sit inter expōem suā hic ⁊ ea q̄ dixerat secūda se-
cūde. ¶ S; certe hic magis ē arguēdus mgr ma-
thias mali affect⁹ q̄ falsi intellcūs. Nā nō igno-
rabat qz ⁊ si textus huius capituli ad litteram et
historice intelligēdus esset s̄m expōem quaz ha-
buit sc̄s tho. in hoc capto ⁊ post eū postilla-
tor: qz moralr exponi possit de quocūqz q̄ occu-

patus in laudibus diuinis retrahitur ab his q̄
sunt ̄ deum. In quo sensu allegat sc̄us tho. au
toritatem huius capituli in sc̄da sc̄de. ¶ Unde
cōstat q̄ nulla in dictis eius est ̄dictio nisi dix
erit magister math. q̄ sensus sp̄uales. vt allego
ricus. anagogicus. ⁊ moralis contradicunt sen
sui litterali. Quod eēt nouam ⁊ extraneam theo
logiā ne dicam erroneam inuenire.

Circa librū Iheremie Capitulo. x.

In caplo. x. ihere. burgen̄. in sua additōne
allegat sc̄m tho. dicentem p̄ma par. q. lxx
ar. iij. q̄ inter ponentes corpora celestia
esse animata. ⁊ ponentes ea non animata: pua
uel nulla differentia est in re sed in uoce tantuz.
¶ Cōtra quod magister mathias arguit qz pla
to ⁊ alij phi ponentes corpora celestia eē aiata:
dixerūt mūdū esse animal. ac per hoc positio gē
tilium uoluit aiās cōiungi corporibus celestib⁹
sic vt cōstituerent vnū per se cū eis ⁊ tāqz forme
Sed positio catholicorū ē q̄ aiē mouētes corpo
ra celestia vniantur eis ut motores precise ⁊ nō
ut forme. vnde concludit manifestum eē q̄ non
sit modica differentia inter predictas opiniōes
nec vocis tantum: sed rei. hec mgr̄ math. ¶ In
quibus plane constat q̄ de opinionibus aristo
telis ⁊ platonis circa aiatōem celestium corporū:
non recte senserit. Nam plato vt grego⁹. nisen⁹
refert quod ⁊ tāgit aristoteles. ij. de aia: posuit
hominem nō eē aliquid cōpositū ex aia ⁊ corpo
re. sed q̄ ē aia vtens corpore ut intelligatur esse

Hieremie.

in corpore sicut nauta in naue. vnde nō solū cor
pora celestia: sed etiaz corpora hūana dixit non
aliter aiata nisi in q̄stum anima vnit̄ corpori si //
cut motor mobili. ⁊ inde est q̄ posuit animā in
tellectiuam vniri corpori per spūalem contactū.
ymo posuit vt ph̄s dicit secūdo ce. ⁊ mū. q̄ mo
ueret celum per quandam coactōem ⁊ violetia.
quod est cōtra rōem forme substāialis alicuius
corporis. De aristotele vero manifestū ē ex. viij.
ph̄sicoꝝ ⁊. ij. de celo q̄ nō posuit in corporib⁹
celestibus de uirtutib⁹ aie: nisi itellectiuā. vno
aūt itellectiue ptis put a sensitua ⁊ vegetatiua
sepatur: ē sicut dirigētis mouētis ⁊ gubernātis.
vñ euidēter p̄z q̄ aristotel. ⁊ plonici nō docuerūt
aias celestiuū corporū eē eoz formas substāiales
nec cū eis aliq̄d vnū p se ⁊ substāialiter cōstitu
ere. s; eis vniri sicut motor mobili p̄cise. Ex quo
seq̄t̄ catholicōꝝ positōez ⁊ illorū ph̄oz: sola uo
ce differre. nō in re put scūs tho. dicit. ¶ Qd̄ au
tē arguēs obicit ex dictis aug⁹. q̄ plonici posue
rūt mūdū eē aial: nō obstat. q; plonici sic dicen
tes: i uocis appellatōe errauerūt appellātes ani
mal: aggregatū ex aia pro motore ⁊ corpore pro
mobili. Quod ualde imprope ymo ⁊ false dictū
ē. Nō enī qualitercūq; coiūgāt̄ aia ⁊ corpus: cō
stituūt aial. sed si coiūgāt̄ ut forma ⁊ materia qd̄
illi negabāt. vnde in uoce ⁊ nō in re deficiebāt.
⁊ ē silis mod⁹ loquēdi cū mgf̄ sniarū dixit. xxiij
di. tertij libri. xpm in triduo mortis fuisse hoiez.
Nō enim errauit in sensu credēs aiam xpi in tri //
duo mortis eius nō fuisse a carne uere ⁊ realr se //
paratā. q; hoc eēt erroneū. sed errauit in uocis

Euangelium.

appellatōe putans aīam ⁊ corpus etiam nō con-
iuncta: sufficere ad hoc q̄ suppositum diuinum
cui utrūq; unitū māsit: denominaretr hō.

Circa Euāgeliū Mathei ca. iij.

¶ In ca. iij. mat. sup illu d. maritima in fini-
bus zabulon. postillator reprobat expo-
sitionem que intelligit illā esayē p̄phiaz:
de duabus captiuitatibus hebreorum. quā po-
suit scūs tho. supra esa. ix. ⁊ obicit hic postilla-
tor hysdem rōibus quibus ibi. sed de responsio-
ne p̄ scō tho. vide ibi esa. ix. Rō aut q̄ hic p̄ po-
stillatorem addit q̄ q̄ illud. puulus natus ē no-
bis exponit ab oībus de xp̄o. q̄ ideo totū pre-
cedens capli debeat de solo xp̄o exponi: nō co-
git. qm̄ fm̄ regulas traditas ab yfidozo de mo-
do exponendi sacram scripturam. q̄s etiā postil-
lator premisit in secundo p̄logo sup gen: aliqñ
scriptura simul cōterit sermones qui ad diuersa
referunt. Un̄ ⁊ in eodē ca. esa. cū exponat illud
puulus natus est nobis de xp̄o ad lram: statim
sequentē. §. verbū misit dñs ⁊c. ipsemet postil-
lator exponit de liberatione populi iude a regi-
bus israel ⁊ sirie ipsum persequentibus.

Circa capitulum. xj.

¶ In capitulo. xj. burgeñ. in sua additione
induxit ad propositum suum q̄ xp̄s in sci-
entia acquisita ac experimentalī p̄fecerit

fm processum etatis. Quod dictum est fm do-
 ctrinam sancti tho. iij. par. q. xij. ar. ij. q̄q̄ bur-
 gen. illud non alleget. ¶ Sed magister math. ne
 aliquid de doctrina sci tho. suis calumpnijs re-
 linquat intactum: Inquit. dictum illud ea rōne
 esse dubium: quia si xps aliquid didicisset p ex-
 perientiam quod priusvel qualiter prius nō no-
 uit: sequit̄ q̄ non fuit ab instanti cōceptōis sue
 omnisciens. quod est contra sc̄tōs doctores et
 magistrum sniarū li. iij. hec magister mathias.
 ¶ In qua argumentatione si accipit omnisciens
 fm propriam significatōem ⁊ cōem vsum loquē-
 di sc̄ōrum doctorum. prout. s. dicitur omnisciēs
 id est omnia sciēs: certe non esset magnū quod
 mediocriter doct̄ in dialeticis plene atq̄ in pm-
 ptu rōem suam euacuaret. diceret. n. q̄ in argu-
 mento committitur fallacia figure dictiōis. nam
 mutatur quid in qualiter. cum dicitur xps ē om-
 nisciens ab instanti conceptōis: ergo per pces-
 sum etatis non alio modo nouit aliquid q̄ pri-
 us. Unde concedimus q̄ nihil xps nouerit per
 scientiam experimētalem quod ante per scienti-
 am inditā ac brām non sciuerit. Sed cū hoc stat
 q̄ per scientiā acquisitam uel experimētalem sci-
 uerit alio mō. s. per actōem intellectus agētis ab-
 strahentis species intelligibiles a fantasmatis.
 ¶ Si forte accipit arguens omnisciens: abusive
 ⁊ extra mentem loquetium. i. omnia ⁊ omnimo-
 do sciens: sic nō cōcedit̄ q̄ xps ab instanti con-
 ceptionis fuit omnisciēs. nec illud sci doctores
 vnq̄ dixerunt.

Circa capitulum. xix. h iij

Euangelium.

In ca. xix. cum burgeñ. de indiuisibilitate
matrimonij tractaret contra modū dicen
di postillatoris: induxit ad ppositū suuz
quoddā scī tho dictū ex p̄ma secūde. q. cij. ar. v
ad tertiū. scz q̄ m̄rimonium fuerit in ueteri lege
put est in officiū nature. nō aut̄ put ē sacramen
tū cōiunctōis xp̄i ⁊ eccle. q̄ nōdū erat scā. ¶ Sz
mgr̄ math. sua mirabili sapiētia obicit in oriū.
Pr̄mo qz vt bt̄s gregori⁹ ait. eccleā incepit ab
abel iusto. ergo icōueniēs ē dicere q̄ in ueteri le
ge non fuisset deo coniūcta. ¶ Secūdo qz vet⁹
testamētū frequēter oñdit synagogā deo despō
satam. que desponsatio est in vna spōsa vsqz ad
nouissimum iustuz. cui ecclesie totali: xp̄s ut spō
sus fm̄ deitatem ab initio coniunctus ē. Nā xp̄s
⁊ si ex tpe est scūs homo: eternaliter tamen fuit
xp̄s. qz a patre vnctus put vnctio significat cō
municatōem per generatōem. ¶ Item fm̄ magi
strum ⁊ doctores li. iiii. m̄rimoniū fuit sacramē
tum ante pctm̄. igit̄ alicuius sacre rei signum et
non nisi cōiunctionis dei ad aiām iustā q̄ ē eccleā
uel in eccleā. hec mgr̄ math. ¶ In quibus admī
ratione dignū hēt̄ quo spū de sacris l̄ris ac sac̄
mētis diuinis: argumētis dūtazat sophisticis su
scitet disputatōem. Cū enī scūs tho. dicit q̄ i ve
teri lege nondū facta fuerat cōiunctio xp̄i ad ec
clesiam: loquitur ut commūiter doctores loquū
tur de xp̄o ⁊ eccleā. De xp̄o: fm̄ q̄ nominat subsi
stēs in duab⁹ naturis. diuina. s. ⁊ humana. Qd̄
⁊ propria nominis significatio importat. Itē lo
quitur de cōiunctione xp̄i et eccle que facta est
mediante incarnatione per quam factū ē vnum

Mathei.

corpus ecclesie fm cōformitatem nature c' xps
est caput prout ap' .ait p'ma Corin. xij. ⁊ ephe.
p'mo ⁊.v. Unde mgr li. iiii. xxvj. di. exponēs illō
apostoli ephe. v. ego autē dico in xpo ⁊ ecclia:
ait. ecclesia xpo copulatur volūtatē ⁊ natura qz
idem vult cum eo ⁊ ipse formam assumpsit de na
tura hoīs. Item loquit' scūs tho. de cōiunctione
spūali que fit per nouitatē grē in sacramentis
ex opere operato collate: per quē modū aplūs
dicit prima corin. xij. etenim in vno spiritu om̄s
nos in vnum corpus baptizati sumus. De q̄ etiā
coniunctione dñs dicebat Mat. vl. ecce ego vo
biscum sum omnibus diebus usq; ad cōsumma
tōem seculi. qui modus coniunctionis. s. p. gra
tiam datam in sacramentis ex opere opato: non
fuerat ante xpi incarnatōem. ¶ Item loquit' de
ecclesia prout dicit multitudinem fidelium no
ua lege gratie ⁊ nouis gratie sacramentis aduna
tam. de qua ap' .dicit ephe. v. q' xps dilexit ec
clesiam ⁊ seipsum tradidit pro ea ut illam sctifi
caret mundans eam lauacro aque in vbo vite.
De qua etiam dñs inquit petro. tu es petrus et
super hāc petrā edificabo eccliam meā. Mat. xvj
Ecclia eniz in hac significatōe: nō fuit añ xpi icar
natōem sed formata fuit profluētibus vndis aq̄
⁊ sanguinis ex latere xpi dormientis prout habe
tur expresse de summa trini. ⁊ si. catho. in clemē.
¶ Secūdu has acceptōes xpi ecclie ⁊ coniūctōis
q̄ sunt proprie ⁊ in cōi vsu loquendi doctorum:
patet euidenter equocatio cōmissa in primis du
obus magistri mathie sophismatibus in quib'
accipitur xps pro supposito filij dei. nō ut sub //

Euangelium.

sistit i natura humana: ⁊ ecclesia generaliter pro
quacunq; fidelium congregatione: ⁊ coniunctō
pro vnione aīe ad deum per grām cōiter dictā.
¶ Quod autem dixit xpm eternaliter fuisse: sub
hoc intellectu quia filius est a p̄re vnctus pro //
ut vnctio significat cōicatōem per generatōem :
noua quedā adinuetio est ⁊ modus loquēdi pe
riculosus. nam ut scūs tho. notabiliter dicit con
tra gentiles li. iiii. ca. xxxiiij. nusq; ante incarnati
onem dñi: scriptura noīat deum aut dei uerbū :
xpm. qm̄ xps vnctus interpretat. xps autē ihe //
sus: vnctus dicit spū scō prout brūs petrus ex
ponit act. x. Unde cum filius dei ab eterno non
sit vnctus spū scō quia sic spūs sanctus esset ma
ior filio vt sanctificans sanctificato. vel filius p
cederet a spiritu scō. vocādo improprie ⁊ abusi
ue vnctionem emanatōem quod est erroneum :
Sequitur q̄ filius dei non fuerit proprie loquē
do xps ab eterno nisi fm̄ dei predestinatōnem .
¶ Ad tertium quod est ex auctoritate magistri
⁊ doctorū li. iiii. dicit q̄ ante peccatum utiq; ue
rū est: matrimoniū fuisse sacramētū ut cōiter vi
citur. i. sacre rei signū. Non solum coniunctiōis
dei ad aīam vt arguēs minus subtiliter obiecit :
sed etiam coniunctionis xpi ad eccliam tempore
plenitudinis grē realiter fiende. fm̄ quem mo //
dum non negat scūs tho. m̄rimoniū ante pecca
tū fuisse sacramētū: sed expresse illud docet se //
cūda scōe. q. ij. ar. vij. quod sacramētū dicit pri
mū hoīem nō ignorasse. idē sentit. iij. par. q. p̄ri.
ar. iij. Et multū exp̄sse. q. lxx. ar. ij. ad tertium. Et
tñ nō ideo sequit̄ q̄ m̄rimoniū vt ē sacramētū

noue legis: fuerit añ pctm̄. Certū ē. n. m̄rimoniū
 eē sacramētū noue legis vnū de septem sacramē
 tis ecclesie. Cū hoc teneat eccleā ⁊ d̄riū dicere sit
 hereticū p̄ capi. ad abolēdā de hereticis. ⁊ per
 cōsequēs q̄ institutōem habuit a xp̄o sicut ⁊ cete
 ra eccle sacra. In q̄ acceptōe nō fuit realiter et in
 actu añ xp̄i incarnatōem al nō fuisset institutum
 a xp̄o. Et in hac significatōe loq̄t scūs tho. de
 sacramēto ubi in loco p̄allegato p̄ma scōe dicit
 matrimoniū in ueteri lege nō fuisse sacrm̄. Un̄ et
 iij. p. q. lxx. ar. ij. ad tertiū utrūq; cōcedit. et q̄
 añ pctm̄ nō fuit sacrm̄. ⁊ q̄ fuit signū cōiūctiōis
 xp̄i ad eccleam. Inq̄t. n. sic. ¶ Ad tertiū dicēdum
 q̄ m̄rimoniū fuit institutū in statu innocētie nō
 fm̄ q̄ ē sacrm̄: sed fm̄ q̄ ē i officiū nature. ex cō
 sequēti tñ aliqd significabat futurū circa xp̄m ⁊
 eccleam sicut ⁊ oīa alia in figura xp̄i p̄cesserunt.
 Hec scūs tho. adale ergo iēpte ⁊ sophisticē ma
 gister math. impugat dictū sc̄i tho. In quor̄ ap
 te mḡro scoto aduersat̄ cui? doctrinā ip̄e colit q̄
 xxxvj. di. iij. li. tenet q̄ m̄rimoniū añ pctm̄ nō fu
 it sacrm̄ p̄ p̄e loquēdo. Itē ⁊ postillatorē c? se fa
 tet̄ defensorē: nō minus q̄ sc̄m tho. reprehende
 re comprobāt. Nā sup̄ illud ephe. v. Ego autēz
 dico in xp̄o ⁊ eccleā. sic ait postillator. licet enim
 filius dei patrē nō reliquerit q̄ sp̄ est in sinu pa
 tris ut dicit̄ Jo. p̄mo: tñ fm̄ quādā apparētiam
 dicit̄ p̄rem reliquisse in q̄tū apparuit in mūdo
 visibilis in forma hui ad cōiūgēdū sibi ecclesiaz
 per misteriiū incarnatōis ⁊ passiōis sue sicut sp̄o
 sam. Hec postillator. vbi cōiūctōem xp̄i ⁊ eccle
 dixit fuisse per incarnatōem filij dei.

Euangelium.

Circa capitulū. xxxj.

In ca. xxxj. occasione illius uerbi. hic ē heres. postillator mouet q̄onem utrū iudei cognouerint ih̄m nazarenum eē xp̄m sibi promissum. In cuius absolute recitat opinionem que sancti tho. ē. iij. par. q. xlvij. articlo. v. scz q̄ in pp̄lo iudeoz ij qui dicebantur minores ut layci ⁊ vulgares ea dūtāt scientes que sunt de necessitate salutis: subtilia tñ scripturarū ⁊ p̄phetarum dicta ignorantes: non cognouerunt ih̄sum esse xp̄m prophetam in lege promissum. ea ratione quia scripturas ignorabant que de tēporis determinatione ⁊ de signis aduentus sui loquuntur. Sed maiores qui principes eorum dicebantur: cognouerunt eum esse prophetā a deo promissum ⁊ missum. quia cum scirent scripturas que de signis ⁊ tempore sui aduentus loquuntur: uidebant omnia in eo impleri que scripta erant. ipsum tamen esse deū nō cognouerūt. Un̄ ap̄. dixit p̄ma coz. ij. Si enī cognouissent nūq̄ dñm gl̄e crucifixissent. q̄si diceret. nūq̄ ei⁹ d̄nitate cognouerunt. ¶ hoc tñ secūdū postillator declinat ⁊ tenet q̄ maiores ac principes iudeoz cognouerunt xp̄m esse deum. ⁊ p̄bat illud q̄ positōem sc̄i tho. tū qz ioh̄anis. xv. xp̄s ait. nūc aut̄ uiderūt ⁊ oderunt me ⁊ patrem meū. quod autē uideat: manifeste cognoscitur. tū qz super illō q̄ dicit̄ in hoc ca. Agricole uidentes filiū dixerūt intra se. hic est heres: Dicit hieronim⁹. manifeste probat dñs his uerbis iudeorum principes

Mathei.

non per ignorantiam sed per inuidiam dei filiū crucifixisse. tum etiā per rōem. quia sicut scriptu re determinate loquunt de tpe aduēt⁹ xpi dan. ix. ⁊ de signis sui aduentus. gen. xlix. ⁊ de modo eius ueniēdi in paupertate ⁊ humilitate. zacha. ix: ita expresse uel expressius loquuntur scriptu re prophetarum de eius diuinitate. ihere. xliij. ecce dies ueniunt ⁊c. In qua auctoritate ubi po nitur dñs: habetur in hebreo nomen tethagra // maton. quod nullo mō pōt dici de alio nisi de deo uero. Unde cū ista auctoritas etiam fm do ctiores hebraicos exposita sit de xpo. sequit ipm esse uerum deum. ¶ Item esaye. ix. paruulus da tus est nobis ⁊c. Sequit. ⁊ uocabitur nomē ei⁹ admirabilis consiliarius. deus fortis. que aucto ritas etiam fm hebreos intelligitur de xpo in q̄ fit expressa mentio de eius diuinitate. Ex quib⁹ concludit postillator q̄ maiores de populo iu // deorum sicut habuerunt noticiam de tempore ⁊ signis aduentus xpi: ita noticiam per scripturas habuerunt de eius diuinitate. ⁊ sic dicit q̄ in p̄i cipio predicationis xpi: iudeorum maiores ve // ram de ipso habuerunt extimationem ⁊ in habi tu ⁊ in actu q̄. s. esset deus. sed cum incepit cōtra eos predicare: passionibus ire inuidie ⁊ ranco // ris excitati sunt contra eum. quibus passionib⁹ impediti ab actuali consideratione eius uerita // tis quam prius habuerāt de xpo: machinati sūt in eius mortē ad modum incontinentis qui pas sione concupiscibili absortus: elegit fornicari. quod alias nouit esse malum ⁊ fugiendum. Hec postillator in summa. ¶ Que tamen reuera mo

Euangelium.

dicam scō tho. afferūt difficultatem. Nā ad p̄i-
mas duas auctoritates ip̄e scūs tho. r̄ndet ex̄p̄s
se. iij. par. loco p̄allegato. Ad p̄mā q̄ in ea au-
ctoritate. li. viderunt: nō refertur ad diuinitatez
neq̄ ad p̄sonā xp̄i: sed ad miracula que āte eos
fecerat. ex̄ quib⁹ q̄ eū nō cognoscerent filiū dei:
ex odio ⁊ inuidia p̄cessit. Unde ante illa uerba
p̄mittit si opera non fecissem que nemo alius fe-
cit: peccatus non haberent. Sequit̄ immediate.
nunc autem uiderunt. s. opera. vnde non dicitur
viderunt me. ⁊ ita auctoritas illa non facit p̄ p̄-
te postillatoris. Ad secūdā r̄ndet q̄ principes iu-
deorum in persona colonū dixerunt xp̄m eē he-
redem: quia cognouerunt ip̄m eē xp̄m p̄missum
in lege. ⁊ eē filium dei. non per naturā: sed p̄ ex-
cellentiam gr̄e singularis. nō enim poterant mē-
te concipere q̄ crucifigerent eum si ip̄m eē filius
dei per naturam cognouerant. Nam vt bene di-
cit burgen̄. nullus in tantam deuenit insaniā: q̄
credat diuinam maiestatem in propria persona
supare. ¶ Ad rōem postillatoris r̄ndet burgen̄.
⁊ bene. q̄ q̄q̄ scripture sacre prophetarum que
mentionem exp̄ressam faciunt de diuinitate xp̄i
sint fm̄ verum intellectum satis euidentes fide-
libus ad eiusmodi misterium ostendendum: ex il-
lis tamen non sumitur efficax argumētū ad hoc
q̄ principes iudeorum tale misterium de diuini-
tate xp̄i cognouissent. quia hoc misterium in tm̄
capacitatem hūanā excedit: q̄ raro uel nūq̄ sine
auxilio dei speciali intelligi p̄ōt. Cū p̄missas au-
ctoritates veteris testamenti maiores iudeoz va-
rie poterant exponere non ualentes tantam excel-

lentiam capere. nisi quibus diuina fiebat de eo
 reuelatio. Poterant enim putare quod essent intelli-
 gende non secundum propriam significatōem: sed simi-
 litudinarie. sicut cum deus in sacra scriptura leo
 appellatur vel agnus aut lapis. Nec est simile
 quod postillator inducit de alijs christi cōditōib⁹.
 ut de tempore et signis aduentus eius. de uirtuti-
 bus et eius excellētia respectu alioꝝ prophetarū et
 filium. Nā cognitio harū cōditionū: nō excedit
 cōem humane intelligētie capacitatē ut de se p̄.
 ¶ Sed magister math. hāc solutōem putat eē minus
 sufficientem dicens. quod ubi sacra scriptura plane
 dicit aliquid ad fidē et mores p̄tinens: ibi fides
 debet adhiberi prout dicit beatus augustinus. p̄
 de ci. dei. Unde cū sacra scriptura clare dicat p̄
 ut etiam a doctoribus hebreoꝝ exponit christum fo-
 re deum: ei fides accomodāda ē. et per cōsequēs
 non erat necessaria specialis reuelatio apud do-
 ctos et principes iudeoꝝ ad illud sciendū. sed
 sufficere potuit fides acquisita nō impedita per
 prauā volūtātē. ¶ Et preterea dicit ipse dissimi-
 litudo inter noticiam de christi diuinitate et notici-
 am de tpe et signis et alijs cōditōibus aduēt⁹ christi
 quā burgeñ. assignat: nō ualet. quia tēp⁹ aduēt⁹
 christi in scripturis ita fuit occultatū in cōputatiōe
 ebdomadārū a daniēle descriptarū: quod nō soluz
 apud hebreos: sed etiā apud catholicos docto-
 res in expōne multa est diuersitas. Sicut et alij pas-
 sus sonātes tēpus aduēt⁹ christi ab hebreis moder-
 nis et antiquis corrupte exponunt. ergo nō pōt
 sumi ex scripturis argumentū efficacē de aduentu
 christi sicut nec de eius deitate. hec magister mathias.

Euangelium.

Non nulla alia deducit contra burgen. que ce-
te digna essent reprehensione: nisi propositi nri
fuisset vt a principio pmisimus: ea p̄cise q̄ sc̄us
tho. docuit defendere ac probare. ¶ Dicim⁹ er-
go ad primam impugnatoem magistri mathie .
primo falsum eē q̄ sacra scriptura veteris testa-
mēti clare dicat xpm fore verū deū ita q̄ certitu-
dinem faciat euidentie. nec sit necessaria fides in
fusa sed sufficiat fides acquisita prout ip̄e dicit.
Nam misteriū incarnatōis xpi expressius ponit̄
in nouo testamento q̄ in ueteri vt de se patet et
ab oibus concedit̄. ⁊ tamen multi heretici totuz
nouum testamentum recipientes: illud pro suis
erroribus exponunt. ⁊ aliqui negant diuinitatez
in xpo vt arrius. Aliqui ueram humanitatem si-
cut manicheus. Alij dicūt xpm nō habuisse ani-
mam intellectiuam vt appollinaris. Ex quibus
erroribus sequitur xpm non eē uerum deū ⁊ ho-
minem. ergo si predicti heretici exponebāt p̄ se
nouum testamētū: multo magis iudei poterunt
pro se exponere scripturas ueteris testamēti i q̄
bus minus expresse misteriū incarnationis hēt̄.
Sed ⁊ postillator cuius magister mathias se de-
fensorem predicat: expresse dicit hoc loco in fine
q̄on̄is sue q̄ noticia quam iudei habuerunt per
scripturas prophetarum: non erat certa certitu-
dine euidentie. Tum q̄ talis certitudo per demō-
strationem habet̄. tum etiā quia prophetie p̄nt
multipliciter exponi. Et in disputatiōe sua quā
fecit vtrum ex scripturis receptis a iudeis possit
efficaciter probari saluatorem nostrum fuisse de-
um ⁊ hoīem: manifeste tenet q̄ id probari non

pōt efficaci p̄batione. ita q̄ nullo mō possit cui
 tari sine euidenti negatōe vel d̄dictōe sacre scri
 pture. Non ergo postillator uellet sic per magi
 strū math. defendi. r̄ cū dicit q̄ a doctorib⁹ he
 breoz exponit per auctoritates scripture xpm
 eē uerū deū r̄ hoīem: dico q̄ eā expōem quidaz
 speciali dei auxilio hūerūt magis q̄ ex ip̄a aucto
 ritatū euidentia vñ r̄ legentiū hmōi auctoritates:
 alij uerū hūerunt intellectū: alij falsum. in quo
 r̄ nō modica inuenit̄ uarietas. Ex quo seq̄t̄ fal
 sum eē qd̄ secūdo dicit. s. q̄ apud doctos r̄ prin
 cipes iudeoz nō erat necessaria specialis reuela
 tio ad sciēdū xpm esse deum r̄ ē d̄ id q̄ ap⁹. di
 cit p̄ma corin. ij. oculus nō uidit nec auris audi
 uit nec in cor hoīs ascēdit q̄ preparauit de⁹ his
 qui diligunt illum. nobis aut̄ reuelauit deus per
 sp̄m suū. vnum enim eoz q̄ p̄parata sunt diligē
 tibus deū: est cognitio misterij incarnatōnis fm̄
 illud Jo. xviij. Nec ē uita eterna ut cognoscāt te
 deū uerū r̄ quē misisti ihesum xpm. Itē d̄ illud
 Sap. ij. sensum autem tuū quis sciet nisi tu cede
 ris sapientiā r̄ miseris sp̄m tuū de altissimis: r̄
 iob. xxxij. inspiratio oīpotētis dat intelligētiaz.
 ¶ Quod aut̄ ulterius dicit magister mathi. ita
 fuisse occultatum doctis iudeoz ex scripturis le
 gis et p̄phetarū tēpus aduētus xpi queadmo
 dū r̄ eius diuinitas: manifeste falsum ē. tū qz de
 tpe r̄ mō aduētus xpi: sunt auctoritates in uete
 ri testamēto multū expresse i se r̄ ex circūstātijs.
 sicut p̄z plane gen. xlix. agei. ij. dan. ij. r̄ alijs lo
 cis. De diuinitate aut̄ xpi nō tā explicite habet̄
 in scriptura ueteris testamēti. tum etiā qz r̄ si de

Euangelium.

ꝑꝑi deitate tā expꝑse ꝛ explicite loquerētꝛ auctoꝛitates propꝑharū sicut de eius aduētū: tñ qꝛ mīsteriū diuinitatis ꝑꝑi excedit nō solū hūane sꝛ et angelice intelligentie capacitatē: ꝛ est miraculuz miraculorum: magis occultum esset hominibus ꝛ incomprehēibile etiā doctis in scripturis: qꝛ tempus aduentus eius quod si explicite describatur: non excedit facultatē hominis naturalē.

¶ Item falsum est qꝛ de tꝑe aduētus ꝑꝑi: nō habentꝛ expꝑōes hebreozꝛ vt ipse mgꝛ dicit. sed et in hoc a suo postillatore recedit qui in disputatōe sua supra allegata circa tēpus aduētus ꝑꝑi: recitat expꝑōnes hebreozꝛ cōcludēs ex eis tēpus illud iā pꝑteritū.

¶ Et pꝑterea mgꝛ math. non soluit sufficienter rōem burgen. sꝛ opinionē postillatoris sumptā ex illa auctoritate hꝛ capli. Hic ē heres venite occidamus eū. Nā vt burgen. hic tangit ꝛ magis expꝑesse pꝑima Loꝛ. ij. non valet dīcere sicut hic soluit mgꝛ math. qꝛ ante crucifixionem habuerunt docti iudeozꝛꝛ nondum inuidia ꝛ odio excecati: veram extimatōem de ꝑꝑi deitate in vniuersali sꝑm quam dixerūt. hic ē heres. et tñ tꝑe crucifixiōis hūerūt falsam extimatōem in particulari de eius deitate odio ꝛ inuidia deprauati. Non enim hec solutio satisfacit: qmꝛ pꝑabola euāgelica: manifeste loqꝛ de tꝑe crucifixiōis cū dicat. Hic ē heres. venite occidamꝛ eū.

¶ Itē nō satis appet qꝛd velit significare mgꝛ mathias cum dicit. Iudeos ante crucifixionem habuisse veram extimatōez in vniuersali de ꝑꝑi deitate. sed qꝛ extimatio pꝑticularis. sꝛ. tꝑe crucifixiōis: fuerit impedita odio ꝛ inuidia. Nam si vocet exti //

matōem in vniuersali de xpi deitate. hāc. s. q. cri-
 stus eēt uel futurus eēt deus q̄cūq; hō in parti //
 culari diceretur xps: scedimus. sed illud doctri-
 ne sci tho. nō aduersat. Negat. n. scūs tho. q. iu-
 dei cognouissent illum hoīem xpm quez oculis
 videbant in actu existentie inter eos conuersan-
 tem: esse deum cum essent odio ⁊ inuidia exceca-
 ti. sed non negat quin per scripturas propheta-
 rum: docti eorum habuissent noticiā deo inspi-
 rante: q. xps quicūq; ille foret futurus esset de-
 us. Si autem appellet existimatiōem in vniuersa-
 li eam quaz iudei habuissent ante crucifixionem
 q. scz ille singularis homo xps quem actualiter
 ⁊ presentialiter uidebant inter se conuersantem
 esset deus ⁊ existimatiōem in particulari appellet
 ipsammet existimationem pro tempore crucifixo-
 nis quam dicit iudeos non habuisse: inepte ⁊ s̄-
 omnia artis dialetice documenta loquitur. Non
 enim propositiones de eodem subiecto numero
 ⁊ predicato: variantur s̄m rōem vniuersalitatē
 ⁊ singularitatis: propterea q. diuersis tempori-
 bus ab intellectu aut formans aut concipiunt:
 sed accipiūtur vniuersalitas ⁊ singularitas in p-
 positionibus: s̄m q. res subiecta abstrahitur v̄l
 non abstrahitur ab individualibus conditioni-
 bus. que diuersitas non fuit in existimatiōe aut
 apprehensione iudeorum de diuinitate xpi pro
 tempore crucifixionis xpi ⁊ ante crucifixionem.
 cum in vtroq; tempore: de eodem homine singu-
 lari prout particulariter et individualiter vide-
 bant cum actu existere et inter eos conuersari:
 habuerint existimationez suam. ¶ Ex qb⁹ oib⁹

Euangelium.

fatis apparet q̄ rōes postillatoris s̄ sc̄m̄ tho: sūt inualide ⁊ q̄ ualde inepte ⁊ minus sufficienter p̄ dicta magistri mathie probent̄. ⁊ per cōsequēs q̄ positio sancti tho. rationabilior ac uerior sit. q̄ forte diligentius considerans postillator p̄ma Corin. ij. super illud. Si enim cognouissent ⁊c. ad modum dicendi sancti tho. redire uidet̄. Inquit. n. ⁊ breuiter p̄t̄ repeti conclusio. s. q̄ periti iudeorum qui principes hic dicunt̄: cognouerunt ihesum nazarenum esse messiam in lege et prophetis promissum. quia uidebant prophetias de ipso impletas quantū ad tempus ⁊ locū ⁊ alias circumstantias. Sed quia cepit predicare contra vitia eorū publice: cognitio illa p̄ odiū ⁊ inuidiam contra x̄pm̄ insurgentem fuit in eis obscurata ⁊ ceperunt prophetias aliter interpretari. hec postillator. In qua conclusione nullas fecit mentionem de diuinitate x̄pi. ymo uidet̄ q̄ ea intentione hanc conclusionem uoluit repetere: ut ibi corrigeret quod i hoc capitulo mathei dixerat de x̄pi diuinitate cognita a iudeis. nā alias: bene poterat transire in eo loco sine replicatione illius conclusionis. presertim quia ante cōclusionem subiunxerat. de hoc plenius dixi sup̄ p̄f. ca. adat. quod certe poterat ip̄m excusare a tali reiteratione: nisi uoluisset ibi corrigere: que hic apud adatheum scripserat.

Circa euangelium Marci.
Capitulo quinto.

In ca. v. postillator mouet q̄onem si sp̄s
 fecerit miracula sola uirtute diuina. In cu
 ius prosecutione recitat modum dicendi
 qui communior est. q̄. s. uirtus sancti uiri opan
 tis miracula: nō est aliqua uirtus permanēs per
 modum habitus. sed per modum passionis trā
 seuntis sicut ⁊ prophetia. Et inducit ad hoc ra
 tionem que sancti tho. est in q̄onibus de pō. xxi
 q. vj. de miraculis ar. iiii. quam etiā tangit secū //
 da scōe. q. clxxviii. ar. p̄mo ad primū. quia si uir
 tus faciendi miracula in uiris sanctis eēt per mo
 dum habitus pmanens: quotienscūq̄ uellēt mi
 racula facerent. ¶ Hāc rōem postillator dicit in
 ualidam inquit. Sed quicq̄d sit de cōclusionē:
 ratio tñ non ualet. qz sicut dictum est talis uirt^o
 operandi miracula non est principalis: sed tan
 tum instrumentalis. Instrumentū autem opera
 ri nō pōt q̄uis sit perfectū per formam suā: nisi
 moueatur actualiter per manū artificis. sicut pa
 tet q̄ securis non potest secare nisi per manū ar
 tificis moueatur. ⁊ ideo dato q̄ talis uirtus sit
 mansua: non potest tamen operari ad miracu //
 la absq̄ motōe diuine uirtutis principaliter agē
 tis. Hec postillator. ¶ In quibus plane duplici
 ter deficit quare ⁊ rō scī tho. in suo manet vigo
 re. deficit primo quia vlr loquens dicit instru //
 mentū q̄tūcūq̄ p̄ formā sit perfectū: non posse
 operari nisi tunc precise quādo a principali agē
 te actualiter mouetur. hoc enim falsum est. Naz
 seruus ut ph̄s dicit in primo politi. instrumentū
 est dñi sui ⁊ tñ agit vt instrumentum cum exeq̄t
 preceptum eius cessante actuali motione dñi q̄ ē

Euangelium.

impositio precepti. Item semen s̄m p̄hos instru-
mentum ē anime generantis. sed quia uirtutē ha-
bet non transeuntem sed manentem a generante
derelictā : agit disponendo ad animā geniti etiā
post q̄ actu cessat motio actualis generantis q̄
in seminis decisione consistit. Item herbe potio-
nes emplastra ⁊ alie res medicinales iſtrumenta
sunt secundum aliquem modum medicorum .
sed propter uirtutes agendi quas habent p̄ma-
nentes: operantur ad sanitatis restitutōem cessā-
te actuali medicorum motione que in talium re-
rum applicatione consistit. ⁊ idem in multis hu-
iusmodi instrumentis inuenitur. falsa ergo est il-
la propositio postillatoris absolute ⁊ vniuersali-
ter intellecta sicut ip̄e loq̄tur. ¶ Deficit secundo
in illatione quam intendit. non .n. recte infertur
absolute ⁊ vniuersaliter. Instrumentum nō agit
nisi actualiter moueatur a principali agente: er-
go q̄tūcunq̄ perfectū sit per formā: non hēt in
potestate sua agere cum uoluerit. Apparet ma-
nifeste falsum. nam ministri sacramentorum iſtru-
menta dei sunt in dispensandis sacramētis. ⁊ de-
us principaliter ⁊ actualiter agit circa sacramen-
torum collatōem. Sed quia sacerdos caractares
habet que est uirtus perfecta permanēs ⁊ immo-
biliter se h̄ns per modum habitus q̄uis habit⁹
non sit sed pō: potest quotiens uoluerit confi-
cere debita materia p̄supposita. vnde ⁊ intentio
agendi requiritur in ministro sacramentorū de
necessitate. qđ nō eēt: si in eius ptāte non eēt cir-
ca sacramenta agere. Item nec error qui in sacra-
mentis accideret ministris imputaret: si sacmen-

eorum dispensatio in eorum potestate non eēt .
 Item humanitas xpi instrumentum fuit diuini //
 tatis sed nephas est dicere q̄ per actiones suas
 ⁊ passiones: non meruerit homo xps nobis sa //
 lutem. meritum autem est fm actiones uel passi
 ones que sunt in ptate eius qui meret̄ . vnde qz
 naturalia in potestate nostra non sunt: ideo se //
 cundum phm naturalibus non meremur. Item
 viri iusti in actionibus suis instrumenta sūt spi
 ritus sancti. fm illud Rō. viij. quicumqz spiritu
 dei aguntur hij filij dei sunt. ⁊ tamen opatōes iu
 storum in potestate eorum sunt. alias non essent
 sibi meritoie. causa autem quare sunt in eorum
 potestate ē: quia spūs scūs mouet viros iustos
 dando eis uirtutem agendi permanentem p mo
 dum habitus. s. gratiaz ⁊ caritatem ⁊ dona sua .
 Unde qz magister sniarum. xvij. vi. pmi li. fuit
 huius opinionis q̄ caritas non est aliquid crea
 tum in aia: sed q̄ motus dilectionis est a spiritu
 sancto nō mediāte aliquo habitu: cōiter a docto
 rib⁹ nō tenet̄ . Nā sic seq̄bat̄ q̄ mēs hūana eēt in
 actu dilectōis mota tm ⁊ nullo mō p̄cipiū talis
 act⁹ ⁊ p̄ oīs q̄ act⁹ dilectōis nō eēt hōi volūta
 rius ac p hoc nec sibi meritoi⁹ . qd̄ eēt erroneū .
C Et p̄terea ex diffinitōne habitus p̄z falsū q̄ si
 instrumētū aiatū aia rōnali p formā habituales
 p̄fectū sit: non possit per eā agere quotiens uo
 luerit qm̄ habitus a commē. iij. de aia diffinitur
 quo quis agit cū uoluerit. Itēz aug⁹ . in li. de bo
 no coniugali diffinit. habitus est quo aliqd̄ agi
 tur cū tēpus affuerit. adale ergo ifert postillator
 absolute ⁊ vlr̄ loquēdo q̄ instrumētū q̄tūcūqz
i iij

Euangelium.

perfectū p formam: nō hēt in ptāte sua agere. de-
buit enim ⁊ de instrumēto ⁊ de forma quā par //
ticipat ad agendū distinguere. ⁊ tunc uerissimā
ac ualidam inuenisset rōem scī tho. Verum q̄
principalis agentis quod deus est: actualis mo-
tio requiritur ad actionem cuiusuis instrumen-
ti. sed hoc est propter totalem ⁊ uniuersalem ra-
tionem causalitatis ⁊ influentiā cōtinuam quaz
habet respectu omnium creaturarum. ⁊ nō soluz
respectu eoz que proprie sunt instrumenta. Un̄
nō requirit motio dei actualis ad actōem oīs in-
strumēti sui vlr loquēdo in q̄tū instrumētū ē p-
prie ⁊ stricte acceptū put ab alijs agētibus di- //
stinguitur: sed in q̄tū est agens creatū. Nullū enī
agens creatū nec celū nec angelus (que tñ nō cō-
sueuerunt appellari stricte ⁊ proprie instrumen-
ta) agere pōt sine actuali dei influētia ⁊ motione
prout pulcre deducit scūs tho. in de pō. dei. q.
iij. ar. vij. Sed propterea nō tollitur libertas ar-
bitrii in agendo agētibus per intellectum ⁊ per
fectis fm formam habitualem que sit principiū
agendi cum uoluerint. in quo postillatoz decep-
tus est. ⁊ hui⁹ ratio est: quia motio diuina que
ad agendum requiritur: nunq̄ deest. ⁊ ita si po- //
natur agens intellectuale perfectum per formam
habitualem que sit principium agendi: in ptāte
sua habebit agere. Certū est enim q̄ sine actuali
dei motione nullam homo potest habere opera-
tionē. cum deus operetur in omni operāte. Un̄
psa. xxxvj. dñ. omnia opa nra opatus es in nobis
dñe. Sed hoc nō obstante: dictum ē Eccl. xv. de-
us ab initio constituit hoīem ⁊ reliquit illum in

Luce.

manu consilij sui. ⁊ infra. Ante hominem vita et mors bonum ⁊ malum quod placuerit ei dabitur illi. Instantia autem postillatoris tenet de instrumento inanimato precise. ⁊ quod nō hēt uirtutē agendi immanentem.

Circa Euāgeliū Luce Ca. ij.

In circa euangelium Luce in ca. ij. postillator recitat duas opiniones de scia hūana xpi. vna ē q̄ in xpo fuerit habitualis scia acquisita experimētalis q̄ accipitur per operationem sensuum ⁊ illustrationum itellec⁹ agētis. In qua scientia xps profecit per pcessum etatis. Et hec positio ē sancti tho. iij. par. q. ix. arti. iij. ⁊ q. xij. ar. ij. Alia opinio est q̄ xps in tali scientia nō pfecit fm habitū ⁊ fm se. sed solū q̄tū ad ostensionem in effectu. qz. s. scientiam suā aut sapientiam magis ac magis ostendebat fm pcessum etatis ⁊ beneplacitū suū. ac prout nostre saluti expediebat. Et pro ista opinioe arguit postillator ad quam ipse uidetur declinare. qz duo habitus eiusdem rationis: non possunt eē simul in eodem intellectu. sed in xpo ponitur sciētia infusa. que non ē alterius rōis a scientia acquisita cum se extendat ad omnia ad que scientia experimētalis ⁊ acquisita fm ponentes eam: ergo rē. probat illud per exemplum. quia oculus miraculose datus: eiusdem rationis est cum oculo dato uel generato per naturā. eo q̄ sunt circa idem obiectum. ¶ Soluit cōsequēter motiuum prime

Euangelium:

opinionis dicēs q̄ nec p̄pterea intellectus agēs
in x̄po fuit ociosus. quia operatio intellect⁹ agē
tis non solum est necessaria in abstractione spe
cierum intelligibilium: sed etiam in consideratō
ne s̄m habitum scientie prius acquisite in q̄ non
abstrahit de nouo spēs. Nec possillator. ¶ Ad
que burgeñ. r̄ndet. p̄mo ad rōem q̄ habit⁹ sci
entie infuse non est idem specie cū habitu sciētie
acquisite etiam si sint de eodem ⁊ circa idē ob
iectum. qm̄ habitus non solū distinguuntur s̄m
obiecta: sed etiam s̄m principia actiua taliū ha
bituū seu dispositionū put scūs tho. dicit p̄ma
secūde. q. liiij. ar. ij. Et inde ē q̄ habit⁹ sciarū di
uersificāt nō solū s̄m diuersitatē obiectoz: s; eti
am s̄m diuersa media q̄b⁹ demōstrāt cōclusiōes
īparum sciarū. sicut habit⁹ scie astrologie de ro
tūditate terre q̄ demōstrāt p̄ media mathemati
ca: ali⁹ ē ab habitu scie naturalis de eadē rotun
ditate terre q̄ p̄ mediū naturale demōstrāt. Un̄
cū p̄cipiū actiuū habit⁹ scie acq̄site sit lumē na
turale intellectu agētis. p̄cipiū uero actiuū hit⁹
scie infuse sit lumē sup̄naturale: seq̄t q̄ tales duo
bitus sunt diuersarū rōnū. ⁊ sic p̄nt eē s̄l i eodē
intellectu. ¶ R̄ndet cōsequēter ad exēplū iductū
q̄ non est simile. quia res naturales distinguūt
specie s̄m principia intrinseca tātū p̄cipue s̄m
formam. non s̄m principia extrinseca. Nā ignis
generatus ex alio igne: idē est specie cū igne ge
nerato ex reflexione radiozū solarium eo q̄ for
ma specifica vtriusq; ignis: est eadem licet causa
efficiens sit diuersa. sed in habitibus: differētia
specifica accipitur s̄m principium extrinsecū ut

ē principium efficiens sicut etiam diuersificatur
 s̄m obiectū quod ē extrinsecū. Sic r̄ndet burgen̄.
 ¶ S; q; in dictis ei⁹ aliq̄ sunt dubia ⁊ extra mē
 tē sci thome: melius ⁊ planius dicitur sicut scūs
 thomas respondet ad simile argumētū p̄ma secū
 de. q. lxxij. ar. vlti. Erat enim argumētū tertio lo
 co. virtus acquisita ⁊ virtus infusa differūt s̄m
 illud q̄ ē imēdiate a deo factū: ⁊ a creatura. sed
 idē ē specie hō quē deus formauit ⁊ quē generat
 natura: ⁊ oculus quē ceco nato dedit ⁊ quē vir
 tus formatiua causat: ergo videt̄ q̄ ē eadē uirt⁹
 infusa ⁊ acq̄sita. Ecce argumētū. Seqū r̄nsio. Ad
 tertiū dicēdū q̄ oculū ceci nati: deus fecit ad eū
 dē actum ad quē formāt̄ alij oculi s̄m naturā. ⁊
 ideo fuit eiusdē sp̄ei. ⁊ eadē rōe eēt si deus vellet
 miraculose causare in homine v̄tutes quales ac
 quiruntur ex actibus. sed ita nō est in proposi
 to. Hec scūs tho. Declarauerat nō eē ita circa v̄
 tutes infusas ⁊ acquisitas in corpore eiusdez ar
 ticuli. ¶ Similiter dico in casu n̄ro q̄ sciētia aīe
 xp̄i infusa a deo ⁊ acquisita: non fuerunt eiusdē
 rationis cum non essent circa idem obiectū p̄p̄ū
 ⁊ adequatū. neq; circa eundem actū. Nam p̄ ha
 bitum scie infuse: aīa xp̄i habuit cognitiōem nō
 solū oīm rerū quecūq; p̄tinent ad scias hūanas:
 sed etiam omnium eoz que per reuelatiōem diui
 nā hoīb; innotescūt. Itē cognouit omnia sin
 gularia presentia preterita ⁊ futura. Itē ⁊ eētias
 substātiarū sepatarū p̄ modū quo nate sūt cog
 nosci ab aīa sepatata prout scūs tho. deducit. iij.
 par. q. xj. ar. p̄mo. p̄ h̄itū uero scie acq̄site: eoz
 p̄cise h̄uit cognitiōem: q̄ lūine naturali itellcūs a

Euangelium.

gentis ab hoīe cognosci possunt. Item cognitio per primū habitum infusum: poterat esse sine cōuersione ad fantasmata . per scientiam uero acq̄ sitam: non sine huiusmodi conuersione. nec etiā eiusdem rationis fuerunt in xp̄o species intelligibiles infuse ⁊ acquisite neq̄ per media eiusdem rationis utraq̄ scientia que proprie dicit noticiam conclusionis: deducebat̄ . cum species infuse fuerit in maiori vniuersalitate ⁊ abstractiōe et minus cōtracte q̄ acq̄site ⁊ maioris virtutis. ut pote ad plura scibilia se extēdentes. vnde consequens est q̄ neq̄ habitus scientie infuse in xp̄o fuerit eiusdem rationis cum habitu scientie acq̄site. quēadmodū qz spēs inate q̄b⁹ āgeli itelligunt sunt alteri⁹ rōis a spēsibus nostri intellect⁹ cū sint magis vles ⁊ simpliciores ac magis capaces. ⁊ similiter media per que sciētia in eis hēt̄ : ideo ⁊ scientia angelozū alterius rōis ē a sciētis humanis quāuis scientia angelozū sit circa obiecta oīa circa q̄ sciētia hūane uersant̄ . nō tñ adēq̄te sed superexcedenter. nā per pauciores species cognoscit intellectus angelicus eadē cognoscibilia: q̄ intellectus hūanus ⁊ p̄ media min⁹ contracta. sicut si gr̄a exēpli dicamus q̄ per ip̄az speciem entis ⁊ per media quibus cōcludūt̄ pprie entis passionēs in q̄tum ens: cognoscat angel⁹ ⁊ habeat scientiā non solum entis in sui communitate ⁊ eoz q̄ cōsequūt̄ ens in q̄tum ens: s; etiā hēat entis mobilis sciam circa quod naturalis phia uersat̄ . aut si p̄ unā formā animalis ⁊ p̄ media quib⁹ de animali in q̄tū animal hēt̄ sciētia: om̄s animalium species cognoscat. q̄s intellect⁹

Luce.

hominis nō nisi per multas species ⁊ p diuersa media cognoscit. ¶ Ex quibus patet quod nullius efficacie sit instātia magis math. sumpta ex auctoritate phi. iij. de aīa. secantē scīe quēadmodum ⁊ res. Nam loquitur phis de rebus sūm rōem formalē earū in quibus sunt scibiles sūm quē modū nō fuit scientia infusa xpī circa eadē obiecta circa quā fuerat scientia acq̄sita. nā cū scīa infusa in xpō fuerit per species innatas sicut in angelis: sequitur quod fuerit per species pauciores simpliciores ⁊ magis vniuersales ac etiā per media magis simplicia ⁊ minus contracta quā scīa eius acq̄sita quā hētur per species acceptas a sensibilibus. ac per hoc per media alterius rationis quibus ad scibilitatem. nam maior ⁊ minor simplicitas vniuersalitas ⁊ contractio mediorum ⁊ principiorum demonstrationis; variant eorum rationes formalem. sicut patet in demonstratione metaphisica ⁊ naturali. ⁊ patuit supra de scientia angelorum ⁊ nostra circa easdem res. quemadmodum etiam ⁊ circa uirtutes productiuas rerū inuenitur. Nam quia ratio formalis uirtutis generatiue aut productiue leonis in sole simplicior est ⁊ minus contracta atque capacior quā ratio formalis uirtutis generatiue in leone generante: ideo uirtus ipsa in sole ⁊ leone non est eiusdem rationis quāuis ad eundem effectum concurrāt. unde sol ⁊ leo in generatione leonis: agentia sunt non vniuoca. ¶ Ex quibus infertur quod ratio formalis propriis ⁊ adequati obiecti scientie xpī infuse: fuerit vniuersalior. simplicior. ⁊ maioris capacitatis quā ratio formalis propriis ⁊ adequati obiecti scientie acq̄site. ⁊ per consequens quod fuerit alte

Euangelium.

rius rationis. probatur hoc quoniam formalis ratio obiecti scibilis in quod est scibile: sumitur ex principijs per que scitur prout habetur ex dictis phi primo posteriorum in ca. certior autem scientia etc.. Ergo ubi media demonstrationis que sunt principia scientie alterius rationis sunt: et ipsa scientia et ratio formalis propriis et adequata obiecti alterius erit ratio. quod et expresse phi dicit in ca. allegato in. §. altera autem scientia est ab altera etc.. ¶ Ex supradictis plane constat quod ratio postillatoris in proposito nostro nullius fuerit momenti. cum presupponat eiusdem rationis fuisse habitum scientie infuse et habitum scientie acquire in christo. quod tamen falsum esse diffuse probatum est. Sed nec ratio eius ad motuum sancti the. efficaciam habet. tum quia ut burgen. tangit magnum inconueniens est quod aliquam naturalis actio humane nature et que principalior est intellectus agentis. scilicet spiritum intelligibilem abstractio: de fuerit anime christi. Tu etiam quia ipsa postillatoris ratio: manifeste se ipsam destruit. ¶ Probatur hoc quoniam operatio intellectus agentis que est necessaria in consideratione secundum habitum scientie prius acquire: necessario presupponit operationem eius primam. que consistit in spiritum intelligibilem abstractioe. Nam sine hac non fit in intellectu possibili habitus scientie acquire prout haberi potest ex. iij. de anima Et per consequens nec est consideratio secundum habitum huiusmodi. Unde cum ratio illa concedat non fuisse in christo operationem intellectus agentis primam que consistit in specierum intelligibilem abstractioe: necesse habet concedere quod nec in eo fuerit opera

ratio intellectus agens que est in consideratione secundum habitum scientie acquire. quod tamen negat. unde patet quod se ipsam destruit ea responsio.

¶ Et preterea si in christo fuit consideratio secundum habitum scientie acquire prius ut in responsione concedit postillator: ergo fuit in christo habitus scientie acquire. quod tamen ipse pretendit negare. Quare uidetur plane quod propria uocem ignorauerit. Auctoritas autem sancti thome quam primo loco burgen. inducit. quod scilicet habitus distinguuntur secundum diuersa principia actiua: non est ad propositum. quia illa distinctio accipitur secundum commune habituum rationem in quantum scilicet forme sunt producte ex similibus agentibus. eo quod omne agens facit simile secundum speciem. non autem accipitur illa distinctio secundum propriam habituum rationem in quantum habitus sunt. secundum quam considerationem disputatur in proposito de habitu scientie infuse in christo et acquire. quare argumentatio magistri mathie contra distinctionem habituum datam a burgen. secundum diuersa principia effectiua: non tangit sanctum thomam.

¶ Sed contra id quod sanctus thomas dicit in loco allegato per burgen. in responsione ad secundum scilicet quod quia per aliud medium demonstrat naturalis et per aliud astrologus: ideo habitus naturalis scientie et habitus astrologie diuersificantur: arguit magister mathias dicens quod illud improbet philosophus primo posteriorum in ca. augentur autem non per media. nam ut ipse magister dicit. ex illo textu habetur quod demonstratio

Euangelium.

non uariat p media. sed in post uel latus subsu
mēdo. ¶ Nec ualet iterū dicit ipse qđ adducit de
medijs mathematico ⁊ naturali. nā si eadē cōclu
sio pbat per diuersa media: ex hoc nō uariatur
sciētia. qz manet eadē cōclusio quīs diuersimo
de pbata. sicut si eadē cōclusio. s. deus est vnus
pbaret rōe ⁊ auctoritate sacre scripture: vnū eēt
principiū creditū. aliud aut ratiocinatiū. eadez
tñ eēt sciētia illius cōclusionis. quīs nō idē pri
cipiū. vñ in talib⁹ bñ diuersificat intellect⁹ sed
nō sciētia. qz itellcūs ē pncipioz: sciētia uero cō
clusionū. ¶ Infert ultimo q opinio burgen. et
sci tho. est d̄ augustinū. iij. de trinita. ⁊ bti abro
sij de incarnatōe uerbi. quoz snia ē q differētia
originis nō diuersificat speciē. ⁊ ponit exēplum
de hoīe creato ⁊ generato q sūt eiusdem speciē.
Nec mgr̄ mat. ¶ In qbus p certo salua pace dix
erim nō satis erudite locut⁹ ē de posteriorz ana
leticoz documentis. Vñ ad p̄mā argumentatōez
dicit q in textu phi quē allegauit falsum ac pue
rilē hūit intellectū. Nā phs ibi nullā de differen
tia aut diuersitate specifica uel generica demon
strationū facit mētionē. neqz cōpat diuersas de
monstratōes ad inuicem: sed loquēs de potissi
ma demōstratione in qua p̄p̄a passio pbat de
subiecto p̄p̄o ⁊ adeq̄to: dicit q talis demōstra
tio non augetur per media. est dicere q non sūt
multa media per que multe demōstratiōes potis
sime fiāt quibus vna ⁊ eadē p̄p̄a passio de p̄p̄o
⁊ adeq̄to subiecto demōstret. Nō enim risibile
pōt per multa media duplici aut pluri demōstra
tione potissima demōstrari de hoīe. sed vna tm̄

et per unum medium. Cuius ratio est quoniam medium in demon-
 stratione potissimum est propria definitio. ut dicitur in 1.
 posteriorum. Sed unius rei una tantum est definitio propria
 et completa. ergo et una duntaxat erit potissima de-
 monstratio per quam una propria passio de subiecto
 adequato probetur neque etiam in post vel latius sub-
 sumendo: augetur demonstrationes potissime de eadem
 passione. sed virtute unius medij demonstrantur plu-
 res conclusiones. quarum tamen sola prima est propter quod
 et potissima. alie uero sunt particulares. ¶ Propter ergo
 quod male intellexerit magister math. lram phi cuius
 longe valde sit sensus illius a proposito nostro. Non
 enim poterat philosophus dicere quod si diuersitate medi-
 orum non diuersificarentur demonstrationes. et per con-
 sequens habitus sciarum cum ipse expresse dicat se-
 cundo posteriorum in ca. primo medium esse causam demon-
 strationis et quod omnis questio vere scibilis: sit que
 stio medij quo habito cessat omnis questio. et
 quod tota uirtus demonstrationis sit in medio quod
 dicitur propter quid: ipse philosophus inquit in pluribus lo-
 cis primi et secundi posteriorum. ¶ Item media demon-
 strationum definitiones sunt prout dicitur secundo poste-
 riorum. Sed definitiones totam causam dicunt demonstratio-
 num quibus passiones de subiectis probantur. prout ibi
 dem philosophus ait. ¶ Inepte ergo et contra principale ar-
 tis resolutorie fundamentum: negat magister math. de-
 monstraciones uariari per media. unde et in primo
 posteriorum probat philosophus quod si media sunt infinita: et
 demonstratio procedit in infinitum. et si media sunt
 necessaria: quod conclusiones necessarie erunt. ita quod ratio de
 demonstracionis: ex medijs ipsis accipitur. ¶ Ad secun-
 dam eius instantiam dicitur quod in exemplo dato de medijs

Euangelium.

mathematico ⁊ nāli: eadē conclusio materialiter
pbat p diuersa media. sed nō eadē cōclusio for
maliter. i. in q̄tū scibilis: pmo fm formalē rōez:
diuersa ē cōclusio. Nā terrā eē rotūdā aliā rōem
scibilitatis hēt cū demōstrat p mediū mathema
ticū ⁊ aliā cū p mediū naturale pbat. Nā pma
rō accipit fm p̄cipia q̄titatis: secunda uero p
p̄cipia motus uel entis mobilis. ergo terram eē
rotūdā: aliud scibile ē formaliter loquēdo cū de
mōstrat p mediū naturale: ⁊ aliud cū p mediū
mathematicū demōstrat q̄uis una sit conclusio
materialiter. ⁊ ita nō ad vnā sed ad diuersas sciē
tias p̄tinet. Nam vnitas. idētitas. aut diuersitas
sciārū nō accipit̄ ex vnitate. idētitate. uel diuersi
tate materiali obiectoz: sed a formali q̄ ē rō scibi
lis in q̄tū scibile prout pulcre dēducit scūs tho
mas in scripto sup boetiū de trini. lectiōe. iij. q.
p̄ma ar. p̄mo. ⁊ sup p̄mū posterior̄ in ca. certioz
aūt ⁊c. Itē sup p̄mū phis. in p̄cipio. Un̄ q̄tū //
cūq; scibilia sint diuersa materialiter. dū tñ cōue
niāt in vna rōe formali scibilis in q̄tū scibile: ad
eandē sciām p̄tinet. sicut uoces hūane multū dif
ferunt a uocibus inanimatorū corporoz. sed quia
conueniunt in vna rōe formali scibilis fm conso
nantiam: eadem est scientia que de vtrisq; consi
derat. ⁊ e contra si idem obiectum scibile sit ma //
terialiter dum tamen hēat diuersas rōes forma //
les scibilis in q̄tum scibile: ad diuersas scientias
p̄tinebit formaliter loquēdo. qz in q̄tū scibile:
nō vnū est obiectū sed duo. sicut corpus mathe
maticū ⁊ naturale idē sūt materialr. s. subiecto.
sed qz diuersa sunt scibilia: ad diuersas sciās p̄ti

nēt. ¶ Ad exemplū quod mgr̄ math. inducit de
 hac cōclusiōe deus est vnus: simili mō dicendū
 est q̄ ipsa eadem conclusio materialiter probari
 potest ⁊ ratione ⁊ auctoritate. sed nō ipsa eadem
 formaliter. Nam aliaz rōem formalem cognosci
 bilitatis habet probata per auctoritatem sacre
 scripture. quia scilicet rationem crediti ⁊ ratio //
 nem non visi seu non apparentis. ⁊ aliam ratio //
 nem formalem habet cum per rationem demon
 stratiue probatur: nam sic habet rationem scibi
 lis. visi. ⁊ apparentis. ⁊ q̄ iste due rationes sint
 formaliter diuerse: patet. quoniam se inuicem ex
 cludunt ab eodem subiecto. Ratio enim scibilis
 in quantum est visi ⁊ apparentis: excludit ab eo
 dem subiecto rationem formalem crediti per fi //
 dem que est ratio non visi ⁊ non apparentis que
 se habet ad primam. vt priuatio. Non enim est
 possibile qd̄ de eodem secundū idem: vnus idē
 hō habeat simul fidem ⁊ scientiam. prout sanct^o
 tho. docet. iij. sententiarum di. xiiij. q. ij. arti. ij.
 subar. ij. ⁊ secūda secūde. q. p̄ma ar. ij. Et de ueri
 tate. q. xiiij. ar. ij. ¶ Quod aut̄ ultimo dicit mgr̄
 mathias q̄ principijs demonstrationis existi
 bus pluribus manet eadem conclusio: non satis
 docte dictum est. est enim expresse contra p̄m
 p̄mo posteri. prout supra allegatum est in ca. cer
 tior̄ autem ⁊c. Et sunt hec uerba eius. altera au //
 tem scientia est ab altera: quarumcunq; princi //
 pia neq; ex eisdem neq; ex alteris sunt. ¶ Ad au
 ctoritatē ambrosij ⁊ augustini ex r̄sione ad pri
 mam argumentatōem: patet quid dicendum ē.
 nā nō ē simile prout scūs tho. dicit p̄ma scōe. Et

Euangelium.

ibi allegatū est de diuerso mō originis in aliqua natura. vt de hoīe creato ⁊ generato: ⁊ de diuerso mō sciēdi aut demōstrādi. Nam p vtrūq; modū originis pducit eadē natura specifica ⁊ ad eundē modū essendi. ⁊ ad eosdem act⁹. qđ nō ē in pposito. Nā p diuersa p̄cipia sciēdi: alia et alia rō formalis scibilis accipit vt ex supradictis patet.

Circa Euāgeliū Johānis Cap. xiiij.

Circa euāgeliū Johānis in ca. xiiij. burgeñ allegat sc̄m tho. p̄ma secūde. q. cviiij. ar. iiij. dicētē q̄ in veteri lege q̄ erat lex seruitutis nō dabāt cōsilia: sed tm̄ p̄cepta q̄ necessitatē importāt. ¶ Cōtra hoc arguit mgr math. ex l̄ra veteris testamēti vt dicit qz puerb. p̄mo d̄r. Desperistis om̄e cōsiliū meū. Et ca. iij. custodi legem atq; cōsilia r̄c. Ex quib⁹ videt sibi q̄ in veteri lege data fuerint cōsilia. ¶ Sed certe rudi mō accepit mgr math. nomē cōsiliij in uerbis sancti tho. vel obiectio sua tentatiua est solā habēs apparētiā. Consiliū enim in p̄missis auctoritatibus ⁊ alijs veteris testamēti: accipit largo modo p̄ quacūq; psuasiōe aut monitōne q̄ cōiter ordinat ad vite hūane cōsuetudines ⁊ hominū prouidentia ac cōuersatiōem circa res agendas. s̄m quē modū diuinū etiā p̄ceptū ab equali vel inferiori p̄positū: consiliū appellari pōt. s̄ sc̄s tho. loquit de cōsilijs s̄m p̄pam ⁊ strictam acceptōem prout se habēt ex additione ad p̄cepta dei qz. s. dāt de actib⁹ superogatiōis ordinātib⁹

Johannis.

ad perfectōem vite spūalis q̄ consistit in p̄fectio
ne caritatis dei ⁊ p̄mi ad quā nō oēs tenent q̄
liter apo⁹. accepit cōsiliū p̄ma Corin. vij. cū di//
xit. De virginib⁹ autē p̄ceptū vni nō habeo: cō-
siliū autē do. vanc̄ .n. hmōi cōsilia de illis q̄ sunt
via ad p̄fctm gradū caritatis q̄ hēri pōt in via. si-
cut de p̄fctā paup̄tate. castitate. ⁊ obediētia p̄p̄t
p̄m. sub quo mō cōsilioꝝ cadūt generalr illa su-
perogatiōis opa: q̄ voto suscepta p̄petuo: statū
perfectōis cōstituūt. hmōi. n. cōsilia in ueteri te//
stamēto data nō sunt. q̄ ut ap⁹. inq̄t hebre. vij.
nihil ad p̄fctū adduxit lex. Vñ sup illud. Si uis
p̄fct⁹ eē ⁊c̄. adat. fix: dicit interlinearis. ecce cō-
tēplatiua q̄ ad euāgeliū ptinet. idē dicit glo. ra//
ba. ait enī. ecce duas uitas hōibus p̄positas au-
dimus. actiaz ad quā ptinet. nō occides ⁊ cetera
legis mādata. ⁊ cōtēplatiuā ad quā pertinet. Si
uis p̄fct⁹ eē. actia: ad legē ptinet. cōtēplatiā:
ad euāgeliū. hec glo. p̄z ergo q̄ obiectio magi//
stri math. nō ē ad p̄positū sancti tho. sed et po-
stillator suus plane obsistit dicēs mat. v. p̄p̄z ad-
didisse ad p̄cepta ueteris legis: cōsilia. exponēs
illud. non ueni soluere legem ⁊c̄.

Circa epistolam ad Ro. ca. v.

In ca. v. eple Rō. cū burgen. s̄ postillato-
rem diceret peccatum originale nō eē pu-
rā p̄uatōem. sed habitū corruptū: Indux-
it ad illud auctoritatē sancti tho. p̄ma secūde. q.
lxxxij. ar. p̄mo id exp̄sse dicētis in solutiōe. ad p̄-
mū. Cōtra quē modū dicēdi mgr̄ mat. arguit.

Epistola.

primo qz oē positiuū ē effectiē a deo. Si igit' peccatū originale ē tale positiuū: erit effectiē a deo. cōclusio falsa: ergo aliq̄ pmissarū. non maior. qz ab oībus cōcessa. igit' minor. falsitas cōclusiōis pbat'. nā si de' effectiē pducit aliqd positiuum ad pctm originale ptnēs: aut pducit illud concurrēte cā scōa: aut nō. secūdū nō p̄t dari qz in causato a solo deo: nulla ē obliq̄tas vitiosa. In pctō aut' originali ē morb' corruptio ⁊ obliq̄tas. igit' a solo deo effectiē pducī nō p̄t. Nec primū p̄t dari qz in hmōi pductōe: nō cōcurrit primus parēs. qz eo nō ex̄te: nihilomin' cōcurrit pctm originale. nec primus parens eadē rōe. Si aut' cōcurrere d̄r̄ ōhens: tūc poti' ē dicēdū actuale q̄ originale. ¶ Cōfirmat' dicit ip̄e qz nihil in differens ad statū culpe ⁊ gr̄e ymo vtriq̄ statui cōpossibile: p̄t eē pctm originale sed fomes. q̄litas morbida. corrupt' habit'. q̄litercūq̄ noietur ex quo surgit rebellio viriū aīe: ē vtriq̄ statui predicto cōpossibilis. igit' talis hitus confictus non ē pctm originale. ad maior' pbat' qz peccatum originale nō stat cū gr̄a. ymo constituit filios ire. ad minor' p̄z qz paulus ap'. ex̄ns in gratia infra ca. vij. ⁊ gala. v. de huiusmodi qualitatib' sibi adherentibus ⁊ eum collaphizantibus facit querelas ⁊ petit absolui ⁊c. Est ergo peccatum originale pura priuatio per ansel. ⁊ alios sic descripta. Peccatum originale est quedam carētia iusticie originalis cū debito h̄ndi eā. sic qz debitū h̄ndi: sit formale in descriptōe illa. Nec mḡr math. ¶ Sed ad ista respondet'. Ad primū cōcedit' p̄ma cōsequētia nec cōclusio ei' ē falsa vt ar

Ad Romanos.

quēs dicit. Et ad pbatōem sue falsitatis dico q̄
illud positiuū qđ in pctō originali includit̄ tan
q̄ materiale: effectiue producit̄ a deo q̄tū ad id
quod h̄z entitatis cōcurrētib⁹ causis secūdis q̄
causē sūt originis hoīs pctm originale d̄hētis. ē
enī māle in pctō originali q̄tū ad id qđ h̄z enti //
tatis positīue ⁊ realitatis: dispō qđā viriū aīe in
cōpatōe ad act⁹ suos. quod aut̄ h̄z talis dispositio
corruptōis obliq̄tatis ⁊ defcūs (d̄f. n. hitus
corruptus aut inordinata dispō) est nō a deo ni
si per accūs tanq̄ a remouente prohibens sed a
cā secūda defectuosa. s. a uolūtate inordinata p̄
mi parentis ⁊ a natura infecta ⁊ deficiente q̄ per
uiciatam originem ab adam per proximos parē
tes traducitur. Unde ⁊ primus parens mediate
⁊ p̄m⁹ parēs imediate: cōcurrūt ad pductōez
talis habitus corrupti. i. abilitatis ⁊ inordinate
dispositionis eo mō quo huiusmodi corrupte
dispōni ouenit p̄duci. Nā sicut nō ē ens p̄ se sub
sistēs: ita nec per se producit̄ sed ad pductio
nez alterius. s. nature humane infecte. ¶ Nec ua
let improbatō huius q̄: ⁊ si p̄m⁹ parēs actu nō
existat in se ⁊ p̄sonaliter: nec isto mō cōcurrat ad
traductiōem peccati originalis: existit tamen et
concurrat uirtute tanq̄ prima causa in fieri. cō
currētibus inter medijs parentib⁹ qui ab eo de
scendunt ⁊ naturam ac uirtutem generatiuaz ab
eo acceperunt sicut a principio ⁊ cā productiua.
qua uirtute: ex cōse quēti pctm originale tradu //
cit̄ in puero nato. quicquid enī ē cā cause: cau
sa est causati. Unde falsum est q̄ non existen //
te primo parente neq̄ in se neq̄ in suo effectu

Epistola.

uel uirtute aut natura ab eo deriuata: peccatum originale cōtrahat. Et cū dicit arguens q̄ neq̄ parens primus existit. s. in se. cum puer nat⁹ cōtrahit pctm originale: dico q̄ ⁊ si illud def̄ ut in postumis: existit tñ ⁊ cōcurrit mediāte. s. uirtute generatiua ab eo cū semie decisa. Et hoc sufficit ad illud qđ p̄cipiū ē ⁊ cā in fieri qualiter se habent parētes p̄imi ⁊ remoti in generatōe prolis ⁊ peccati originalis traductōne. Un̄ si argumētū mḡi math. ualere: sequerē q̄ neq̄ p̄im⁹ parens neq̄ p̄imus parēs cōcurreret non solū ad traductionem peccati originalis: sed neq̄ ad generatōem pueri nati. ⁊ ita nec parentes eius dicerent. Non enim magis requirit̄ existētia parētum ad pcti originalis traductōem: q̄ ad pueri generationē. ¶ Ad cōfirmatōem d̄ ad minores q̄ fomes. qualitas morbida. corruptus habitus ⁊ qualitercūq̄ noietur dispō illa uiriū inordinata: nō manet in statu gr̄e s̄m q̄ ponit̄ peccatum originale. s. in q̄stū est defectus quidā culpabilis. Nā per grām baptismalē tollit̄ culpa ⁊ reatus pene soluitur. Remanet autem fomes aut illa uirium inordinata dispō prout ē defcūs quidaz nature in se relicte. s̄m quam rōem nullū inconueniens est q̄ remaneat sub utroq̄ statu. q̄ baptismus naturam nō purgat nisi q̄stū pertinet ad infectōem persone.

Circa epistolam ad Hebreos.
Capitulo octauo.

Ad Hebreos.

In ep̄la ad Hebre. ca. viij. burgen. uolens
rōes assignare quare lex noua nō fuit da-
ta in scriptis. allegat sc̄m tho. p̄ma secūde
q. c. vj. ar. p̄mo dicētē. q̄ lex noua principaliter ē
gratia sp̄s sc̄i cordibus hoīm indita que datur
per fidē xp̄i. Inde cōcludit burgen. q̄ lex noua
sc̄z principalis nō solum nō debuit scribi a xp̄o:
sed nec etiam potuit scribi. q̄ gr̄a fm suā eētā
est quedam qualitas mentis que non est scripti-
bilis. ¶ Sed cōtra hoc mgr̄ math. dicit fūdamē-
tum illius rōis burgen. esse erroneum. qm̄ tollit
a xp̄o omnipotentiā ⁊ per consequēs deitatem.
probat. q̄ dicere xp̄m aliquid non posse quod
cōtradictōem non implicat. est ab eo tollere om-
nipotentiā. sed qualitatem sp̄ualem signo sensi-
bili exprimere sicut uerbo uel scripto: minus in-
cludit cōtradictōem q̄ patrem in uoce ⁊ sp̄i-
tum sanctuz. in colūbe specie apparere: ergo nō
est impossibile xp̄o: gratiam sp̄ualem sensibili-
ter scribere ⁊ pronunciare. Unde infert incautus
esse fundamentum rōis burgen. Et ut in sanctuz
thomā retorqueat iuxta desideriu cordis sui qd̄
putat male dictum esse per burgen. dicit q̄ illō
fundamentum: burgen. acceperit a sancto tho.
cum tamen sc̄s tho. mentionem nullam fecerit
vtrum gratia sp̄ualis scriptibilis fuerit a xp̄o: v̄l
non. neq̄ plura expresserit circa questionem per
postillatorem motam: quam ipse postillator q̄
totius questionis decisionez a sc̄o tho. accepit.
Uñ nō magis potuit habere burgen. fundamen-
tum sue conclusionis de inscriptibilitate gratie
ex dictis sc̄i tho: q̄ ex dictis postillatoris. p̄mo

Epistola.

minus prout patet intuenti. Sufficeret ergo dicere ad obiectioem magistri mathie q̄tum ptinet ad id quod de sancto thoma tetigit: q̄ false et vtinam nō maliciose sibi imposuerit fūdamētū rationis burgen̄. ¶ Sed ne sibi sapiens uideat: dico q̄ etiam si scūs tho. dixisset legem nouaz. i. gratiam spūalem non potuisse a xp̄o scribi: uerum esset dictum in sensu quem burgen̄ habuit. Non enim mens burgen̄. fuit cum dixit gratiam esse quid inscriptibile: q̄ ipsa aut alia spiritua lis qualitas per corporale aut sensibile signum significari. aut suo modo representari non poterat. Nam id magne esset dementie cum ipse sepiissime uiderit ac legerit nomen gratie q̄b ip sam essentiam gratie significat: litteris scriptum. p̄mo ⁊ figuram corporeā in pariete depictā gratiam aut caritatem rudibus representantē. Sed intellexit burgen̄. q̄ gratia est quedam qualitas mentis que in natura sua est quid inscriptibile cum sit res pure spūalis. ⁊ in hoc sensu argumentatio magistri mathie nullius est momenti. Nam minor propositio eius est falsa. quoniam qualitatem penitus spūalem corporeis litteris scribi aut formari per se ⁊ fm se ipsam: implicat cōtradictionem: nam quod fm se ⁊ in natura sua spirituale est: incorporeum est ⁊ insensibile: sed q̄b scribi aut depingi potest fm se in natura sua: necessario est sensibile ac corporale. Esse autem sensibile ⁊ nō esse sensibile. ⁊ esse corporeuz. ⁊ nō esse corporeū: contradictōem important. Igitur id quod spūale est fm essentiam suam lris scribi aut corpuliter depingi fm se ipsum ⁊ in natu

Ad Hebreos.

ra sua: contradictōem includit. ac per hoc omni
potentie dei non subiacet. ¶ Neq̄ p̄positū suuz
pbat ipse magister per simile quod inducit de
apparitione patris in uoce. ⁊ spūs sancti in spe //
cie colūbe. qm̄ pater fuit in uoce sicut in quodā
signo q̄tū ad aliqd̄ quod p̄ri attribuitur repre
sentatus. sed non fuit in se ipso q̄tū ad id quod
est: uoce formatus. Nā quod uoce format: sen
sibile ē ⁊ corpale. sic ⁊ spūs scūs fuit in specie co
lūbe sicut ī signo quodā designatus q̄tū ad ali
quod attributū. s; nō fuit fm̄ se ⁊ in natura sua:
corporali columba formatus. hoc. n. ē impossi //
bile. Cū aug⁹. in sermōe de trini. loquēs de hu //
iusmodi apparitōe ait. Hec aut̄ opatio visibilit̄
exp̄ssa ⁊ oculis oblata mortalibus: missio spiri //
tus sancti dicta ē. nō ut appareret inuisibilis ei⁹
substantia: sed ut corda hominum exterioribus
visis commota: ad occultam eternitatem cōuer
terentur. Ita etiam nec ipsa uox facta: ad naturā
patris loquentis pertinet. Ait enim dñs Jo. v.
Neq̄ uoces eius. i. patris vnq̄ audistis. neq̄ spe
ciem ei⁹ vidistis. Quod exponēs Criso. inquit.
Non hoc dicit q̄ speciem sensibilez habeat. aut
visibilem: sed quoniam nihil hoz est circa deū.
¶ Patet ergo q̄ ex apparitione patris in uoce. ⁊
spiritus sancti in specie columbe: non pbat cō
tra burgen̄. q̄ gratia sit secundum se ipsam ⁊ in
natura sua res scriptibilis. Unde constat aperte
q̄ impugnatō magistri mathie ī hoc passu gra
tis ⁊ pro sola cupiditate aduersandi fuerit exor
ta.

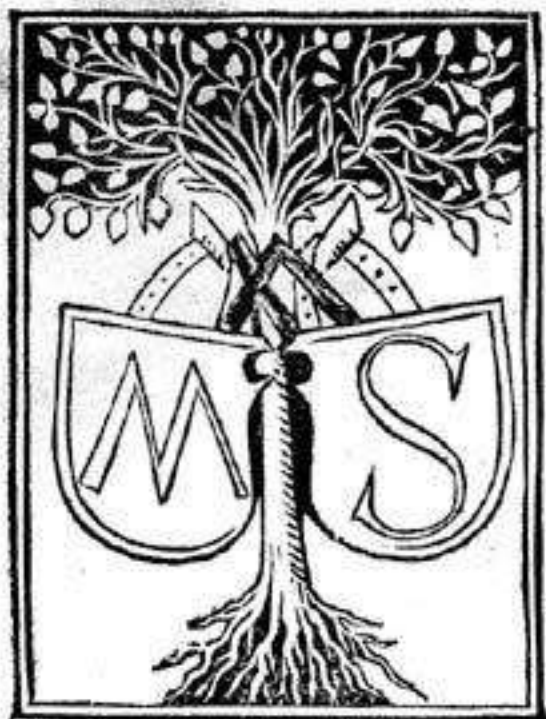
Ec sunt illustrissime pater ⁊ dñe que ma-
 gistrum Nicholaum in postilla sup Bi-
 bliam magistrumq; a Nathiam ppugna-
 torem suum validis ac catholicis sc̄i Thome sen-
 tentijs reperi obiecisse. In quorū absolutōem ut
 a principio laboris mei pollicitus sum: satis me
 dixisse arbitror. Et quidē spero diuino fret⁹ aux-
 ilio. id catholicū. id religiosū. idq; institutis s̄a-
 ctis consonū omnino fore. At si qd fortasse ex lap-
 su excideret lingue vel alias diuinis nō cōsētaneū
 documētis: ex nunc itidē reuoco: irritū eē uolo.
 meq; sacro sc̄e Romane eccle pro cuius fide san-
 guinē fundere paratus sum: in omnibus ⁊ singu-
 lis dictis atq; scriptis subijcio. finit.

DEO GRATIAS.

credo in deo patri potens uicari ce a ter filio suo ena
 com domino nros q amatos eis de spiritu s̄o natos eis
 de m̄ uerger es pasos poncios peletos cro q̄ ficos mor
 se poltos acendis fera a ter cordia ree fun ree fua
 tois acende a celo acendi a s̄tra edipati, ori pote
 acen turo Jes p̄ricari uios emortios Amen
 p̄ami nosto q̄ in celis s̄o briceto imacuntū, has voluntas
 tuas siquid dicz celo adiam fexa poni osto costo deomo
 da no uos odie uis nos diuiti nros en nes induca
 soli bramos amalo amen
 pi finin uicis y demissis nros libris dominis deis nros

Absolutum hoc opus: editum a Reuerendo ma
gistro fratre Didaco de Deça ordinis predica
torum. Magni ac Serenissimi principis Hispani
arū Sicilie ꝛc. preceptore. In defensiones sancti
Thome: hispalis per aDeynardum vngut Ale
manum ꝛ Stanislaum polonū socios. Anno sa
lutis cristiane aDillesimo quadringentesimo no
nagesimo primo. Die vero quarta mēsis febru
arij.

⊕

con ∞ S. con ∞. que l ⊕ es

⊕ meat ⊕ cas & S. ay. ⊕

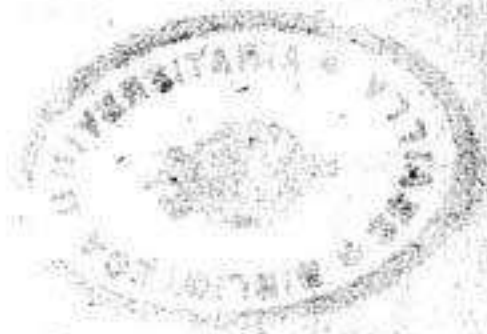
Es de la librería del Colegio de ^{S^{to}} Hieronymo de ^{Madrid} ~~Madrid~~

AVO

1696

AMF

La ultima vez este de puer.

Faint, illegible handwriting at the top of the page.

Handwritten scribbles and a large oval shape.

Handwritten scribbles and a horizontal line.

Handwritten scribbles and a horizontal line.

